

Euroopa Liidu Teataja

C 151

51. aastakäik

17. juuni 2008

Eestikeelne väljaanne

Teave ja teatised

Teatis nr	Sisukord	Lehekülg
III	<i>Ettevalmistavad aktid</i>	
	EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE	
	441. istungjärgul 16.–17. jaanuaril 2008	
2008/C 151/01	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Roheline raamat jaefinantsteenuste kohta ühtselt turul” KOM(2007) 226 lõplik	1
2008/C 151/02	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 84/539/EMÜ veterinaarmeditsiinis kasutata- vaid elektromeditsiiniseadmeid käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta” KOM(2007) 465 lõplik — 2007/0168 (COD)	11
2008/C 151/03	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv küttegaasiseadmete kohta” (kodifitseeritud versioon) KOM(2007) 633 lõplik — 2007/0225 (COD)	12
2008/C 151/04	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv kahe- või kolmerattalistele mootorsõidukitele valgustus- ja valgussignaalseadmete paigaldamise kohta” (kodifitseeritud versioon) KOM(2007) 768 (lõplik) — 2004/0270 (COD)	12
2008/C 151/05	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõuko- gule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele — Euroopa Liidu uus looma- tervishoiustrateegia aastateks 2007–2013: „Haiguste ennetamine on parem kui ravi”” KOM(2007) 539 lõplik	13
2008/C 151/06	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ühiseeskirjad autoveo-ettevõtjate tegevusalal tegutsemise tingimuste kohta” KOM(2007) 263 lõplik — 2007/0098 (COD)	16
2008/C 151/07	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Merekiirteed ja logistika” (ettevalmistav arvamus)	20

2008/C 151/08	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 87/372/EMÜ sagedusalade kohta, mis reserveeritakse üleeuroopalise üldkasutatava digitaalse maismaa liikuva kärgside kooskõlastatud kasutuselevõtmiseks ühenduses” KOM(2007) 367 lõplik — 2007/0126 (COD)	25
2008/C 151/09	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Komisjoni teatis — Euroopa energiatarbijate õiguste harta” KOM(2007) 386 lõplik	27
2008/C 151/10	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv meremeeste väljaõppe miinimumtaseme kohta” (uuesti sõnastatud) KOM(2007) 610 lõplik — 2007/0219 (COD)	35
2008/C 151/11	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv reisilaevade ohutuseeskirjade ja -nõuete kohta” (uuesti sõnastatud) KOM(2007) 737 lõplik — 2007/0257 (COD)	35
2008/C 151/12	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Valge raamat spordi kohta” KOM(2007) 391 lõplik	36
2008/C 151/13	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Õpetajahariduse kvaliteedi parandamine” KOM(2007) 392 lõplik	41
2008/C 151/14	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Noorte hariduses, tööhõives ja ühiskonnas osalemise edendamine”” KOM(2007) 498 lõplik	45
2008/C 151/15	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu määrus, millega laiendatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 ja määruse (EÜ) nr [...] kohaldamisala kolmandate riikide kodanikele, keda need sätted veel ei hõlma üksnes nende kodakondsuse tõttu” KOM(2007) 439 lõplik — 2007/152 (CNS)	50

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

441. ISTUNGJÄRGUL 16.–17. JAANUARIL 2008

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Roheline raamat jaefinantsteenuste kohta ühtsel turul”

KOM(2007) 226 lõplik

(2008/C 151/01)

30. aprillil 2007 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Roheline raamat jaefinantsteenuste kohta ühtsel turul”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektiooni arvamus võeti vastu 3. detsembril 2007. Raportöör oli Edgardo IOZIA. Kaasraportöör oli Reine Claude MADER-SAUS-SAYE.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 441. istungjärgul 16.–17. jaanuaril 2008 aastal (16. jaanuari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 129, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 1.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (EMSK) jagab rohelise raamatu eesmärki arendada jaefinantsteenuste ühtset turgu, üritades määratleda ja kõrvaldada kõik kunstlikud ja õigustamatud tõkked, mis takistavad ELi kodanikke kasutamast otseselt ja täielikult kõnealuste teenuste eeliseid, mis seonduvad pakkimise kulude ja kvaliteediga. Komitee leiab, et rohelises raamatus on finantsteenuste ja –toodete turgu käsitletud vaid osaliselt, jättes unarusse jaotuskanalid, mis on konkurentsi määrav tegur.

1.2 EMSK jagab komisjoni eesmärki stimuleerida kvaliteetsete ja uuenduslike toodete pakkimist, toetades panga- ja kindlustustoodete vaba liikumist, mida praegu takistavad riiklikud õiguslikud ja maksundusalased piirangud.

1.3 Peamine põhimõte, millel rajaneb „Roheline raamat jaefinantsteenuste kohta ühtsel turul,” on **tarbijate heaolu parandamine**. Kõnealuste teenuste levitamine ja kasutamine kasvab pidevalt, mistõttu pakuvad algatused kõnealuses valdkonnas üldist huvi. Jaefinantsteenuste suurem integratsioon võiks endaga kaasa tuua kulude vähenemise tänu konkurentsi tugevnemisele. Eelised tarbijate jaoks võivad tekkida tingimusel, et Euroopa finantssüsteemil õnnestub jääda konkurentsivõimeliseks nii ELis kui väljaspool ELi.

1.4 EMSK toetab ühest küljest hüpoteesi, et oleks kasulik vähendada jaeturu killustatust, ent rõhutab teisest küljest asjaolu, et üldiselt on jaeturud rohkem killustatud kui hulgiturud.

1.5 EMSK on seisukohal, et turuloogika orienteerub teistele mudelitele. Maailmaturg kujuneb piiriüleste konsolideerumisprotsesside kaudu. Rahvusvaheliste pangandus- ja kindlustusettevõtete omandamisstrateegia keskendub pakkimise liikuvuse suurendamisele. Piiriülestel konsolideerumisprotsessidel on või siis võib olla väga negatiivne mõju tööhõivele. Võimalikud omandamised võiksid endaga kaasa tuua kümnete tuhandete töökohtade kadumise, isegi kui nende tegelik kadumine pole kindel. Olles täheldanud kõnealust ohtu, on komitee sotsiaalse kriisilukorra lahendamiseks juba esitanud järgmised vastumeetmed: kutsealane väljaõpe, ümberõpe ja meetmed sotsiaalse šoki leevendamiseks (¹), mis on ette nähtud paljudes ELi pangandussektori kollektiivlepingutes.

1.6 EMSK peab esmatähtsaks kõikide algatuste võtmist, mis võimaldavad tarbijate pädevuse ja teadmiste suurendamist. Oluline ja täielik teave on hädavajalik tarbijate kaitseks, arvestades loomulikult alati asjaoluga, et finantstooteid ja –teenuseid pole võimalik võrrelda teiste toodete ja teenustega. Tarbijate jaoks pole oluline mitte teabe kvantiteet vaid kvaliteet.

(¹) ELT C 309, 16.12.2006, lk 26.

1.7 EMSK on arvamisel, et on oluline eristada teabe andmist ja nõustamist. Esimene neist kujutab endast kohustust teavitada tarbijaid, peab olema kohandatud kliendi pädevustasele ja ohuprofiilile ning hoiatama kliente võimalike ohtude eest; nõustamine kujutab endast professionaalset teenust, mida osutatakse taotluse korral ning millega võib nõustaja jaoks kaasneda ka vastutus. Finantsinstrumentide turge käsitlev direktiiv määratleb teavitamise ja nõustamise valdkonnad ja piirid ning ka tehingud, mis võivad põhjustada huvide konflikti.

1.8 EMSK arvates on hädavajalik käsitleda kõnealust küsimust selgete eeskirjade abil, vältimaks võimalikke huvide konfliktide, müügistiimuleid ja soodustusi turustajatele, mis on üle võetud turustusest ning seonduvad teatud toodete müügieesmärkidega. EMSK soovib algatada eraldi arutelu kõnealuse sektori ettevõtete, tarbijate ja töötajate vahel, mis võiks olla esimeseks sammuks, et rahuldada tarbijate esmast nõudmist pangandus- ja kindlustusettevõtete käitumise läbipaistvuse järele.

1.9 EMSK soovib eriti just pangandus- ja kindlustusettevõtetele arendada spetsiaalset kutsealast väljaõpet oma teenistujatele. Tarbijate tõhusamat kaitset on võimalik tagada töötajate suurema pädevuse abil. Võttes arvesse asjaomaste osapoolte autonoomiat, võiks sarnaseid projekte arutada, kõnealuse valdkonna Euroopa ametiühingute liitude (UNI-Europa Finance) ja Euroopa pangandus- ja kindlustusliitude vahelise sotsiaaldialoogi raames.

1.10 EMSK võtab teadmiseks asjaolu, et komisjon toetab varasemast enam vabatahtliku režiimi vastuvõtmist, mida tuntakse 28. režiimi nime all. ELi vabatahtliku režiimi kõrval tuleks vastu võtta Euroopa eetikakoodeks, mille määratleksid autonoomselt ettevõtjad ning mida arutaksid ja millesse oleksid kaasatud komisjoni asjaomased osakonnad ning kõnealuse sektori töötajaid ja tarbijaid esindavad ühendused. Kõnealuses koodeksis tuleks eelkõige käsitleda ettevõtte ja kliendi vahelist suhet finantsteenuste valdkonnas.

1.11 EMSK jagab muret pangandustingimuste läbipaistvuse suhtes. Hindade erinevused ja raskused nende võrdlemisel toovad endaga sageli kaasa hindade ja hinnaindeksi ebähtluse, sest puudub asjakohane teave kohaldatavate tasude kohta.

1.12 EMSK toetab tarbijakaitse volinikku Meglena Kunevat, kes seadis tarbijapoliitika strateegia 2007-2013 valdkonnas kolm peaesmärki:

- tarbijate mõjukuse suurendamine,
- Euroopa tarbijate majandusliku ja mittemajandusliku heaolu edendamine,
- tõhus tarbijakaitse.

EMSK koostab praegu kõnealusel teemal arvamust. Komisjon esitas 2007. aasta mais nõukogule tarbijakrediidi direktiivi ettepaneku.

1.13 EMSK jagab arvamust, et klientide liikuvus on oluline arengutegur finantsteenuste sektoris nii kvaliteedi kui tõhususe aspektist. EMSK on samas seisukohal, et pole kohane võtta endale liiga optimistlikke eesmärke seoses tarbijate liikuvusega finantsteenuste sektoris.

1.14 Finantssektoris on usaldussuhted väga olulised, arvestades asjaolu, et suurem osa tooteid on spetsiifilised ja põhinevad müüja ja ostja vahelistel pikaajalistel kohustustel. Leidub arvukalt põhjuseid, mille abil on võimalik selgitada asjaolu, et tarbijate arvates on palju raskem luua usaldussuhteid vahendajatega, kes ei asu otseselt tarbijate asukohariigis.

1.15 Inimesed kujundavad oma arvamuse finantsteenuste kohta kirjelduse põhjal infovoldikus ja lepingutingimustes, mistõttu ei tohi alahinnata keele ja kultuuri problemaatikat. EMSK on seisukohal, et oleks ebarealistlik ja ebaõiglane nõuda vahendajatelt infovoldikute koostamist ja lepingutingimuste sõnastamist kõigis ELi keeltes. Keelebarjääri probleem jääb seega keskpikas perspektiivis lahendamata ning on ka edaspidi tarbijate piirilese liikumise peamine pidur.

1.16 EMSK jagab arvamust, et on oluline hoolikalt uurida selliste mõnes riigis esinevate ja tarbijate liikuvust takistavate võtete õiguspärasust nagu pangakonto sulgemise eest võetavad tasud, läbipaistva teabe puudumine ja finantsteenuste lepingute aspektid, mis on liigselt keskendunud piirangute loomisele, raskendamaks toote või teenuseosutaja vahetamist. EMSK rõhutab samas tehnilisi ja regulatiivseid, maksundusalaseid ja õiguslikke piiranguid, mida on sageli raske ületada selleks, et luua tingimused, mis võimaldavad tarbijate liikuvust komisjoni määratud tasemel. Lisaks on oht, et finantsteenuste tingimuste lihtsustamine põhjustab tarbijakaitse taseme langust. Takistuste kõrvaldamine ei tohi kaasa tuua ei toodete kallinemist ega praeguste kaitse-eeskirjade nõrgenemist.

1.17 Raskused kaitsemeetmete raamistiku ühtlustamisel, mis kerkisid esile näiteks tarbijakrediidi direktiivi läbivaatamise käigus, võivad jätta tarbijatele mulje, et riik, kust teenus osteti, mõjutab oluliselt pakutava kaitse taset.

1.18 EMSK arvates on üksnes piisavate finantsteadmistega tarbijad võimelised täielikult mõistma nende endi finantsvajaduste rahuldamise keerukust ning oskavad seetõttu hinnata pädeva ja sõltumatu finantsnõustaja lisaväärtust. Samuti oleks vaja eraldi tegeleda tarbijatega, kes ei oska uut tehnoloogiat (hästi) kasutada.

1.19 EMSK peab esmatähtsaks vähendada lõhet finantsettevõtete ja klientide vahel. Kui mõned demokraatlikud riigid, kus valitseb turumajandus, on suutnud kehtestada tarbijate miinimumõigused, sh usaldusväärsete residentide seaduslik õigus omada pangavarvet, mis kuuluks kodakondsuse õiguse juurde, võiks endale ette kujutada, et kõnealustest headest tavadest võiks nende ühtlustamisel riikide õiguse ja tavadega saada ELi ühispärand (?).

1.20 EMSK pidas kõnealuse arvamuse väljatöötamise eesmärgil vajalikuks korraldada arutelu ettevõtete, tarbijate ja töötajate organisatsioonide vahel. Kõnealuste organisatsioonide väljendatud arvamustest tehakse kokkuvõtte kõnealuses arvamuses. EMSK jagab tarbijate põhjendatud muret vajaduse üle parandada tingimusi jaefinantsteenuste ühtse turu tegelikuks avamiseks ja kõrvaldada selle ees seisvad kunstlikud takistused. Rohelise raamatu teene seisneb tähtsa arutelu algatamises, teisest küljest väärivad tähelepanu ettevõtete juhtide objektiivsed seisukohad ja töötajate nõudmised, et oleks võimalik parandada koostööd eri majanduslike ja sotsiaalsete osalejate vahel. Seega on enne mistahes meetme rakendamist vaja avada spetsiaalne arutelufoorum eespool nimetatud huvirühmade esindajatele, et võimaldada huvide lepitamist.

2. Sissejuhatus

2.1 Rohelise raamatu avaldamisega määratleb komisjon poliitika, mille ta kavatseb ellu viia jaefinantsteenuste valdkonnas, mis hõlmab järgmisi teenuseid: „jooksevkontod, maksed, eralaenu, hüpoteeklaenu, säästuhoiused, pensionid, investeringud ja kindlustustooted, kui neid pakutakse üksikutele klientidele, sealhulgas jaeinvestoritele”.

2.2 Kavatsusega võimaldada ELi kodanikel saada kasu ühtse turu eelistest, arvestades seejuures olemasolevaid takistusi ja piiriülese tegevuse ebapiisavat arengut, käsitab komisjon regulatiivseid ja fiskaalseid erinevusi ning turu killustatust turulepääsu tõketena.

2.3 Komisjonil on kavas alandada ka kõnealuste teenuste hindu, toetudes seejuures turujõududele ja konkurentsile ning kohustades võtma sobivaid meetmeid ühenduse õiguse mittejärgimise korral. Komisjon toetab rohelises raamatus võimalust rakendada vajadusel ka õiguslikke meetmeid.

2.4 Komisjonil on kavas ergutada kvaliteetsete ja uuenduslike toodete pakkumist, toetades panga- ja kindlustusteenuste vaba liikumist, mida praegu takistavad riiklikud õiguslikud ja maksundusalased piirangud.

2.5 Õigusliku raamistiku osas algatab komisjon arutelu „28. režiimi” teemal (jättes seega kõrvale kõik varasemad kõhklused).

(?) ETL C 309, 16.12.2006, lk 26.

3. Märkused

3.1 Käesolevas arvamuses ei vastata komitee rohelises raamatus esitatud konkreetsetele küsimustele vaid antakse üldhinnang kõige olulisematele küsimustele, mida rohelises raamatus käsitletakse.

3.2 EMSK rõhutab seda, kui tähtis on eristada finantstooteid ja –teenuseid. Esimesi ostetakse ja ostjatest saavad nende „omanikud” (näiteks väärtpaberid, fondid, kindlustused): risk jääb ostja kanda. Pangateenuste korral saab ostjast kasutaja, aga mitte omanik (näiteks eralaenu, hüpoteeklaenu, arvelduslaenu jne). Komitee leiab, et rohelises raamatus käsitletakse finantsteenuste ja –toodete turgu vaid osaliselt, jättes unarusse jaotuskanalid, mis on konkurentsi määrav tegur. Erinevatel jaotuskanalitel ja pakkumistel on omadusi, mis mõjutavad oluliselt nii hindu (nt kolmanda osapoole mootorsõidukite vastutuskindlustus, mida müüakse telefoni või Interneti teel) kui ka volitatud osalejate usaldusvärsust ja pädevust (rahandusasutused, suurkauplused, vahendajad, postkontorid jne). EMSK peab vajalikuks avardada analüüsi nii, et see hõlmaks ka mittetraditsioonilisi jaotuskanaleid ning toodete ja jaotussüsteemide vahelisi seoseid.

3.2.1 Segmendid: selleks et arvesse võtta tarbijatele osutavate finantsteenuste mõõdet, tuleb jaotada teenused segmentideks ning seejärel analüüsida jaemüüki — jaotussüsteemi, mis võimaldab tarbijatele juurdepääsu erinevatele teenustele, ja ühtlasi jaemüügisüsteemi konkurentsitaset. Finantsteenused eraisikutele jaotuvad loomulikult kolme rühma: jaepangandus, kindlustustooted eraisikule, säästuhoiused ja investeerimistooted.

3.2.2 Jaepangandus (?)

3.2.2.1 Tavapärastelt saavad kliendid kõik oma jaepangandusteenused otsekontaktide teel pangakontoris pangateenistujatega pärast kliendi identiteedi ja usaldusvärsuse kontrolli. Enamikus riikides on palju konkureerivaid pankasid. Välisriigi panga jaoks, kes soovib pääseda teise riigi turule, on lihtsam ära osta mõni olemasolev pank, kui luua uus võrgustik, sest see võtaks aega ning suurendaks veelgi konkurentsi (Abbey Nationali ostmise Santanderi poolt, ABN Amro ostmise Fortise poolt jne). Tegelikult sõltub tarbijate valik riikide turgude konkurentsivõimest hetkel, mil kliendid peavad otsustama ühe või teise kodumaisel turul tegutseva panga kasuks.

3.2.2.2 Internetipangandus areneb kiiresti, kuid on tõenäoline, et jääb alles selle riiklik iseloom, sest kliendid peavad tundma tootemarki ning omama panga vastu usaldust, samas sõltub pank riiklikest eeskirjadest oma klientide identiteedi ja usaldusvärsuse tuvastamisel.

(?) Jooksevkonto ja tšekiraamat; hoiuarve; laenukonto ja/või arvelduslaenu; püüskorraldused, otsearveldused; (rahvusvahelised) ülekanded; deebetkaart; deebetkaart; ülemaailmne juurdepääs pangautomaatide süsteemile.

3.2.2.3 Internetipank ja telefonipank tagavad juurdepääsu pangateenustele ööpäevaringselt, mis on suur eelis võrreldes juurdepääsuga, mida reguleerisid pankade lahtioleku ajad.

3.2.2.4 Üksnes need pangad, mis pakuvad kõiki teenuseid, võivad konkureerida kõiki pangateenuseid soovivate klientide pärast, kuid esineb ka parimate klientide valimist (*cherry picking*), mida krediitkaartide valdkonnas kasutavad ulatuslikult pangad nagu American Express ja MBNA. Kõnealusel teenusel, mida pakutakse otseste müügikanalite kaudu, on kättesaadavad terves ELis. Krediitkaardi klientidele pakutakse juurdepääsu pangaauto-maadile ja suuremat tarbimislaenu. Sel viisil saavad tarbijad kasu konkurentsist riiklike ja rahvusvaheliste pankade vahel. Samal ajal on oht, et seeläbi suureneb eraisikute võlgnevus veelgi.

3.2.2.5 Jaepanganduse sektoris tegutsevad pangad ei piirdu jaepangandusteenuste pakkumisega. Strateegia abil, mida sageli kirjeldatakse kui pangandus- ja kindlustustegevust, pakuvad nad nüüd kõiki jaefinantstooted ja -teenuseid. Nende kontorite ja kliendinimistute on väga väärtuslik potentsiaalne jaotusvõime, mis põhineb kliendi sidumisel. Pankadel on tendents anda oma tootemärk enamikule või kõigile finantstootedele ja -teenustele, mida nad pakuvad oma klientidele, kuid kõnealusel tooted ei pruugi olla kõige paremad, soodsamad või majanduslikult kasu-likumad.

3.2.3 Kindlustustooted eraisikutele ⁽⁴⁾

3.2.3.1 Tarbijate valik eraisiku kindlustustooted valdkonnas sõltub vahendajatest ja sõltumatutest finantsnõustajatest koos-neva sõltumatu jaotussüsteemi ulatusest ja tugevusest. Vahendaja tavapärane ülesanne on parimate nõuannete pakkumine vasta-valt iga kliendi konkreetsele olukorrale. Oma tegevuses võtab vahendaja lisaks hinnale arvesse ka pakkumise väärtust.

3.2.3.2 Nagu panganduses, leidub ka kõnealusel sektoris vali-kulisust (*cherry picking*), mida rakendavad otsemüüki teostavad kindlustusorganisatsioonid, kes valivad kliente madala riskikate-gooria alusel.

3.2.3.3 Otsemüüki teostavate ettevõtete tegevust ja vahendaja rolli raskendavad praegu veebilehed, kus pakutakse konkureeri-vate toodete võrdlust, eelkõige mootorsõidukite kindlustuse valdkonnas. Kõnealusel tendents vahendamise kadumisele rõhutab hinda ja kaldub käsitama kõiki tooteid lihtsalt tarbekauba-na.

3.2.3.4 Et tarbijatel oleks parim võimalik kindlustustooted valik, sealhulgas mootorsõidukite kindlustus, peab leiduma alter-natiiv jaotusele nii pangandus- ja kindlustustegevust hõlmavate universaalkandade kaudu. Seega on vajalik, et sõltumatute vahendajate võrgustiku või Internetipõhise jaotuse arengut ei tõkestaks konkurentsipiirangud.

⁽⁴⁾ Kodukindlustus (hooned); koduvarakindlustus ja isikliku vara kind-lustus; mootorsõidukite kindlustus; reisikindlustus; elukindlustus; tervi-sekindlustus.

3.2.4 Säästuhoiused ja investeerimistooted ⁽⁵⁾

3.2.4.1 Säästuhoiused ja investeerimistooted kujutavad endast pankade jaoks olulist tegevusvaldkonda. Kõnealusel tooted pakuvad ka suurima valiku konkureerivaid tooteid ja sõltuma-tute vahendajate kõige arenenuma süsteemi. Märkused kindlus-tustooted kohta punktis 3.1.3.4 kehtivad ka tarbijate valiku kohta kõnealusel turusegmendis. Eeskirjad nõuavad, et panga personal, kes pakub nõustamist säästuhoiuste ja investeerimis-toodete alal, peab kõnealusel nõustamise käigus selgitama, et nemad kui panga teenistujad saavad müüa üksnes panga toote-margi alla kuuluvaid tooteid ning et need tooted ei pruugi alati olla kõige soodsamad või majanduslikult kõige kasulikumad.

3.2.4.2 Tarbijail on võimalik kasutada riigi rahastatavaid hoiustamisskeeme üksnes oma asukohariigis. Rahvusvahelised ettevõtted pakuvad konkureerivaid tooteid neis valdkondades, mille ulatus on piisavalt atraktiivne ning kus jaotuskanalid juba olemas.

3.2.4.3 Hüpoteklaen on tarbijate jaoks oluline toode. Kõige enam arenenud riiklike turge iseloomustab nii asjaolu, et lisaks pankadele pakuvad paljud teised osalejad hüpoteklaenu, kui ka väga arenenud võrgustik, mis ühendab sõltumatuid nõustajaid, kelle tegevus põhineb suuremahulisel otsemüügil. Konkurents on loonud erakordselt uuendusliku turu, kus on väga suur valik erinevaid tootepakkumisi, ja paljud tarbijad vahetavad hüptee-klau andjaid, kui tähtsajad ja tingimused muutuvad. Erinevate võimaluste arvukuse tõttu vajavad kliendid parimat nõustamist.

3.2.4.4 Pensionid, ühisinvesteeringud, aktsiad ja osakud ning tuletisväärtpaberid on keerulised tooted, mis nõuavad nõustaja-telt parimat abi, mis põhineb kliendi konkreetse olukorra põhja-likul tundmisel. Seega peab kliendil olema ligipääs pädevatele nõustajatele ja vahendajatele, kellel omakorda on ligipääs laiale tootevalikule. Nagu eespool öeldud, peavad pangas töötavad nõustajad pakkuma võimalikult head nõustamisteenust.

3.2.5 Rohelises raamatus keskendutakse sellele, kuidas jaefi-nantsteenuseid ostvad kliendid siseturul eelistest kasu saaksid. Keskne küsimus on erapankade ja ülejäänud sektori vaheline lõhe. Pankadel on kindel positsioon jaepanganduses; neil on erakordne võime mõjutada turgu, sest kõik finantsteenuste kasu-tajad on juba nende kliendid. Pangapersonali poolset nõusta-misel on otsustav tähtsus turu toimimisele, sest eraklientide

⁽⁵⁾ Riigi poolt lubatud ja maksusoodustustega hoiustamisskeemid; fiksee-ritud või muutuva intressimääraga hüpoteklaenu, fikseeritud või muutuvate tingimustega; kinnisvara tagatis jne; põhipensionid ja lisa-pensionid; ühisinvesteeringud; SICAV; Unit Trusts (investeerimis-fondid); aktsiad ja osakud; tuletisväärtpaberid, nt börsil kaubeldavad fondid (*exchange traded funds*); futuurilepingud (contracts for differenc-es-tuletisväärtpaberid, mis võimaldavad investoritel spekulereida nende väärtpaberite väärtuse muutuse üle, mille omanikud nad tingimata ise ei ole) jne.

kindlustustoodete, säästuhoiuste ja investeerimistoodete valdkonnas leidub alternatiivseid tooteid ja alternatiivseid jaotussüsteeme, millest kliendid peavad teadma, juhul kui nad soovivad ligipääsu kõigile turul pakutavatele toodetele.

3.2.6 Hästi toimiv turg sõltub pädevate vahendajate võrgustikust ning toodete jaoks Internetis jaotuskanalite tekkimisest.

3.3 Avaliku arutelu kokkuvõte ja tulemused

3.3.1 Ühe komitee algatatud arutelu käigus juhiti tähelepanu mõnele olulisele kriitilisele tegurile, mis on juba esile kerkinud vastustes, mida tarbijaid, ettevõtjaid ja töövõtjaid esindavad ühendused käsitlesid komisjonile saadetud dokumentides.

3.3.2 Arutelu käigus juhiti tähelepanu nii komisjoni poolt esitatud eesmärkidega nõustumisele kui ka konkreetsetele probleemidele teatud valdkondades. Rohelises raamatus ei selgitata seda, kuidas oleks võimalik ületada õiguslikke ja maksunduslaseid takistusi (nt rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus, mis nõuab kliendi identifitseerimist (*know your customer*) konto avamise või teatud finantsoperatsioonide korral) ja kõrvaldada turu täielikul integreerimisel esinevaid tõkkeid, vaid rõhutatakse turgude killustatust nii negatiivsel toonil, et jääb mulje, nagu soovitaks lisamenetlusi riikliku ning eelkõige rahvusvahelise turu tugevdamiseks.

3.3.3 Ettevõtted hoiatavad liikuvuse nõude ülehindamise eest ning nõuavad tegelikult turunõudluse üksikasjalikku ja põhjalikku hindamist, sest nende arvates tõid ELi arveldussüsteemi eeskirjad endaga kaasa tarbijahuvide tähtsuse vähenemise. Nõue muuta kontonumbrite ülekandmise tõhustamiseks kogu ELi kontonumbrite süsteemi näib ebaproportsionaalne, sest eelised oleksid tagasihoidlikud võrreldes ebanormaalselt suurte kuludega, mis jaotuksid kõigi tarbijate vahel.

3.3.4 Samuti esitati nõue hinnata kõiki asjaomaseid meetmeid kõnealuse sektori paremaks reguleerimiseks. Pangandussektor nõuab kohustuslike meetmete vähendamist, et turg võiks nõudlusega spontaanselt kohaneda ning saavutada tasakaalu üha paindlikumal ja spetsialiseeritumal turul.

3.3.5 Kindlustussektoris keskendub nõudmine jaateenuste järele suuremal määral kui pangasektoris riiklikule turule ning klientide rahulolu (83 %) põhjal on võimalik oletada, et nõudluse struktuurilist muutust pole ette näha. Teisest küljest esineb kartusi, sest kindlustusettevõtete, eelkõige edasikindlustuse sektori ettevõtete jaoks olulised eeskirjad muutuvad kehtetuks, sealhulgas määrus (EÜ) nr 358/2003, ning lisaks kavatseb komisjon 2010. aastal loobuda grupierandi (*block exemption*) määruse uuendamisest. Grupierandi määruse uuendamisest loobumine tähendab, et kaoks määrusega tagatav õiguslik selgus. Võib juhtuda, et ettevaatuse tõttu lõpetavad kindlustajad

praegu grupierandi määrusega tagatava positiivse koostöö. Selle tulemusel jäävad tarbijad ja kindlustajad ilma koostöö selgest kasust, nagu tarbija liikuvus, toodete võrreldavus, kindlustatavus ning turgude avamine väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele ja uutele tulijatele.

3.3.6 Tööturu osapoolte esindajad finantssektorist väitsid, et rohelises raamatus pole käsitletud töövõtjate rolli ning taotlesid sellise spetsiifilise koolituse laiendamist, mille abil oleks võimalik rahuldada kasvavat nõudlust teabe järele, ja selgitusi erinevate pakutavate investeerimisvõimaluste kohta. Nad rõhutasid ka eriti pealetükkivaid kaubandustavasid ja tulemustele suunatud boonuse- ja hindamissüsteeme, mis paljudel juhtudel on põhjustanud selliste ebasobivate toodete müüki, mis ei vasta tarbijate tegelikele vajadustele. Kõnealust aspekti rõhutati koos viimase finantskriisi analüüsi ning puudustega, mis tulenevad tegeliku ja ulatusliku kontrolli puudumisest, millel on üha kasvav osatähtsus seoses turgu integreeritud ja seotud riskifondide (*hedge funds*) ja erakapitali investeerimisfondidega (*private equity funds*). Samuti rõhutati vajadust kontrollida reitingufirmade tegevust, sest emiteerijad teevad kõnealustele firmadele sageli ülesandeks hinnata oma väärtipaberite väärtust, mis toob endaga kaasa selge huvide konflikti.

3.3.7 Tarbijate esindajad nõudsid riiklike ja piiriüleste kontode liikuvusega seonduvate takistuste ja bürokraatia vähendamist ning hästi põhjendatud ja vastutustundlikku nõustamist, täielikku ja mõistetavat teavet, ühiseid eeskirju eri riikides, kuid nad suhtusid siiski skeptiliselt ühtse süsteemi (28. režiim) võimalusse ja kehtiva õiguse ühtlustamisse, mis, nagu teada, on kõigi erinevuste põhjuseks ELis.

3.3.8 Kõik arutelul osalejad rõhutasid seda, kui oluline on tugevdada tarbijate ja finantsinstitutsioonide vahelist koostööd töötajate konkreetse ja erilise osatähtsuse tunnustamise teel, et parandada suhteid ja lähendada osapooli.

3.3.9 EMSK peab arutelu käigus tehtud panuseid väga olulisteks ning jagab esitatud seisukohti, mis annavad tunnistust vajadusest korraldada mitme sidusrühma foorum pärast avaliku konsultatsiooni tulemuste avaldamist, et saavutada tasakaal erinevate instantside vahel. Komitee on valmis seda laadi foorumit koordineerima ja edendama.

3.4 Ühtne turg

3.4.1 Peamine põhimõte, millel rajaneb „Roheline raamat jaefinantsteenuste kohta ühtsel turul“, on tarbijate heaolu parandamine. Kuna tarbijail on mitmeid võimalusi kasutada oma igapäevaelus jaefinantsteenuseid, võib jaefinantsteenuste sektori toimimise tõhustamine aidata oluliselt kaasa üldise eesmärgi saavutamisele.

3.4.2 Euroopa Liit kehtestas õigusliku raamistiku ja kontrollisüsteemi, mis, tõhustades finantsvahendajate olukorda ja edendades teenuste osutamise vabadust, kujutas endast olulist sammu konkurentsi edendamiseks finantssektoris.

3.4.3 Lisaks sellele tõhustasid ühisraha sisseviimine ja finants-teenuste tegevuskava oluliselt ühtse turu arengut institutsiooniliste ja hulgiüügi klientide jaoks.

3.4.4 Jaeturg on vastavalt komisjonile seevastu jäänud väga killustatuks, mille tulemusel:

- on väljaspool riigipiire toimuv tegevus tervikuna piiratud,
- esineb sarnaste teenuste puhul palju erinevaid hindu,
- on teenuste valik tarbijate jaoks suhteliselt piiratud,
- erineb eri riikide vahendajate kasumlikkus riigiti oluliselt.

3.4.5 Komitee jagab loomulikult seisukohta, et jaeturu killustatust tuleks vähendada, kuid soovib rõhutada, et jaeturud on loomulikult rohkem segmenteeritud kui hulgiturud, mis on iseenesestmõistetav ning tuleneb nõudluse suuremast killustatusest ja ebaühtlusest ning sellest, et jaeturge pole võimalik hinnata samade kriteeriumide järgi kui hulgiturge.

3.4.6 EMSK on seisukohal, et turuloogika orienteerub teistele mudelitele. Maailmaturg kujuneb piiriüleste konsolideerumisprotsesside kaudu. Rahvusvaheliste pangandus- ja kindlustusettevõtete omandamisstrateegia keskendub pakkumise liikuvuse suurendamisele. ELi turg on muutunud kodumaiseks turuks mõnede suurte rühmade jaoks, kes ei ole eriti huvitatud oma toodete ja teenuste pakkumisest ühest liikmesriigist teise liikmesriiki, vaid pigem tegevuse ulatuse ja võimaluste suurendamisest otseligiipäsu kaudu eraldi riiklikele turgudele, kus nad asuvad turgu hõlvama seestpoolt. Üks näide selle kohta on tugev konkurents, mis tekkis hiljuti seoses ühe peamise Madalmaade panga omandamisega.

3.4.7 Piiriülestel konsolideerumisprotsessidel on või võib olla väga negatiivne mõju tööhõivele. Võimalikud omandamised võiksid endaga kaasa tuua kümnete tuhandete töökohtade kadumise, isegi kui nende tegelik kadumine pole kindel. Olles täheldanud kõnealust ohtu, on komitee sotsiaalse kriisiolukorra lahendamiseks juba esitanud järgmised vastumeetmed: kutsealane väljaõpe, ümberõpe ja meetmed sotsiaalse šoki leevendamiseks⁽⁶⁾, mis on ette nähtud paljudes ELi pangandussektori kollektiivlepingutes. Kulud vähenevad, kuid tarbijate jaoks puuduvad märkimisväärsed eelised, sest ettevõtetele on kalduvus kohandada oma hinnasüsteem kohalikule turule ning uute osalejate turuletoomisega seonduv kasum laseb end oodata.

⁽⁶⁾ Idem.

3.4.8 Majanduskasum, mis võib kaasneda ühtse turu arenguga, on väiksem kui võimalikud eelised, mida võib pakkuda otsene ligipääs riiklikele turgudele nii maastaabisäästu kui positsioneerimise suhtes. See tähendab, et võimalikku kasumit ettevõtete jaoks peetakse ebaoluliseks ja tühiseks. Kõnealusest aspektist lähtudes tuleb valida konkreetseid meetmeid, mida rakendada.

3.4.9 EMSK jagab loomulikult eesmärgi kõrvaldada kõik ühtse turu ees seisvad kunstlikud ja õigustamatud tõkked ning toetab kõigi kõnealuse eesmärgi saavutamiseks sobivate meetmete rakendamist. Komitee rõhutab siiski, et kõnealused meetmed peavad olema sihipärased ning nende kulude ja tulude suhe peab olema selge.

4. Tarbijate teavitamine ja ettevõtjate ametialane koolitus

4.1 Vastutustundlike valikute tegemise lihtsustamiseks on tungivalt tarvis võtta vajalikke meetmeid, et parandada tarbijate oskusi ja suurendada nende teadlikkust. Tarbijakaitse nõuab, et tarbijale antaks kogu vajalik teave, pidades sealjuures alati selgelt meeles, et finantstooted ja -teenused moodustavad eraldi kategooria.

4.2 Komitee arvates tuleks eristada teabe andmist ja nõustamist. Teavet tuleb anda jooksvalt ning kliendi teadmiste ja riskiprofiili kohandatuna. Kliendi tuleb hoiatada võimalike kitsaskohtade eest. Nõustamine on seevastu soovi korral pakutav professionaalne teenus, mille eest peaks osaliselt vastutama ka nõustaja. Seda vahet ei mõisteta alati piisavalt. Mõnes riigis (nt Ühendkuningriik) pakuvad nimetatud teenuseid sõltumatud kõrgetasemelised nõustajad, teistes riikides aga finantsasutuste töötajad, kellel võib tekkida selge huvide konflikt. Ühelt poolt on neil vaja müüa finantstooted, mis võib olla seotud neile antavate soodustuste süsteemiga, ning teiselt poolt on neil vaja hoolitseda nende ekspertteadmiste lootva kliendi eest.

4.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee leiab, et äärmiselt oluline on lahendada kõnealune küsimus selgete õigusaktidega, et võidelda võimaliku huvide konflikti, müügistiimulite ja soodustustega turustajatele, mis on üle võetud kaubandusliku turustamise valdkonnast ning seotud kindlate toodete müügieesmärkidega. Komitee soovib korraldada arutelu sektori ettevõtjate, tarbijate ja töötajatega, mis oleks esimene samm tarbijate peamise nõudmise täitmisel. Tarbijad nõuavad pangandus- ja kindlustusettevõtete läbipaistvat käitumist.

4.4 Tõelise tõhususe saavutamiseks tuleb tarbijale antavas teabes arvestada kultuurilist mitmekesisust ning asjaolu, et ei ole olemas ühte kõige paremat lahendust, st teabele esitatavad nõuded peavad arvestama erinevate riikide olukorda. Sellist Euroopa ühist minimaalset kaitseüsteemi, nagu komisjonil on kavas esitada, võib siiski ette kujutada. Arvestada tuleb ka asjaolu, et finantsinstrumentide turgude direktiivis hõlmatakse investeerimisteenus hulka ka nõustamine. Seetõttu muutub selline nõustamine piiratud tegevuseks. Nõustamisteenus osutamisel tagatakse finantsinstrumentide turgude direktiiviga kõrgetasemeline investorikaitse. Antud soovitude sobivuse hindamiseks peab nõustaja saama kogu vajaliku teabe. Nõustamisteenus tuleb määratleda nii, et seda saaks selgelt eristada turustusvõrkude kaudu antud üldistest nõuannetest. Lisaks tuleks täpsustada rangemate kohustuste kohaldamisala.

4.5 Vahendajatelt nõutakse kõikide mõistlike sammude tegemist huvide konflikti kindlaksmääramiseks ning selle lahendamiseks nii, et huvide konflikt ei kahjustaks kliendi huve. Kui huvide konflikti lahendamiseks tehtud korraldused ei ole küllal-dased tagamaks piisava kindlusega, et kliendi huvide kahjustamise ohtu välditakse, peab vahendaja kliendile selgelt avaldama huvide konflikti üldise iseloomu ja allikad enne kliendi nimel tehingute tegemist. Üldiselt peavad vahendajad nüüd tegutsema kliendi huve silmas pidades.

4.6 Komitee soovib eelkõige, et pangandusettevõtted ja kindlustusseltsid töötaksid välja ametialase koolituse pangandus- ja kindlustustöötajatele, kes tegelevad finantsteenuste ja -toodete edendamise ja müügi-ga. Ettevõtjad on side finantsasutuste ja tarbijate vahel ning nad peaksid olema võimelised tutvuma finantstoodete ja -teenuste omadustega ning suutma seejärel kliente hästi nõustada. Ühendkuningriigi mudelil põhinev Küprose süsteem, mis sisaldab nõuet määrata kindlaks kliendi riskiprofiil ning anda täielikku ja täpset teavet, on tõestanud oma tõhusust ning Küprose tarbijad on väga rahul. Mida paremad on ettevõtjate oskused, seda paremini on tarbijad kaitstud. Komisjon peaks sektorisisese sotsiaaldialoogi ühe osana edendama finantsteenuste ja -toodete eest vastutavate müügi-ettevõtjate koolitamiseks mõeldud eriprogrammi, arvestades seejuures osapoolte sõltumatusega. Seda saaks teha Euroopa pangandus- ja kindlustusorganisatsioonide ning kõnealuse sektori Euroopa ametiühingute liidu Uni-Euroopa Finance ühisprojekti näol.

Finantstooted

4.7 Üha sagedamini müüakse samaseid finantstooteid paljude erinevate nimetuste all. Mõnikord kutsutakse kliente üles ostma tooteid ja teenuseid, mis ei ole kohandatud nende tegelike vajadustega, ning liigse võla tekkimise oht, eriti tarbijakrediidi puhul, põhjustab perekondadele ja ka spetsialiseerunud ettevõtetele aina tõsisemaid probleeme. Ameerika Ühendriikides on majanduse liigne keskendumine finantstegevusele põhjustanud kõrge riskitasemega (*subprime*) hüpoteeklaenu-de kriisi. See on nagu üks tohutu suur ahelikiri, hõlmates mitte ainult spetsialiseerunud asutusi, vaid ka suurinvestoreid, kes on kergekäeliselt ostnud

miljardite dollarite väärtuses kõrge kasumlikkusega (samuti kõrge riskitasemega) aktsiaid. Kõnealune kriis puudutab kõiki finantsturge ning on toonud esile üsna leebete kontrollsüsteemide probleemid, nt Ühendkuningriigis. Seepärast on vaja vaadata läbi ja tugevdada Lamfalussy protsessi kolmandat tasandit, mis puudutab riiklike reguleerivate asutuste vahelist kooskõlastamist. Euroopas on mõju finantsturule olnud tagasihoidlik, kuigi mõnes riigis, kus on sarnased pangandustavad, nt pidev korduvate hüpoteeklaenu-de võtmine, on hakanud tõusvate intressimäärade tõttu tekkima tõsised raskused. Peamine probleem on olnud dollari väärtuse langemine, mis on tõuganud euro rekordilisele tasemele, ohustades Euroopa mõõdukalt positiivset majandus-süklit (vt aramus ECO/202, raportöör: Olivier Derruine).

4.8 Komitee märgib, et komisjon pooldab varemast enam vabatahtliku režiimi vastuvõtmist, mida tuntakse 28. režiimi nime all. Sellega seoses viitab komitee märkustele, mis ta esitas oma varasemas, finantsteenuste poliitikat (2005-2010) käsitleva valge raamatu kohta koostatud arvamuses (?).

4.9 Lisaks Euroopa vabatahtlikule režiimile tuleks vastu võtta Euroopa eetikakoodeks, mille koostaksid sõltumatult ettevõtjad ning mida arutaksid ja milles lepiksid kokku komisjoni asjaomased talitused ja sektori kasutajate ja töötajate organisatsioonid. Kõnealuses koodeksis käsitletakset ettevõtte ja kliendi suhteid finantsteenuste kontekstis ning arutlusel olevate direktiivide võimalikke sätteid.

4.10 Komitee INTi sektsiooni kutsel esines 18. juulil 2007 sõnavõetuga tarbijakaitse volinik Meglena Kuneva, kes ütles, et 2007.–2013. aasta tarbijapoliitika strateegia jaoks on seatud kolm peamist eesmärki:

- tarbijate teadlikkuse tõstmine;
- Euroopa tarbijate majandusliku ja mittemajandusliku heaolu suurendamine;
- tõhus tarbijakaitse.

Kõnealuste eesmärkide saavutamiseks esitas komisjon mais nõukogule tarbijakrediidi direktiivi ettepaneku, mille osas saavutati poliitiline kokkulepe.

4.10.1 Direktiivi ettepanekus sätestatakse tarbijatele krediidi-pakkumiste kohta ulatusliku, mõistetava ja võrreldava teabe andmise parameetrid, täielikult ühtlustatud valem krediidi kulukuse aastamäära arvutamiseks, Euroopa ühtne lepingueelse teabe vorm, uus 14-päevane õigus krediidilepingust ilma sanktsiooni-deta loobuda ning õigus krediit varem tagasi maksta.

(?) ELT 309/26, 16.12.2006.

4.10.2 Volinik rõhutas ka oma kavatsust tõsta tarbijate finantsvõimekust. See on eelkõige teabejagamise küsimus, aga edendada tuleks ka tarbijate finantsharidust, mis peab aga teabejagamise nõudeid täiendama, mitte need asendama.

4.10.3 Komitee toetab täielikult volinik Meglena Kuneva eesmärgi ja koostab praegu arvamust tehtud ettepanekute kohta.

5. Tegevuseesmärk

5.1 Rohelise raamatu tegevuseesmärk on vähendada jaefinantsturu killustatust ning kaotada õiguslikud ja majanduslikud tõkked klientide liikuvusele. Olles juba loonud aluse pakkumise liikuvusele, soovib Euroopa Liit terviklikkuse huvides toetada ka nõudluse liikuvust.

5.2 Selleks vajalike eeskirjade kehtestamine on kulukas nii iseenesest kui ka muutuste mõttes, mida nendega seoses sidusrühmadelt, eelkõige vahendajatelt nõutakse. Komitee on nõus sellega, et algatusi tuleks käivitada vaid siis, kui nende kasu üldsusele on märkimisväärne ning kasu saavutamise tõenäosus on suur. Samuti kiidab komitee heaks soovi vaadelda nende algatuste tulemusi, mis on käivitatud kontrollimaks tulemuste vastavust ootustele, ning olla valmis tühistama meetmeid, mis tunnistatakse mitterahuldavaks. Siiski tuleb märkida, et kulud, mis tekivad mitterahuldavate ja tühistatavate algatuste puhul, võivad samuti olla väga suured ning kogemused on näidanud, et need kulud võidakse kanda edasi tarbijatele, muutes olukorra neile pigem raskemaks kui kergemaks.

5.3 Sellega seoses märgib komitee, et paljudel juhtudel võib selline protsess (algse olukorra muutmine — mõjuhindamine — võimalik tagasipöördumine algse olukorra juurde) olla pigem lihtsalt kavatsuste deklaratsioon kui tõeliselt elujõuline tegevuskava. Selle põhjus on, et finantssektoris etendavad äri- ja konkurentsidiinamika kujundamisel tähtsat rolli kultuurimudelid, usaldussuhted ja saadud kogemused. Enamik meetmeid mõjutavad nimetatud elemente, muutes neid pöördumatult ja tehes võimatuks taastada algne olukord lihtsalt nende meetmete tühistamisega, mis on mõjuhindamise käigus puudulikuks tunnistatud. Seepärast loodab komitee, et komisjon ei ole liiga optimistlik ega tähtsusta üle võimalust algne olukord taastada, kui võetud meetmete tulemused on osutunud puudulikuks.

6. Piiriülene juurdepääs finantsteenustele

6.1 Rohelises raamatus võetakse seisukoht, et jaefinantsturu killustatus jääb keskpikas perspektiivis üldkokkuvõttes muutumatuks, kui ei tehta jõupingutusi tarbijate liikuvust takistavate tõkete kaotamiseks. Need tõkked on näiteks ühtluse puudumine

eeskirjade ja tarbijakaitse puhul, erinevad maksusüsteemid, finantsteenuste infrastruktuuride killustatus ja kokkusobimatus.

6.2 Komitee on nõus sellega, et klientide liikuvus on oluline element finantsteenuste kvaliteedi ja tõhususe arendamisel. Samas leiab komitee, et eesmärgid, mis piiriülele juurdepääsule finantsteenustele seatakse, ei tohiks olla liiga optimistlikud.

6.3 Tarbijate liikuvust võib mõista nii geograafilisest (toote saamine oma elukohast eemal asuvas kohas) kui ka suhete (võimalus tarnijat lihtsalt vahetada) vaatepunktist. Need kaks liikuvuse tüüpi on vaatamata mõistelisele erinevusele omavahel tihedalt seotud.

6.4 Vähemalt potentsiaalselt suudab teenustesektor pakkuda suuremat geograafilist liikuvust kui tarbekaupade sektor, sest puuduvad vahetatavate toodete füüsilisest olemusest tekkivad raskused. Näiteks välismaal auto ostmisega kaasnevad märkimisväärsed transpordiprobleemid, mida ei ole aga siis, kui tehingu objekt on immateriaalne teenus, mis liigub asfaldi asemel nn infokiirteel.

6.5 Teisest küljest on teenustesektoris takistatud suhete liikuvus, sest teenuste määratlemine immateriaalsete toodetena muudab sageli keeruliseks neid täielikult hinnata või mõista, mistõttu müüja ja ostja usaldussuhe on eriti tähtis. Usaldussuhe on eriti oluline finantssektoris, sest enamik tooteid on spetsiifilised ja suurem osa neist põhineb müüja ja ostja vahelistel pikajalistel kohustustel. On palju põhjuseid, miks tarbijatel on raskem luua usaldussuhteid vahendajatega, kes ei asu samas riigis.

6.6 Üks oluline element, mida ei tohiks alahinnata, on ka see, kuidas tarbija toodet tajub. Materiaalsete kaupade puhul tajutakse toodet meelte kaudu, mida loomulikult ei mõjuta ei keelelised ega kultuurilised tõkked. Finantsteenuseid ei saa aga näha ega katsuda. Neid saab tajuda vaid infovoldikutes toodud kirjelduse kaudu ja lepingute kujul. Seejuures ei saa alahinnata keele ja kultuuri küsimusi. Välismaal saavad tarbijad teenuseid edukalt osta siis, kui neil on head teadmised vahendaja asukohamaa keelest ja peamistest finantstavadest. Teatud mitmekeelsuse kehtestamine teabevahetuses ja lepingutes võiks olla üks viis, kuidas nimetatud takistust ületada. Komitee leiab aga, et ei oleks realistlik ega mõistlik kohustada finantsvahendajaid koostama infovoldikuid ja lepinguid kõigis Euroopa Liidu keeltes. Selliste algatuste kulu, mida suurendab veelgi kõnealuste toodete jätkuv areng, ei oleks mingil juhul tasakaalus finantstehingute mahu kasvuga. Ka rohelises raamatus väidetakse, et keskpikas perspektiivis ei ole finantsteenuste sektoris ette näha tarbijate piiriülese liikuvuse kasvu. Keelebarjääri küsimus jääb seetõttu keskpikas perspektiivis lahendamata ning kujutab endast olulist takistust piiriülele juurdepääsule jaefinantsteenustele.

6.7 Komisjon tegi kõrgetasemelisele töörühmale ülesandeks hinnata, milline on praegune olukord tarbijate liikuvuses seoses pangakontodega. 30. mail 2007 avaldas töörühm huvitava aruande, millest selgusid suured eriarvamused väga paljudes aspektides. Tarbijäühingud peavad kõnealust teemat oluliseks küsimuseks, panganduseksperdid aga mitte. Osa neist ütleb, et kliendid on väga rahul, ega pea vajalikuks liikuvust hõlbustada, samas kui teised arvavad, et sellekohasesse statistikasse tuleb suhtuda ettevaatlikult, sest rahulolu sõltub ootustest, ning et tarbijatele on vaja anda võimalus takistusteta panka vahetada, andes ka rahulolevatele klientidele võimaluse panka vahetada, kui nad leiavad turul parema pakkumise.

6.8 Ühest küljest rõhutab pangandussektor, et tarbijad keskenduvad põhiliselt kodumaisele turule. Teisest küljest kurdavad tarbijäühingud, et puudub piiriülene konkurents, sest pangakontode vahetamine on takistatud ning pakutavate toodete ja teenuste läbipaistvus ja võrreldavus on kehv. Samuti näitavad tarbijad välja usaldamatust välismaiste ettevõtete vastu.

6.9 Ekspertide aruandes analüüsitakse pangakonto avamise praegusi raskusi: pangad räägivad õiguslikest ja regulatiivsetest tõketest, sh isikuvastamise nõue, mis on kehtestatud rahapesu vastu võitlemise õigusaktidega; tarbijad rõhutavad pakutavate toodete ja teenuste ning vajalike dokumentide kohta antava teabe ebaselgust. Tarbijad leiavad, et on vaja tunnistada inimese õigust avada jooksevkonto, nagu seda tehakse mitmete Euroopa riikide õigusaktides, sest ilma jooksevkontota on võimatu osaleda majandus- ja ühiskondlikus elus. Selles küsimuses rõhutasid pangad, et lepinguvabadus on turumajanduse aluspõhimõte, mis on kehtestatud paljudes põhiseadustes.

6.10 Soovimata alustada põhiseaduslikku arutelu, leiab komitee, et on oluline ületada lõhed finantsettevõtete ja klientide vahel. Osal demokraatlikel turumajandusega riikidel on õnnestunud kehtestada tarbijatele teatud miinimumõigused, nt õigusjärgsete elanike õigus pangakontole, mis on nende kodanikuõigus. Kui riiklikud õigusaktid ja -tava viidaks kooskõlla nimetatud heade tavadega, siis kujundaksid need tõenäoliselt ühist Euroopa Liidu pärandit. Euroopa Liit on minevikus sageli kasutanud kohalike õigusaktide edusamme ning kohaldanud neid ka kõigile teistele liikmesriikidele. Ühes varasemas arvamuses kutsus komitee üles andma kõnealuse juurdepääsuõiguse kõigile ⁽⁸⁾.

7. Eesmärgid ja võetavad meetmed

Madalamad hinnad ja laiem valik tarbijatele

7.1 Komisjon väidab, et selliste tingimuste edendamine, mis loovad tarbijate suuremat liikuvust, võib aidata saavutada kahekordset kasu: pakkuda laiemat valikut, et vastata palju mitmekesisematele vajadustele, ning seda konkurentsivõimeliste hindadega.

7.2 Seepärast on jaepanganduse sektoris käimas algatused, mille eesmärk on eelkõige uurida võimalust edendada pangakontode nn kaasaskantavust. Samuti on kaalumisel direktiivi koostamine täiendavate pensioniõiguste kaasaskantavuse parandamise kohta.

7.2.1 Jooksevkonto ülekantavuse küsimust ei tohi aga sega mini ajada Euroopa ühtse kontonumbri teemaga. Euroopa ühtse kontonumbri juurutamine tekitaks äärmiselt suuri kulusid, mis oleksid täiesti põhjendamatud, ning need kulud kannaks lõppkokkuvõttes tarbija. Ülekantavus peaks hõlmama kõiki kontoga seotud tehinguid, sh püsikorraldused, otsekorraldused või väärt-paberikonto, aga kindlasti mitte kontonumbrit. Ühtse euromakseala rakendamine Euroopa tasandil põhineb praegustel IBAN ja BIC tunnuskoodidel, mis võiks jääda samaks. Pangandusettevõtted peavad olema kontode liikuvuse ja pangatoimingute ülekantavuse tagamiseks võimalikult koostööaltid. Seda võiks korraldada tegevusjuhendite või pangasiseste kokkulepete abil, nagu mõnes riigis juba tehakse.

7.3 Komitee nõustub sellega, et on aeg võtta kriitilise vaatluse alla tarbijate liikuvust takistavate elementide õiguspärasus, nt konto sulgemise tasud, teabe ebaselgus ja finantsteenuste lepingute olemus, mille tõttu kliendid ei soovi toodet või tarnijat vahetada. Komitee rõhutab aga samuti, et tehnilised, regulatiivsed, fiskaalsed ja õiguslikud piirangud võivad sageli raskendada sobivate tingimuste loomist tarbijate sellisel tasemel liikuvuse tagamiseks nagu komisjon soovib. Lisaks muudab asja keeruliseks euro kõrval ka mitme teise valuuta olemasolu. Mitteeuroalasse kuuluvad veel mitmed liikmesriigid ja see muudab eelkirjeldatud probleemid veelgi keerulisemaks.

7.4 Jõupingutusi luua finantsteenuste sektoris ühtsed tingimused takistavad ka tõkked, mille on loonud riigiasutused, kes soovivad, küll põhjendatult, anda tarbijatele paremad tagatised. Komisjon väljendab kavatsust vältida valiku tegemise piiranguid, mis ei ole rangelt põhjendatud. Komitee manitseb aga ettevaatlikkusele tarbijatele pakutava kaitsesüsteemi standardimisel, sest ELi riigid ei ole kultuuriliselt ega sotsiaalselt piisavalt sarnased, et õigustada rangelt tsentraalset lähenemist.

8. Tarbijate usalduse tõstmine

8.1 Finantstoimingute ja -teenuste vahetamine on võimalik siis, kui kahe poole vahel on olemas kindel usaldus. Komisjon rõhutab, et Euroopa tarbijad on mõnevõrra kahtlevad ning mures kaitse ja tagatiste pärast, mida piiriülesed toimingud suudavad neile pakkuda. Tarbijate täielik liikuvus saavutatakse vaid siis, kui nad on täielikult veendunud, et nende huvide kaitse ei sõltu ei kohast, kus nad teenuseid ostavad, ega jaotuskanalist, mille kaudu teenused nendeni jõuavad.

⁽⁸⁾ ELT 309/26, 16.12.2006.

8.2 Komisjon leiab, et selle eesmärgi saavutamiseks on vaja tegeleda järgmiste küsimustega: tarbijate huvide kaitsmine, selge ja usaldusväärse õigusraamistiku loomine, juurdepääsu tagamine asjakohasele kohtuvälisele vahekohtusüsteemile ning finantsvahendajate usaldusväärsuse tõstmine.

8.3 Tarbijate huvide kaitsmine on õrn teema, sest nagu ka eelnevalt rõhutatud, ei ole lihtne määratleda õigusraamistikku, mis vastaks kõigi liikmesriikide kõikidele soovidele ja nõudmistele. Tarbijakaitse raamistiku ühtlustamise keerukus (nagu ilmnes tarbijakrediidi direktiivi läbivaatamisel) võib jätta tarbijatele mulje, et kaitse tase sõltub suurel määral riigist, kus teenus osutatakse.

8.4 Lepingulisi suhteid reguleeriva õigusraamistiku selguse asjas kehtestatakse 1980. aasta Rooma konventsiooniga, et põhimõtteliselt määratlevad lepingule kohaldatava seaduse lepinguosalised. Praegu uuritakse aga nimetatud põhimõtte muutmist ning selle sätestamist, et kohaldada tuleb tarbija elukohas kehtivat seadust, kui müüja äritegevus toimub selles riigis. Kuid see ei taga, et tarbija elukohas kehtiva seaduse kohaldamine soodustab finantstoodete pakkumist teistes liikmesriikides.

8.5 Ei ole kahtlust, et kõnealuse põhimõtte selge määratlemine tõstaks tarbijate õiguslikku usaldust, kuigi see on vaid osaliselt kooskõlas rohelises raamatus sedastatud tarbijate liikuvuse mõistega. Tegelikult väidab komisjon, et tähelepanu tuleks pöörata ka tarbijate piiriülesele liikuvusele, sest finantsvahendajate liikuvusest üksi ei piisa. Kõnealune uus põhimõte lihtsustaks üldise ja ühemõttelise eeskirja kehtestamist juhul, kui vahendaja pakub oma teenuseid teiste riikide tarbijatele, kuid mitte juhul, kui tarbijad ise otsivad aktiivselt teiste riikide teenusepakkujaid.

9. Tarbijate teadlikkuse tõstmine

9.1 Rohelises raamatus märgiti väga õigesti, et tarbijad väljendavad sageli muret selle üle, et finantstoodete liiga lai valik ajaks neid segadusse ja raskendaks oma vajaduste jaoks õige otsuse tegemist. Tegelikult saavad suuremast rahvusvahelisest liikuvusest ühtsel turul kasu vaid heade finantsteadmistega ja hästi informeeritud tarbijad.

9.2 Rohelises raamatus rõhutatakse, et keskmise tarbija finantsteadmised on üldiselt kehvad, mis takistab neid oluliselt finantsasjade kohta õigete otsuste tegemisel. Lisaks on laialt

levinud arvamus, et pakutav finantsteave on sageli kahte äärmuslikku tüüpi: kas liiga lihtsustatud või liiga keeruline.

9.3 Kirjeldatud probleemid saaks vähemalt osaliselt lahendada, kui tarbijatel oleks võimalik pöörduda sõltumatute nõustajate poole, kes aitaksid neil teha tarbija jaoks parima otsuse. Sellised nõustamisteenused on juba käivitatud Küprosel ja Ühendkuningriigis ning neid laiendatakse finantsinstrumentide turge käsitleva direktiivi alusel ka teistesse liikmesriikidesse. Need ei oleks kohustuslikud, kuid pakuksid alternatiivi otse vahendajate pakutavatele teenustele. Praegu küsivad tarbijad sageli nõu finantsteenuse osutajalt. Nad teevad seda tõenäoliselt usaldussuhte pärast, mis eeldatavasti finantsteenuse osutamisega kaasneb, või seepärast, et müüja pakutava teabega ei kaasne mingit käegakatsutavat kulu. Samas tuleks aga meeles pidada, et mittesõltumatu nõustamisteenus võib endas sisaldada huvide varjatud konflikti, mis muudab tarbijal keeruliseks täielikult mõista, kui kasulik kõnealune nõustamisteenus tema jaoks on.

9.4 Komitee leiab, et vaid piisavalt heade finantsteadmistega tarbijad suudavad mõista, kui keeruline on finantsvajadustele vastamine, ning seega hinnata pädeva ja sõltumatu finantsnõu lisaväärtust. Seepärast on väga oluline edendada finantsteadmisi ning tõsta säästjate teadlikkust, et nad saaksid teha vastutustundlikke otsuseid. Ekspertid räägivad juba „finantsalasest kirjaoskamatusest”. Sellest tulenevalt kaob paljudel inimestel ülevaade ja nad ei suuda oma finantsilise kindlustatuse kohta iseseisvalt otsuseid langetada. See võib põhjustada majanduslikke kahjusid. Kool võiks pakkuda noortele tuge finantsalaste algteadmiste omandamisel, et nad saaksid teha teadliku valiku tulevaste investeeringute puhul, ilma et finantsturgude ettevõtjate vastutus seeläbi väheneks.

9.5 Suurt tähelepanu tuleb pöörata reklaamile, eriti Internetis edastatavale reklaamile. Liiga sageli on ilmnunud märkimisväärne vastukäivus finantsteenuste tegelike omaduste ja lubatud tulu vahel, mille eesmärk on vaid tarbijate ahvatlemine teatud finantstoodetesse investeerima. Tuleb siiski märkida, et sellistel juhtudel on harva tegemist traditsiooniliste vahendajatega nagu pangad ja kindlustusseltsid, kes hoolivad oma kliendisuhetest ning peavad lisaks järgima rangeid eeskirju ja läbima kontrollid. Uued turule saabuvad ei toimi aga alati selges õigusraamistikus ega ole ulatusliku järelevalve all. Kõik see kahjustab tarbijate olukorda.

Brüssel, 16. jaanuar 2008

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 84/539/EMÜ veterinaarmeditsiinis kasutatavaid elektromeditsiiniseadmeid käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta”

KOM(2007) 465 lõplik — 2007/0168 (COD)

(2008/C 151/02)

26. septembril 2007 otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 95 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 84/539/EMÜ veterinaarmeditsiinis kasutatavaid elektromeditsiiniseadmeid käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektiooni arvamus võeti vastu 3. detsembril 2007. Raportöör oli Valerio Salvatore.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 441. istungjärgul 16.–17. jaanuaril 2008 (16. jaanuari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 151, erapooletuid oli 1.

1. Järeldused ja soovitusused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab ettepanekut tunnistada kehtetuks direktiiv 84/539/EMÜ veterinaarmeditsiinis kasutatavate elektromeditsiiniseadmete kohta. Kõnealust direktiivi on juba mõnda aega asendanud teised ELi õigusaktid ning näib, et sellest ei ole ühtse turu jaoks ega kolmandate riikidega kauplemisel enam mingit kasu.

1.2 Komitee märgib, et otsuse tunnistada direktiiv 84/539/EMÜ kehtetuks on pärast ulatuslikku konsultatsiooni kiitnud heaks ka liikmesriigid ja kõnealune majandusharu.

1.3 Komitee peab komisjoni ülesandeks kontrollida, et kehtetuks tunnistataks ka liikmesriikides kehtivad vastavad seadused, nii et need ei looks uusi tehnilisi takistusi ega kahjustaks oodatava kasu saamist.

2. Taust

2.1 Komisjon juhtis oma 16. märtsi 2005. aasta teatises (KOM(2005) 97 lõplik) tähelepanu vajadusele lihtsustada riiklikke ja Euroopa õigusakte, kui see tõstab ettevõtete konkurentsivõimet ja kaotab ebavajalikke kulusid.

2.2 Seda poliitilist suunist kinnitati taas 2006. aastal töödokumendiga „Õiguskeskonna lihtsustamise strateegiat käsitlev esimene eduaruanne” (KOM(2006) 690 lõplik), milles määratleti algatused, mis olid valmis lihtsustamiseks 2006.–2009. aastal. Üks valitud 43 algatusest oli ka nõukogu direktiiv 84/539/EMÜ veterinaarmeditsiinis kasutatavaid elektromeditsiiniseadmeid käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta.

2.3 Euroopa Parlamendi siseturu- ja tarbijakaitsekomisjon, mis on juba kõnealust teemat uurinud, otsustas komisjoni otsust täielikult toetada.

3. Komisjoni ettepanek

3.1 Konsultatsioon huvitatud pooltega (kõnealuses majandusharus osalejad ja liikmesriigid) viis järelduseni, et direktiivi 84/539/EMÜ enam praktikas ei kasutata, sest selle eesmärgid ning vajalikud tervise ja ohutuse garantiid on kehtestatud teiste kehtivate ELi õigusaktidega, sh direktiiv 93/42/EMÜ meditsiiniseadmete kohta (inimintervishoius) ning direktiivid masinate ja elektromagnetilise ühilduvuse kohta.

3.2 Komisjon märgib, et näib, et kõnealusest õigusaktist ei ole ühtse turu jaoks ega kolmandate riikidega kauplemisel enam mingit kasu. Järgides vormilise järjepidevuse põhimõtet, teeb komisjon ettepaneku tunnistada direktiiv 84/539/EMÜ kehtetuks 31. detsembrist 2008. Nimetatud kuupäevast alates ei tohi enam kasutada lisas III esitatud vastavusmärke.

3.3 Samuti kutsub komisjon liikmesriike üles võtma vastu kõik sätted, mis on vajalikud kõnealuse direktiivi järgimiseks kuni 31. detsembrini 2008.

4. Märkused

4.1 Komitee kiidab heaks ettepaneku tunnistada direktiiv 84/539/EMÜ kehtetuks ning nõustub sellise ettepaneku põhjendustega.

4.2 Komitee juhib tähelepanu sellele, et direktiivi pealkiri sisaldab bulgaaria, taani, itaalia, rumeenia ja rootsi keeles sõna „inim-”, mis tuleks sealt kustutada.

4.3 Komitee kutsub komisjoni üles teostama kontrolle, et tagada, et kõnealusest otsusest tulenevat kasu veterinaarmeditsiinis kasutatavate elektromeditsiiniseadmete osas ei kahjustaks uued riiklikud seadused, mis võivad endast kujutada põhjendamatuid kaubandustõkkeid.

Brüssel, 16. jaanuar 2008

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv küttegaasiseadmete kohta” (kodifitseeritud versioon)

KOM(2007) 633 lõplik — 2007/0225 (COD)

(2008/C 151/03)

22. novembril 2007 otsustas Euroopa Nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 95 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv küttegaasiseadmete kohta” (kodifitseeritud versioon)

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 441. istungjärgul 16.-17. jaanuaril 2008 (16. jaanuari istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamus. Poolt hääletas 125, erapooletuks jäi 1 liige.

Brüssel, 16. jaanuar 2008

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv kahe- või kolmerattalistele mootorsõidukitele valgustus- ja valgussignaalseadmete paigaldamise kohta” (kodifitseeritud versioon)

KOM(2007) 768 (lõplik) — 2004/0270 (COD)

(2008/C 151/04)

19. detsembril 2007 otsustas Euroopa Liidu Nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 95 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv kahe- või kolmerattalistele mootorsõidukitele valgustus- ja valgussignaalseadmete paigaldamise kohta” (kodifitseeritud versioon)

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 441. istungjärgul 16.-17. jaanuaril 2008 (16. jaanuari istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamus. Poolt hääletas 127 ja erapooletuks jäi 1 komitee liige.

Brüssel, 16. jaanuar 2008

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele — Euroopa Liidu uus loomatervishoiustrateegia aastateks 2007–2013: „Haiguste ennetamine on parem kui ravi”

KOM(2007) 539 lõplik

(2008/C 151/05)

19. septembril 2007 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele — Euroopa Liidu uus loomatervishoiustrateegia aastateks 2007–2013: „Haiguste ennetamine on parem kui ravi”

Komitee juhatus tegi 25. septembril 2007 käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust määras komitee täiskogu 441. istungjärgul 16.–17. jaanuaril 2008 (16. jaanuari istungil) pearaportööriks Leif Erland NIELSENi ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 108, erapooletuks jäi 2.

1. Järeldused

1.1 Ohtlikud loomahaigused ohustavad üha enam nii inimesi kui ka loomi. Euroopa Liit peaks tugevdama oma jõupingutusi ennetamise, seire ja tõrje valdkonnas. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab komisjoni välja pakutud strateegiat ja väljendab tunnustust komisjoni põhjalikule eeltööle. Arenguriikide osas tuleks siiski teha veelgi enam ning üks peamisi prioriteete peaks olema näitajate väljatöötamine, sest need on äärmiselt olulised.

1.2 Lähtuda tuleb sellest, et ELi eeskirjad saaksid teistele kaubanduspartneritele eeskujuks, ning EÜ peaks pikas perspektiivis võtma eesmärgiks saada Maailma Loomatervishoiu Organisatsiooni (rahvusvahelise episootiaameti ehk OIE — Office International des Épizooties) liikmeks. Komisjon peaks töötama selle nimel, et ELi uusi õigusakte asjaomastes kolmandates riikides selgelt mõistetakse, ning kasutama kavandatava ekspordistrateegia raames liikmesriikide kogemusi ja ressursse kriiside lahendamisel.

1.3 Veterinaarkontrolli piiridel peaks lähtuma konkreetse riski üldhindamisest ning hõlmama eriti piirialadel ka pistelist proovide võtmist, et hoida ära ebaseaduslikku kaubandust.

1.4 Vaatamata toimejõuomavõimelise siseturu vajadusele peaks olema võimalik võõnditeks ja piirkondadeks jaotamine ühtlustatud kriteeriumide ning testimis- ja/või karantiinide alusel kooskõlas OIE/Codex'iga.

1.5 Haiguste tõrje ja loomakaitse valdkonnas on juhtimine oluline tegur, mille edendamiseks tuleb kehtestada nõuded väljaõppe ja nõustamise osas.

1.6 Et vähendada haiguste leviku ohtu miinimumini, tuleks kaaluda piirangute kehtestamist elusloomade veole.

1.7 Veterinaarfond ja ELi rahaline vastutus tuleks säilitada ning konkurentsimeetuste vältimiseks tuleb kehtestada kindel ühtlustatud raamistik riikliku kaasrahastamise jaoks. Asjaomased osalejad tuleks rahastamissüsteemide kujundamisse ja nende rakendamisse kaasata loomatervishoiu nõuandekomitee kaudu.

1.8 Pidades muu hulgas silmas ka elanikkonna heakskiitu, tuleks loomahaiguste tõrjeks kasutada vaktsineerimist, kui tänu sellele saab vältida või piirata tervete loomade tapmist. Nagu tõdeb komisjon, tuleks vaktsineerimise üle otsustada siiski mitmetest täpsemini määratletud kriteeriumidest ja konkreetsest olukorrast lähtudes.

1.9 Teadmiste edastamisel on otsustav tähtsus uurimistulemuste rakendamisel tootmises, nõustamistegevuses ja järelevalves. Teadusuuringute tegevuskavas, mille komisjon on arutamiseks välja pakkunud, tuleks keskenduda ka ennetustegevusele.

2. Komisjoni teatise põhisisu

2.1 Euroopa Liidu poliitika on määratletud enam kui 300 direktiiviga, mis on valdavalt valminud aastatel 1988–1995 seoses konkreetsete haiguspuhangutega. Raskeid loomahaigusi esineb praegu küll harvem, kuid on tekkinud uued väljakutsed: sellised haigused nagu suu- ja sõrataud, lammaste katarraalne palavik ja linnugriip kujutavad endast uusi ohte, mida tuleb tõsiselt võtta. Lisaks on suurenenud elusloomade veod, mistõttu on kasvanud haiguste leviku oht.

2.2 Teadus, tehnoloogia ja institutsiooniline raamistik on teinud võimalikuks ELi uue, ratsionaalse ja ambitsioonika loomatervishoiustrateegia, mille elluviimine on kavandatud ajavahemikuks 2007–2013 ja mille moto on „Haiguste ennetamine on parem kui ravi”. Eesmärk on tagada rahvatervise ja

toiduohutuse kõrge tase, vähendada haigusjuhtumeid miinimumini, tagada kaupade vaba liikumine ning hoida ära haiguspuhangud loomakarjades. Strateegia hõlmab ELi meetmete prioriteetide kindlaksmääramist, ühist õigusraamistikku loomatervishoiu valdkonnas, ennetustegevust, järelevalvet ja kriisivalmidust ning samuti teaduse, uuendus- ja uurimistegevuse kaasamist. Konkreetsed meetmed töötatakse välja koostöö alusel loomateravishoiu nõuandekomitee raames, kuhu kuuluvad tootjate, tarbijate ja valitsuste esindajad ja mis peab andma soovitusi asjakohaste ja piisavate loomakaitse normide, optimaalsete meetmete jms kohta.

2.3 Prioriteetide hulka kuuluvad bioloogiliste ja keemiliste ohtude kategoriseerimine ning selle juurde kuuluv riskihindamise ja -juhtimise strateegia. Määratakse kindlaks aktsepteeritav riskitase ja selge vastutusalade jaotus iga meetme puhul. Lisaks sellele määratakse kategooriate alusel kindlaks ressurside vajadus ning kulude ja vastutusalade jaotus.

2.4 Loomatervishoiu õigusraamistik peaks olema kõrgetele standarditele ja ühistele põhimõtetele vastavate eeskirjade kogum. ELi õigusaktid tuginevad juba praegu suures osas OIE/Codex'i soovitudele ja standarditele, võttes arvesse ELi kohustusi WTO sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepingu raames, kuid komisjoni arvates peaks EL kõnealuste standardite täitmist veelgi tugevdama. Kui aga on olemas piisav teaduslik põhjendus, võib EL teatud juhtudel kasutusele võtta või säilitada meetmeid, mille aluseks on kõrgemad sanitaar- või fütosanitaarkaitse nõuded. Komisjon töötab selle nimel, et ELi standardid võetaks kasutusele OIE/Codex'i raames. Impordi küsimuses nähakse strateegias ette, et EL peab parandama oma nõudmiste edastamist kaubanduspartneritele. Ka ekspordiga seonduvates küsimustes peaks EL suutma paremini läbi rääkida.

2.5 Ennetustegevus, järelevalve ja kriisivalmidus loomadega seotud ohtude osas hõlmab ohutusmeetmeid põllumajandusettevõtetes, elektroonilist identifitseerimissüsteemi ning samuti elusloomade jälgitavussüsteemi erinevate elementide kombineerimist. Tuleb parandada bioohutust piiridel ja EL peaks teatud arenguriikidele pakkuma tehnilist abi võitluseks eksootiliste loomahaigustega. Kriisilukorrad tuleb viivitamatult ja tõhusalt kontrolli alla saada, mis nõuab muu hulgas järelevalve prioriteetide määratlemist, näitajate väljatöötamist, andmete kogumist, asjaomaste osalejate võrgustike loomist, riskianalüüside koostamist ja avalikkuse teavitamist, sh asjaomaste osapoolte väljaõpet.

2.6 Teadus-, uuendus- ja uurimistegevust tuleb tugevdada võrgustike kaudu, milles osalevad ELi ametid ja riiklikud asutused. Komisjonil on kavas koostada tegevuskava, mille eesmärk on selgitada välja puudused olemasolevates järelevalve, diagnoosimise, vaktsineerimise ja ravimise vahendites ning tagada piisav rahastamine avaliku ja erasektori partnerluse kaudu. Samuti nähakse ette teadusuuringute toetamine kolmandates riikides rahvusvahelise koostöö kaudu, seejuures eelkõige oluliste eksootiliste haiguste või zoonooside osas, millega kaasnevad nendele riikidele rängad tagajärjed.

3. Üldised märkused

3.1 Rasked loomahaigused ohustavad kogu maailmas inimesi ja loomi üha enam. Selle põhjus on rahvastiku ja loomakasvatuse pidev suurenemine, suurenev kaubandus ja üha tihedamad rahvusvahelised kontaktid ning samuti kliimamuutused, mis toovad kaasa muutusi haiguste geograafilises levikus. Nii levivad loomahaigused ja zoonoosid või need ilmnevad uuesti ning pidevalt valitseb pandeemia oht, nt seoses linnugripiga. Seetõttu peaks Euroopa Liit pöörama suuremat tähelepanu ennetustegevusele ja tõrjele nii ELi sees kui ka rahvusvahelisel tasandil, sh ka arenguriikides.

3.2 Kodanikuühiskonna esindajana peab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee äärmiselt vajalikuks, et kõnealuses valdkonnas rakendataks kõige asjakohasemat strateegiat, et hoida ära raskeid majanduslikke ja sotsiaalseid tagajärgi. Komitee väljendab oma valmisolekut sellele aktiivselt ja oma võimaluste piires kaasa aidata. Komitee väljendab tunnustust komisjoni põhjalikule eeltööle ja toetab tugevalt välja pakutud strateegiat, mille kiidavad laialdaselt heaks ka asjaomased osalejad. Koostöö on otsustava tähtsusega, saavutamaks häid ja püsivaid tulemusi loomatervishoiu valdkonnas, kus vastutust peavad tingimata jagama mitmed osalejad. Kõnealuse mudeli kasutamist tuleks komitee arvates kaaluda ka teistes valdkondades, kus on otstarbekas kaasata kodanikuühiskonna sektoreid.

3.3 Strateegia põhielemendid, sh selle eesmärgid, visioonid ja riskihindamine kui peamised vahendid, üldise ja riskipõhise teabevahetuse keskendatud edendamine ning suurem tähelepanu piirikontrollidele on loomahaiguste puhkemise ja leviku ärahoidmisel otsustava tähtsusega. Väga oluline on teabevahetus konkreetsete sihtrühmadega, sh ka kriisilukorras, sest väärhinnangud avaldavad mõju tootjatele, järelevalveasutustele ja poliitilisele süsteemile, mis toob kaasa boikoti toodetele ning põhjendamatud või liiga radikaalsed meetmed. Näiteks tuleks vältida turutingimuste kahjustamist selle tõttu, et valitseb põhjendamatu ebakindlus vaktsineeritud loomade liha suhtes.

3.4 Euroopa Liidu asjaomaste eeskirjade järgimine eeldab seda, et ELi institutsioonid ning liikmesriigid peavad kinni pidama iseenda tehtud otsustest ja kehtestatud esitamise, vastuvõtmise ja rakendamise tähtaegadest, mida seni ei ole alati tehtud.

4. Konkreetsed märkused

ELi meetmete prioriteetidid

4.1 Riskipõhises strateegias, milles keskendutakse haigustest tulenevale ohule inimeste tervisele ja haiguste majanduslikele tagajärgedele, on väga oluline ELi meetmete prioriteetide kindlaksmääramine. Partnerluse seisukohast seisneb suur väljakutse aktsepteeritava riskitaseme määratlemises ning see seab kõrged erialased ja teaduslikud nõudmised. Ettevaatuspõhimõttest lähtumine uute, täielikult dokumenteerimata ohtude puhul on kiireks tegutsemiseks oluline ja hädavajalik, kuid sama oluline on ka kindlaks määrata menetluskord lõpetamisstrateegia jaoks, kui oht on möödas või kui uued teadusandmed viitavad selle otstarbekusele.

4.2 Mõõtmisel, hindamisel ja prioriteetide seadmisel kasutatavad näitajad peavad olema selged, mõistetavad, rakendatavad ja mõõdetavad ning nende kesket tähtsust arvestades tuleks need kõnealuses protsessis kasutusele võtta võimalikult kiiresti. Seetõttu peaks nende väljatöötamine olema üks peamisi prioriteete partnerlussuhete sõlmimise raames. Lihtsad ja usaldusväärsed tulemusnäitajad võimaldaksid ka paremini mõõta strateegia eesmärkide suunas tehtud edusamme.

Ühtne õigusraamistik

4.3 Komitee toetab täielikult kavandatavat ühtset õigusraamistikku ülevaatlikumate ja läbipaistvamate eeskirjade näol, milles on esitatud ühised põhimõtted ja nõuded. Seoses ELi tähtsuse suurenemisega on otstarbekas võtta eesmärgiks ka kooskõla kehtivate rahvusvaheliste normidega ning nii palju kui võimalik kaasa rääkida OIE tulevaste eeskirjade kujundamisel, sh ka ettevaatuspõhimõtte rakendamise osas. Komisjon viitab sellele, et pikas perspektiivis peaks EÜ eesmärk olema OIE liikmesus, sest see aitaks parandada kooskõla OIE normide, suuniste ja teiste vastu võetud sätetega. Lähtuda tuleb sellest, et ELi eeskirjad saaksid teistele kaubanduspartneritele eeskujuks, mis aitaks tõsta tervisekaitse taset; lisaks sellele saab sel viisil vältida ebakohaseid konkurentsipiiranguid. Samas peaks EL teatud arenguriike selles osas toetama ning andma asjaomastele kolmandatele riikidele selge pildi ELi uutest õigusaktidest.

4.4 ELi ja siseturu laienemisega on suurenenud ka oht seoses loomahaiguste levimisega laiemale alale. ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsioon (FAO) on juba aastaid hoiatanud suurenevate ohtude eest seoses loomade kaugveoga, uute transporditeedega kolmandates riikides, tihedamate kontaktidega ebastabiilsete riikidega ja koduloomade suurema kontsentratsiooniga ELi teatud aladel. Teatise kohaselt soovib komisjon tagada loomade transportimisel tasakaalu sel viisil, et liikumisvabadus oleks proportsioonis haiguste sissetoomise ja leviku ohuga ning loomakaitsega transpordi ajal. Arvestades haiguste leviku ohtu ja loomakaitseaspekti, peab komitee asjakohaseks piirata elusloomade vedusid.

4.5 Rahastamine on ELi õigusaktides üks peamisi aspekte ja on oluline, veterinaarpoliitika rahastamisel säilitatakse ühine vastutus. See tähendab, et veterinaarfond ja ELi rahaline vastutus tuleks säilitada. Tuleb luua stiimulid selleks, et kahtlustest otsekohe teatatakse või haiguspuhangud tuvastatakse; ei tohi tekkida viivitusi selle tõttu, et ei olda kindel otseste ja kaudsete kulude hüvitamises. Kavandatav tõhus, vastutusel põhinev kuluskeem tekitab mitmeid küsimusi. Seda saab hinnata alles siis, kui on esitatud konkreetset ettepanekut, muu hulgas ka ühtlustatud rahastamismudeli kohta.

4.6 Konkurentsimoonutuste vältimiseks peab jätkuma riiklik kaasrahastamine ning on vaja kindlat, ühtlustatud raamistikku tootjapoolse kaasrahastamise jaoks. Kulude jagamisel liikmesriikides ühtsete põhimõtete alusel tuleb kindlaks määrata nii kulud kui ka vastutus ning samuti nende omavaheline suhe. Siia lisan-

duvad ka sellised küsimused nagu asjaomaste osalejate kaasamine konsultatsioonide või ühiste otsuste kaudu ning ressursside kasutamine ennetuseks ja tõrjeks. Nagu varemgi peavad tootjad vältimatult kandma mitmesuguseid haiguste ennetamise ja tõrjega seotud kulusid ning seetõttu tuleks nad loomatervishoiu nõuandekomitee kaudu kaasata muu hulgas finantsplaneerimise küsimustesse.

4.7 Ettepanek kasutada muid kui õigusloome instrumente hõlmab muu hulgas vajadust haiguste ennetamise meetmete ja vastutuse kollektiivse jagamise vormide järele ning samuti kindlustusmehhanisme, mis peaksid juba iseenesest pakkuma motivatsiooni paremaks riskijuhtimiseks ja majanduslike tagajärgede piiramiseks. Komitee tunnistab, et kõnealuseid küsimusi tuleb kaaluda, kuid piisava teabe puudumise tõttu ei soovi ettepanekut siiski kommenteerida.

4.8 Piirkondadeks jaotamise võimalus on haiguste tõrjumisel väga oluline, kuigi toimiv siseturg on oluline eeltingimus ka loomatervishoiu valdkonnas. Peaks olema võimalus, et üks või mitu liikmesriiki likvideerivad haiguse ja saavad selle tulemusel eristaatuse. Seejuures tuleks aluseks võtta ühtlustatud kriteeriumid ning testimis- ja/või karantiineeskirjad kooskõlas OIE/Codex'iga võõnditeks ja piirkondadeks jaotamise osas. Eeltingimus peab seejuures olema, et piirangud on teaduslikult põhjendatud ja konkreetse haigusohuga proportsionaalsed.

4.9 Ekspordiga seotud teravad kriisid on seni lahendatud asjaomase liikmesriigi ja kolmanda riigi vahel. Selles osas on vaja kiiresti leida tõhusad lahendused ja seetõttu peaks endiselt alles jääma individuaalsete läbirääkimiste võimalus. Komisjoni ettepaneku kohaselt võivad komisjoni esinduste juures, liikmesriikide saatkondades ja organisatsioonides moodustatavad kohapealsed ELi turulepääsu töörühmad aidata tugevdada ELi rolli läbirääkimistel eksporditingimuste üle. Isegi kui komisjon tagab muu hulgas kavandatud ekspordistrateegia raames ELi poliitika parema mõistmise, et praktikas oleks vähem ebakindlaid juhtumeid, tuleks üksikasjalikus tegevuskavas välja tuua, et komisjon kasutab liikmesriikide ekspertteadmisi ja ressursse.

Ennetustegevus, järelevalve ja kriisivalmidus

4.10 Kõik kogemused on näidanud, et juhtimine on haiguste tõrjes ja loomakaitstes üks olulisemaid tegureid ja et tulevaste algatuste puhul tuleb kehtestada nõuded väljaõppe ja nõustamise osas. Iga põllumajandusettevõtte peamised bioohutuseeskirjad, sh uute tootmisrajatiste loomise nõue, tuleks esitada õigusakti vormis, ning eeskirjadest peab ka selguma, milliseid tagajärgi võib haiguspuhangu puhul hüvitiste osas oodata. Siiski tuleks rakendada lisakriteeriume ja spetsiifilisi eeskirju eri tootmisviise käsitlevate suuniste näol ning sellega peaks kaasnema ametiasutuste ja tootjate korraldatud teabekampaaniad. Sihipärasemalt tuleb tähelepanu pöörata ka harrastusloomapidajatele, et kaitsemeetmete vajadust paremini mõistetak. Ka nemad tuleks registreerida ning kohaldada nende suhtes loomade transpordi ja karjale juurdepääsu nõudeid.

4.11 Seoses tõhusa veterinaarse piirikontrolli loomisega liikmesriikide poolt tuleks läbi viia haiguse sissetoomise ohu ja selle tagajärgede üldhindamine. Lisaks tuleks nimetatud kontrolli raames piirialadel ulatuslikult kasutada ka pistelist proovide võtmist, et hoida ära ebaseaduslikku kaubandust. Samuti oleks otstarbekas parandada kooskõlastamist veterinaar- ja tolliasutuste vahel ja muuta piirikontrolli süsteem paindlikumaks, et see oleks enam orienteeritud ohuolukorrale ja suudaks kiiremini reageerida uutele ohtudele.

4.12 Pidades silmas muu hulgas ka elanikkonna heakskiitu, tuleks loomahaiguste tõrjeks kasutada vaktsineerimist, kui tänu sellele saab vältida või piirata tervete loomade tapmist. Nagu märgib ka komisjon, tuleks vaktsineerimise otsus teha siiski lähtuvalt konkreetsest olukorrast ning tunnustatud põhimõtete

ja tegurite põhjal, nagu vaktsiini kättesaadavus ja tõhusus, valideeritud testid, rahvusvahelised suunised ja võimalikud kaubandustõkked, kulutasuvus ja vaktsiini kasutamisega seotud võimalikud ohud. Lisaks sellele on vaja ka täiendavat teadus- ja arendustegevust.

Teadus jm

4.13 Teadus ning uuendus- ja uurimistegevus on strateegia eesmärkide saavutamiseks äärmiselt olulised. Seejuures eeldatakse, et uurimistulemusi saab kasutada tootmises, nõustamistegevuses ja kontrollimisel, mistõttu peaks strateegia olema enam suunatud teadmiste edastamise võimalustele. Sama võib öelda ka komisjoni välja pakutud teadusuuringute tegevuskava kohta.

Brüssel, 16. jaanuar 2008

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ühiseeskirjad autoveo-ettevõtjate tegevusalal tegutsemise tingimuste kohta”

KOM(2007) 263 lõplik — 2007/0098 (COD)

(2008/C 151/06)

16. juulil 2007. aastal otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 71 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ühiseeskirjad autoveo-ettevõtjate tegevusalal tegutsemise tingimuste kohta”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektiooni arvamus võeti vastu 18. detsembril 2007. Raportöör oli Rafael BARBADILLO LÓPEZ.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 441. istungjärgul 16.–17. jaanuaril 2008 (16. jaanuari istungil) ühehäälselt vastu järgmise arvamuse.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee tervitab asjaolu, et komisjon soovib autoveo-ettevõtja tegevusalale lubamist reguleerida määrusega, vältides sel viisil ebahütlust õigusaktidesse ülevõtmisel liikmesriikide poolt. Määruse ettepaneku vastuvõtmisega muudetakse kehtetuks direktiiv 96/26/EÜ.

1.2 Komitee tervitab ettepanekut, sest sellega ühtlustatakse nii kaupade kui ka reisijate autoveo tegevusalale ja turule lubamise eeskirju ning aidatakse sel viisil kaasa Lissaboni strateegia eesmärkide saavutamisele, kehtestades selgemad, lihtsamad ja paremini kontrollitavad eeskirjad, mis loovad õiglasemad konkurentsitingimused.

1.3 Uus määrus on osa „Halduskoormuse vähendamise tegevusprogrammist Euroopa Liidus”, ajakohastades autoveo-ettevõtja tegevusalale lubamise eeskirju elektrooniliste registrite loomise abil.

1.4 Määrusega luuakse mõiste „veokorraldaja”, kes on isik, kes juhib realselt ja alaliselt kõnealuse ettevõtte veotegevust ja kellelt nõutakse kõrgemal tasemel väljaõpet, ning samuti kehtestatakse rangem raamistik veokorraldaja ja ettevõtja suhete reguleerimiseks. Komitee soovib, et kaotataks kvalifikatsioonide rentimise praktika ettevõtete puhul, mille omanik on füüsiline isik, kellel puudub asjakohane kvalifikatsioon.

1.5 Komitee peab vajalikuks, et määrus sisaldaks loetelu nende rikkumiste kategooriatest, liikidest ja raskusastmetest, samuti väiksemate rikkumiste sagedusest, mille korral kaotab veokorraldaja nõutava hea maine, kui need rikkumised pannakse toime tema juhitava veotegevuse käigus.

1.6 Seoses määruse ettepaneku artikli 5 punktis c nõutava hoolduskeskusega palub komitee selgitada, millistele omadustele peab see vastama väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete puhul.

1.7 Komitee juhib tähelepanu nõudele, et selleks, et ettevõtjat käsitletaks püsivalt asjaomases liikmesriigis paikneva ettevõtjana, peab tal olema piisav arv sõidukite parkimiseks ettenähtud parkimiskohti, sest eriti väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete jaoks võib see olla väga kõrge nõudmine, ning kutsub kohalikke omavalitsusi üles tagama piisavate parkimiskohtade olemasolu ja/või haldama ühiseid parkimiskohti koostöös asjaomaste ettevõtetega.

1.8 Komitee arvates tuleks füüsilisest isikust ettevõtjate jaoks välja töötada süsteem, mis võimaldaks neil oma finantssuutlikkust tõestada muul viisil kui pangagarantii abil, sest see tooks kaasa suured kulud ettevõtetele, kellel ei ole asjaomastes liikmesriikides lihtsustatud raamatupidamise kohustust.

1.9 Komitee tervitab 140-tunnist kohustuslikku väljaõpet enne ametialase pädevuse eksamit ning nõuet, et liikmesriigid peavad väljaõppekeskused akrediteerima, sest see aitab parandada veokorraldajate kvalifikatsiooni.

1.10 Komitee kutsub komisjoni üles looma kõigile liikmesriikidele ühise karistuste süsteemi, mida kohaldataks määruse sätete rikkumise korral.

1.11 Komitee tervitab ettepanekut luua veoettevõtete riiklikud elektroonilised registrid, mis on omavahel ühendatud, sest see parandab halduskoostööd ja muudab tõhusamaks mitmes liikmesriigis tegutsevate ettevõtete järelevalvet.

2. Sissejuhatus

2.1 Määruse ettepaneku eesmärk on ajakohastada kehtivad autoveo-ettevõtja tegevusalale lubamise eeskirju, et tagada nende ühtlasem ja tõhusam kohaldamine, kehtestades hea maine, finantssuutlikkuse ja kutsekvalifikatsiooni miinimumtingimused.

2.2 Praegu on autoveo-ettevõtja tegevusalale lubamine reguleeritud nõukogu 29. aprilli 1996. aasta direktiiviga 96/26/EÜ, milles on sätestatud hea maine, finantssuutlikkuse ja ametialase pädevuse tingimused, millele ettevõtjad peavad vastama, et saada luba tegutseda autoveo-ettevõtjana, st tegeleda riigisisese või rahvusvahelise kauba- ja sõitjateveoga. Need tingimused on ainukesed ühised nõuded, mida ettevõtjad peavad täitma eelkõige ühenduse autoveoturul tegevusloa saamiseks. Direktiiviga on ette

nähtud ka teatavate tegevusloa saamiseks nõutavate dokumentide vastastikune tunnustamine.

2.3 Direktiivi kohaldatakse liikmesriigiti siiski väga erinevalt. Ebaühtlane kohaldamine takistab autoveo siseturu toimimist ja kahjustab õiglast konkurentsi, mistõttu muutmise ettepanek on tehtud määruse kujul.

2.4 Määrusega nähakse ette peamiselt järgmised uuendused.

2.4.1 Isikut, kes annab oma ametialase pädevuse ettevõtte käsutusse, tähistatakse mõistega „veokorraldaja”. See peab olema isik, kes alaliselt ja tegelikult juhib autoveo-ettevõtte veotegevust; kõnealune isik peab olema selgelt määratletud ja pädevatele asutustele teada antud. Seega kehtestatakse rangem raamistik veokorraldaja ja ettevõtja suhete reguleerimiseks. Ettevõtja ametialase pädevuse akrediteerimiseks tuleb läbida vähemalt 140-tunnine kohustuslik väljaõpe enne eksamit, mille peavad sooritama kõik veokorraldaja ametikohale kandideerijad, ning nõutav on väljaõppe- ja eksamikeskuste akrediteerimine.

2.4.2 Määruse kohaselt kuulub järelevalvet selle üle, et ettevõtjad pidevalt täidavad määruses sätestatud tingimusi, asukohaliikmesriigi vastutusalasse ning seetõttu kehtestatakse nõue, et ettevõtja peab reaalset ja alaliselt asjaomases liikmesriigis paiknema.

2.4.3 Määruses luuakse uued võrreldavad finantsnäitajad ettevõtja finantssuutlikkuse hindamiseks. Hindamaks ettevõtte suutlikkust täita oma lühiajalisi finantskohustusi kasutatakse meetodit, mis põhineb ettevõtte raamatupidamise aastaaruanel, kaotades praeguse kapitalil ja varudel põhineva meetodi. Lisaks sellele võivad ettevõtjad soovi korral tõestada oma finantssuutlikkust pangagarantiiga.

2.4.4 Ametiasutused on kohustatud kontrollima hea maine, finantssuutlikkuse ja ametialase pädevuse nõuete täitmist. Kui ametiasutused leiavad, et veoettevõtja ei vasta nimetatud nõuetele, on nad kohustatud tegema veoettevõtjale hoiatuse. Kui ettevõtja olukorda ei paranda, peavad ametiasutused määrama talle halduskaristuse tegevusloa tühistamisest kuni veokorraldaja kvalifikatsiooni tühistamiseni.

2.4.5 Asutamisevabaduse lihtsustamiseks peab asukohaliikmesriik piisava tõendina tunnustama vastavalt käesolevale määrusele välja antud ühtset tunnistuse vormi.

2.4.6 Määrusega soovitakse saavutada liikmesriikide organiseeritud halduskoostöö, et tõhustada mitmes liikmesriigis tegutsevate ettevõtjate järelevalvet. Selleks luuakse omavahel ühendatud elektroonilised registrid, mis lihtsustavad liikmesriikide teabevahetust. Liikmesriikide tõhusaks teabevahetuseks nähakse määruses ette, et tuleb kindlaks määrata riiklikud kontaktpunktid ja täpsustada, millise tähtaja jooksul ja milline miinimumteave tuleb kindlasti esitada.

2.4.7 Komisjonile antakse volitus koostada loetelu selliste rikkumiste kategooriatest, liikidest ja raskusastmetest, mille tõttu kaotab veoettevõtja nõutava hea maine; kohandada vastavalt tehnika arengule määruse lisa, milles käsitletakse teadmisi, mida liikmesriigid võtavad arvesse ametialase pädevuse ametlikul tunnustamisel, ning lisa, milles käsitletakse ametialase pädevuse tunnistuse vormi; ning koostada loetelu raskeimatest rikkumistest, mis toovad kaasa tegevusalal tegutsemise loa peatamise või tühistamise või tegevusalale sobimatuks tunnistamise. Nimetatud meetmed tuleb vastu võtta vastavalt kontrolliga regulatiivmenetlusele, mis on sätestatud otsuse 1999/468/EÜ artikliga 5a.

3. Üldised märkused

3.1 Määruse ettepanek aitab kaasa Lissaboni strateegia eesmärkide saavutamisele, sest sellega luuakse sektoris õiglasemad konkurentsitingimused ja kohaldatakse autoveoteenuste klientide jaoks läbipaistvam süsteem. Kuna autoveol on tööstusliku tootmise ja turustamise süsteemis ning inimeste liikuvuses eriline roll, suurendatakse määrusega ELi konkurentsivõimet.

3.2 Komitee tervitab asjaolu, et komisjon viib praktikas ellu oma parema õigusloome kavas võetud kohustuse ühenduse õigustikku ajakohastada ja lihtsustada, muutes eeskirjade kohaldamise ühtsemaks, lihtsamaks, kontrollitavamaks ja tõhusamaks.

3.3 Elektrooniliste registrite kasutuselevõtmisega järgitakse uues määruses programmi „Halduskoormuse vähendamise tegevusprogramm Euroopa Liidus” põhimõtteid.

3.4 Komitee võtab huviga teadmiseks, et komisjon soovib autoveo-ettevõtja tegevusalale lubamist reguleerida mitte direktiivi, vaid määrusega, mis tähendab selle otsest kohaldamist kõigis liikmesriikides, välistades sel viisil liikmesriikide suurema tegutsemisvabaduse.

3.5 Uues määruses kehtestatakse üks üldine mõiste „autoveo-ettevõtja tegevusala”, mis hõlmab nii sõitjate autoveo-ettevõtja kui ka kaupade autoveo-ettevõtja tegevusala.

3.6 Tegevusalale lubamisel on keskne koht uuel ametil „veokorraldaja” — see mõiste tähistab isikut, kes on seni vastanud ametialase pädevuse tingimustele ja on andnud oma ametialase pädevuse tunnistuse ettevõtja käsutusse tegevusloa saamiseks. Sellega luuakse rangem raamistik veokorraldaja ja ettevõtja suhete reguleerimiseks.

3.7 Veokorraldaja ameti osas on vaja täpsustada mõningaid ebaselgeid aspekte, mis puudutavad veokorraldaja tegevuse sisu ning võimalust anda oma ametialase pädevuse tunnistus samaaegselt mitme ettevõtte käsutusse, et vältida praegu kasutatavat kvalifikatsioonide rentimist. Tulevikule mõeldes oleks otstarbekas pakkuda paremat väljaõpet tegevusloa saada soovivate füüsilisest isikust ettevõtjatele, kuna see tõstaks kvalifikatsiooni ja võimaldaks ärijuhtimises suuremat autonoomsust.

3.8 Komitee arvates peaks määruses endas sisalduma komisjoni selge ja ühtlustatud loetelu nende rikkumiste kategooriatest, liikidest ja raskusastmetest, samuti väiksemate rikkumiste sagedusest, mille korral kaotab veokorraldaja ja seega ka ettevõtja nõutava hea maine.

3.9 Komitee peab otstarbekaks nõuet, et enne ametialase pädevuse eksami sooritamist tuleb läbida vastav kohustuslik kursus, et tagada kandidaatide parem väljaõpe, ning samuti väljaõppekeskuste akrediteerimise nõuet.

4. Konkreetsed märkused

4.1 Komitee tervitab „veokorraldaja” mõiste kasutuselevõtmist tähistamiseks isikut, kes on andnud oma ametialase pädevuse autoveo-ettevõtjana tegutsemiseks loa saanud ettevõtja kasutusse.

4.2 Komitee palub komisjonil selgitada, kas nähakse ette üksainus „autoveo-ettevõtja tegevusalal tegutsemise luba” või kasutatakse nimetatud määratlust üksnes määruses ning hiljem kasutatakse sõitjate ja kaupade veoks eraldi lubasid.

4.3 Komitee tervitab asjaolu, et määrust kohaldatakse nii kõikide ühenduses paiknevate ettevõtjate suhtes, kes tegutsevad autoveo-ettevõtja tegevusalal, kui ka nimetatud tegevusalal tegutseda soovivate ettevõtjate suhtes.

4.4 Komitee juhib tähelepanu sellele, et määruse kohaldamisalast — see aspekt oli varem liikmesriikide pädevuses — jäetakse välja ettevõtjad, kes osutavad ainult teatavaid sõitjate autoveo teenuseid mitteärilisel eesmärgil või kelle põhitegevusala on muu kui sõitjate autoveo-ettevõtja ning kelle kasutatavaid sõidukeid juhivad ettevõtte oma töötajad, sest autoveo eeskirjade tundmine ja asjaomaste teenuste korraldus on vajalik ettevõtte edukaks tegutsemiseks.

4.5 Autoveo-ettevõtja tegevusalal tegutsemise vajaliku lisatingimuseks tuleks määruses sätestada nõue, et ettevõtja peab reaalselt ja alaliselt paiknema liikmesriigis, et vältida nn postkastifirmade tekkimist.

4.6 Ühtlustamise eesmärgiga ei näi kooskõlas olevat asjaolu, et käesoleva määrusega ei välistata, et liikmesriigid otsustavad kehtestada lisatingimused, millele ettevõtjad peavad vastama, et neid lubatakse autoveo-ettevõtja tegevusalal tegutseda, vastavalt määruse ettepaneku artiklis 6 sätestatud hea maine nõuet käsitlevatele tingimustele.

4.7 Komitee palub komisjonil selgitada, kuidas peaks veokorraldaja reaalselt ja alaliselt juhtima ettevõtte veotegevust, kui tal on lubatud samal ajal juhtida kuni nelja ettevõtte veotegevust, kui sõidukeid ei ole kokku rohkem kui 12. Sellise meetmega õnnestub vaevalt kaotada praegust kvalifikatsioonide rentimise praktikat.

4.8 Komitee arvates oleks õigem lisada määrusesse loetelu nende rikkumiste kategooriatest, liikidest ja raskusastmetest, samuti väiksemate rikkumiste sagedusest, mille korral kaotab veokorraldaja nõutava hea maine, mitte jätta selle aspekti reguleerimist hilisemaks.

4.9 Komitee pooldab nõuet, et ettevõtja peab reaalselt ja püsivalt paiknema liikmesriigis, kes annab talle loa tegevusalal tegutsemiseks, nagu on sätestatud artikli 5 punktis a, mille kohaselt peab ettevõtjal olema liikmesriigis paiknev asutus koos ruumidega, kus ta hoiab ettevõtte dokumente. Komitee juhib siiski tähelepanu nõudele, et ettevõtjal peab olema selles liikmesriigis paiknev hoolduskeskus piisava arvu sõidukite parkimiseks ettenähtud parkimiskohtadega. Parkimiskohtade olemasolu võib väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele tekitada suuri raskusi. Kõnealuse probleemi võiks lahendada kohalike omavalitsuste kaasabil, kes võiksid pakkuda piisava hulga parkimiskohti ja/või hallata ühiseid parkimiskohti koostöös asjaomaste ettevõtetega.

4.10 Komitee näeb teatud vastuolu selles, et määruse kohaselt määratlevad liikmesriigid ettevõtja hea maine tingimused, kuid samas sätestatakse, et liikmesriigid otsustavad, et ettevõtja vastab kõnealuste tingimustele juhul, kui on täidetud määruses kehtestatud nõuded.

4.11 Komitee ei mõista, miks kehtestatakse finantssuutlikkuse tingimusena nõue, et ettevõtja peab suutma eelarveaasta jooksul pidevalt täita oma tegelikke ja võimalikke kohustusi, ning peab kohasemaks varasemat kapitalil ja varudel põhinevat nõuet. Uue määruse kohaselt peab ettevõtja tõestama oma käibevara suurust ja likviidsuskordaja peab 31. detsembri seisuga olema 80 % või enam.

4.12 Komitee arvates tuleks füüsilisest isikust ettevõtjate jaoks välja töötada süsteem, mis võimaldaks neil oma finantssuutlikkust tõestada muul viisil kui pangagarantii abil, sest see tooks kaasa suured kulud ettevõtetele, kellel ei ole asjaomastes liikmesriikides lihtsustatud raamatupidamise kohustust.

4.13 Finantssuutlikkuse nõude eesmärk peab olema see, et tegevusalale lubatud ettevõtja pakuks turul teatud garantiid, kuid

see ei tohi tähendada tarnijate ja võlausaldajate nõuete kaitsmist, sest see moonutaks mis tahes äritegevusega kaasneva riski põhimõtet.

4.14 Komitee pooldab uuendust, et enne ametialase pädevuse eksamit tuleb läbida 140-tunnine kohustuslik väljaõpe, ning nõuet, et liikmesriigid peavad väljaõppekeskused akrediteerima, sest see tõstab sektori ettevõtjate väljaõppe taset.

4.15 Komitee peab liiga pikaks viieaastast perioodi (varem vähemalt viis aastat), mille järel pädevad asutused kontrollivad, kas ettevõtjad vastavad jätkuvalt tegevusalale lubamiseks vajalikele nõuetele. Samas pooldab komitee seda, et lisaks tavapärasele kontrollile kontrollitakse täiendavalt ettevõtjaid, kelle puhul on olemas risk vastavalt süsteemile.

4.16 Komitee peab asjakohaseks, et kui täheldatakse riski, et ettevõtja ei täida enam mõnd tegevusalale tegutsemise nõuet, antakse ettevõtjale oma olukorra parandamiseks kuni kuuekuuline tähtaeg (varem üks aasta).

4.17 Komitee tervitab autoveo-ettevõtjate riikliku elektroonilise registri loomist igas liikmesriigis ja nõuet võtta vajalikud meetmed, et riiklikud registrid oleksid ühenduse tasandil ühendatud hiljemalt 31. detsembriks 2010, samuti liikmesriikide halduskoostöö reguleerimist. Komitee toetab ka nende isikuandmete kaitse reguleerimist, mis sisalduvad registris või mida kavatakse edastada kolmandatele isikutele.

4.18 Komitee tervitab nende ametialase pädevuse tõendite vastastikuse tunnustamise süsteemi, mis on omandatud enne käesoleva määruse jõustumise kuupäeva.

4.19 On vaja kehtestada kõigile liikmesriikidele ühine karistusüsteem, mida kohaldatakse määruse sätete rikkumise korral. Karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

4.20 Komitee märgib huviga, et komisjon koostab riiklike aruannete põhjal iga kahe aasta järel Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande autoveo-ettevõtja tegevusalal tegutsemise kohta.

Brüssel, 16. jaanuar 2008.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Merekiirteed ja logistika” (ettevalmistav arvamus)

(2008/C 151/07)

4. juulil 2007. aastal saadetud kirjas palus Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariik Portugal vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 koostada Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel ettevalmistav arvamus järgmisel teemal:

„Merekiirteed ja logistika” ettevalmistav arvamus.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektiooni arvamus võeti vastu 18. detsembril 2007. Raportöör oli Jan SIMONS.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 44. istungjärgul 16.–17. jaanuaril 2008 (16. jaanuari istungil) ühehäälselt vastu järgmise arvamuse.

1. Järeldused

1.1 Lähimerevedu võib mängida juhtivat rolli koosmodaalsuse ja logistiliste ahelate edasises arenemises. Seejuures tuleb arvestada kõikide transpordiliikidega. Kõnealuse koosmodaalsuse raames saab lähimerevedu rakendada eelkõige pikemate vahe-
maade puhul.

1.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab täielikult lähimereveo edasise arendamise meetmeid ning nende edendamist. Komiteel on siiski küsimusi ja kommentaare kõnealuste meetmete tegeliku rakendamise osas.

1.3 Kõnealuses kontekstis tuleb täpsustada merekiirteede määratlust. Komitee on arvamusel, et antud määratlust ei saa kasutada üksnes uute, subsideeritud teenuste korral, vaid seda tuleb rakendada kõigi tõhusate lähimerevedude puhul. Komitee väljendab head meelt selle üle, et komisjon selgitas oma 18. oktoobri 2007. aasta kaubaveokava juurde kuuluvast töödokumendis „Merekiirteed” merekiirteede määratlust ja eelkõige seda, et termin hõlmab ka juba olemasolevaid teenuseid. ⁽¹⁾

1.4 Veoste koondumine piiratud arvu väljavalitud sadamatesse avaldab negatiivset mõju teenuste osutamise tõhususele ning toob kahtlemata endaga kaasa ummikud kõnealustes sadamates ja nende ümbruses ⁽²⁾. See ei soodusta transpordi jätku-
suutliku arengut.

1.5 Merekiirteede kontseptsiooni prioriteet peab olema sadamate täiendava jõudluse arendamine ja sisemaaühenduste parendamine teiste transpordiliikide abil. Eeltoodule peaksid keskenduma ka toetusmeetmed. See toetaks ühtlasi ka koosmodaalsuse poliitikat.

1.6 Merekiirteede toetusmeetmed peaksid samuti olema suunatud infrastruktuurile, eelkõige sadamate ja sisemaaühenduste laiendamisele, seejuures peavad jääma püsima olemasolevad teenuste, käituskulude ja edendamise toetusmeetmed.

1.7 Seoses lähimereveo spetsiifilise turusituatsiooniga on konkurentsimoontonutuste ennetamine tundlik teema, millele tuleb läheneda ülimalt ettevaatlikult. Eesmärk peab olema maanteed mööda veetava kauba ümbersuunamine veeteedele. Eesmärgiks ei ole mereteid mööda transporditava kauba ümbersuunamine teistele meretranspordiettevõttele.

1.8 Merekiirteede projektide ühe hindamiskriteeriumina soovib komisjon kasutada kvaliteedinorme. Sõltuvalt vastavast teenusest võivad kõnealuste kriteeriumite hulka kuuluda: sagedus, tootmisprotsessiga sobiv tarnimine, usaldusväärsus, teenuste koosmodaalsus vastavalt komisjoni määratlusele, s.t ka transpordiliigi enda teenused, sisemaaühendused, tõhusad sadamad ja sõlmpunktid, e-logistika, optimaalsed haldusmenetlused jne.

1.9 Lähimereveo edendamise programmi vahekokkuvõttes kinnitab komisjon, et kavas on uurida kvaliteedimärgise kasutuselevõtu võimalust merekiirteedel. Nagu komitee logistikateemalises arvamuses rõhutas, ei tohi see sektorile kaasa tuua bürokraatia ja mittevajalike kulude suurenemist.

1.10 Lähimereveo teenuste prioriteet on ka haldusmenetluste lihtsustamine ja vähendamine. Euroopa Liidu siseste veoste tolliprotseduurid ei tohiks olla keerukamad kui maanteetranspordi omad. Lihtsustatud tolliprotseduure tuleb põhjalikult muuta, võttes aluseks veose ja transpordiettevõtte.

1.11 Parandada tuleb ka logistikaahela teisi kitsaskohti. Komitee toetab täielikult komisjoni poolt loodud „Freight Transport Logistics Exercise” raames tehtavat tööd.

1.12 Nii lähimereveod kui ka logistikateenused vajavad kõrgelt kvalifitseeritud personali. Kõnealuses kontekstis tuleb pöörata enam tähelepanu värbamisele, väljaõppele ja koolitusele.

⁽¹⁾ ELi kaubaveokava, KOM(2007) 606 lõplik, komisjoni töödokument „Merekiirteed”, 18. oktoober 2007.

⁽²⁾ TEN/258 „ELi ühine meresadamapoliitika”, ELT C 168, 20.7.2007, lk 57–62.

1.13 Maanteetranspordi ümbersuunamine veeteedele toob märkimisväärset kasu nii keskkonnale kui ühiskonnale. Julgustada tuleb laevade väljaheitegaaside koostise edasist parendamist. Komitee loodab, et antud küsimuses jõutakse rahvusvaheliste lepingute sõlmimiseni.

2. Sissejuhatus

2.1 Euroopa merekiirteede arendamine tõsteti 2004. aastal esile kui üks üleeuroopalise transpordivõrgu arendamise kolmekümnest prioriteetsest projektist. Üleeuroopalise transpordivõrgu arendamist käsitlevaid ühenduse suuniseid sisaldava otsuse nr 884/2004/EÜ⁽³⁾ artiklis 12a tuuakse ära merekiirteede põhielemendid. Konkreetset mõeldakse, et üleeuroopalise merekiirteede võrgustiku eesmärgiks on kaubaveovoogude suunamine merel põhinevatele logistilistele liinidele sellisel viisil, et luua uusi elujõulisi, regulaarseid ja sagedasi meresõiduühendusi liikmesriikide vaheliseks kaupade veoks või parandada olemasolevaid meresõiduühendusi selleks, et vähendada teede ummistust ja/või parandada ligipääsu äärealadele ja saartele ning saareriiikidele. Kui merekiirteedel on ülekaalus kaubavedu, ei tohi seal välistada isikute ja kaupade kombineeritud transporti.

2.2 Kui merekiirteede kulud on seotud rajatiste ja infrastruktuuriga, on võimalik esitada taotlus TEN-fondidele. Teenuste ja käituskulude tarvis on võimalik saada toetust Marco Polo programmist⁽⁴⁾.

2.3 Ühist huvi pakkuvad projektid, mis puudutavad üleeuroopalist merekiirteede võrgustikku, esitatakse vähemalt kahe liikmesriigi poolt. Need hõlmavad rajatise ja infrastruktuuri, millega on seotud vähemalt kaks, kahes erinevas liikmesriigis asuvat sadamat. Esitatud projektid teostatakse reeglina avaliku ja erasektori koostöös avaliku pakkumismenetluse alusel, mis avaldatakse asjaomaste riikide poolt ühiselt ning mis on suunatud konsortsiumitele, mis koondavad vähemalt laevandusettevõtjaid ja sadamaid.

2.4 Otsuses nr 884/2004/EÜ (lisa II) on nimetatud ühist huvi pakkuvad projektid, mis on kindlaks määratud kooskõlas artikliga 12a ning puudutavad järgmisi merekiirteid:

- Läänemere merekiirtee, ühendades Läänemere liikmesriike liikmesriikidega Kesk- ja Lääne-Euroopas, sealhulgas liin läbi Põhjamerel/Läänemere kanali (Kieli kanal) (2010);
- Lääne-Euroopa merekiirtee, kulgedes läbi Portugali ja Hispaania Atlandi kaare kaudu Põhjamere ja Iiri merre (2010);
- Kagu-Euroopa merekiirtee, ühendades Aadria merd Joonia merega ja Vahemere idaosa, et hõlmata Küprost (2010)⁽⁵⁾;

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 884/2004/EÜ, 29. aprill 2004, millega muudetakse otsust nr 1692/96/EÜ üleeuroopalise transpordivõrgu arendamist käsitlevate ühenduse suuniste kohta.

⁽⁴⁾ Määrus nr 1382/2003 (Marco Polo programm), ELT L 196, 2.8.2003 ja KOM (2004) 478 lõplik, 14. juuli 2004 (Marco Polo II).

⁽⁵⁾ Tuleb mainida, et eraettevõtjad on juba avanud lähimereühendusi, näiteks Türki ja Itaalia ning Itaalia ja Hispaania vahel.

— Edela-Euroopa meretee (Vahemere lääneosa), ühendades Hispaaniat, Prantsusmaad, Itaaliat ja hõlmates Maltat ning ühinedes Kagu-Euroopa mereteega⁽⁶⁾ (2010).

— Seoses Euroopa Liidu laienemisega viitab komitee sellele, et arendada tuleks ka merekiirteid Mustal merel, kusjuures välja ei tohiks jätta ka vastavaid jõelaevandusteenuseid Doonaul.

2.5 Komisjon hindab projekte vastavalt artiklis 12a toodud üleeuroopalise transpordivõrgu suuniste kriteeriumitele, pannes rõhku järgmistele punktidele:

- ümbersuunamise ja ühtekuuluvuse toetamine: osa autoteedel, teatud koridoris liikuvast transpordivoost tuleb suunata ümber merekiirteedele ning tuleb edendada asjaomaste riikide sotsiaalset ja majanduslikku ühtekuuluvust;
- kvaliteediaspektid: projektis tuleb selgelt välja tuua viie elemendi kvaliteedinormid — sadamateenused, sisemaaühendused, teabesüsteemid ja järelevalve, laevandusteenus ise ning integreerimine TEN-võrgustikku;
- projekti teostatavus ja usutavus: tuleb näidata nii teenuse enda kui ka sisemaaühenduste teostatavust. Selgus peab valitsema riskikapitali kaasamise ja valitsuse toetuse osas (riiklik, piirkondlik, Euroopa Liit);
- mõju konkurentsile: vältida tuleb riikliku toetuse tulemusel tekkivaid konkurentsimoonusi. Seepärast tuleb uurida projektide mõju olemasolevatele teenustele ja sadamatele.

2.6 Merekiirteede rajamise projektide ettepanekute esitamise kord on määratud kindlaks komisjoni 28. veebruari 2005. aasta vademeeckumis.

2.7 Nüüdseks on avaldatud üleskutse pakkumiste esitamiseks järgmiste merekiirteede projektide tarvis:

- merekiirteede projektid Läänemere piirkonnas: **Saksamaa/ Soome ja Läänemeri**,
- merekiirtee Hispaania ja Prantsusmaa vahel: Atlandi ookean — La Manche — Põhjameri,
- Põhjamerapiirkonna merekiirteed.

Ülejäänud projekte uurivad ja käsitlevad erinevad spetsiaalsed töökonnad.

2.8 2006. aasta keskel valmis lähimereveo edendamise programmi vahekokkuvõte⁽⁷⁾.

2.9 2007. aasta septembris nimetas Euroopa Komisjon merekiirteede koordinaatoriks portugallase Luis Valente de Oliveira.

⁽⁶⁾ Sealhulgas Must meri.

⁽⁷⁾ KOM(2006) 380 lõplik, 13. juuli 2006.

2.10 2007. aasta oktoobris esitas Euroopa Komisjon kauba-veokava raames töödokumendi „Merekiirteed”⁽⁸⁾.

3. Üldised märkused

3.1 Komitee on juba korduvalt avaldanud toetust lähime-reveo arendamisele suunatud meetmetele; lähimerevedudel on märkimisväärne potentsiaal ja need pakuvad head alternatiivi teistele, vähem keskkonnasõbralikele transpordiliikidele. Lähime-revedu saab nimelt aidata kaasa ummikute, liiklusõnnetuste, müra- ja õhusaaste vähendamisele⁽⁹⁾. Lisaks on lähimerevedu rakendatav koosmodaalsuse ja logistikaahelate raames ning pakub võimalusi saarte ja äärepoolseimate piirkondade ühenda-miseks.

3.2 Seepärast väärib merekiirteede algatus täit toetust. Sellele vaatamata tõstatab merekiirteede mõiste, nii nagu toodud allviites 8, ikka veel mõningaid küsimusi ja kutsub esile kommentaare, mida järgnevalt käsitletakse.

4. Merekiirteede kontseptsioon

4.1 Merekiirteede kontseptsiooni ümber valitsev segadus on arusaadav. Praktikas on juba praegu palju tõhusaid ja kvaliteet-seid lähimereveo teenuseid, mis pakuvad häid mitmeliigilisi teenuseid ning vähendavad seejuures liiklusummikuid teedel ja teenindavad saari ja äärepoolsemaid alasid.

4.2 Nagu toodud lähimereveo edendamise programmi vahe-kokkuvõttes, on just lähimereveod ainus transpordiliik, mis on paremas positsioonis, et võistelda maanteetranspordi kiire kasvuga⁽¹⁰⁾. Ajavahemikul 1995–2004 kasvas lähimerevedude maht tonnikilomeetrites EL 25 riikides 32 %, samal ajal kui maanteetranspordi maht kasvas 35 %. Lähimerevedude osa 25-liikmelises Euroopa Liidus on 39 %, maanteetranspordi osa moodustab 44 %. 15-liikmelises Euroopa Liidus oli lähimereve-dude osa 42 % ja maantevedude osa 44 %.

4.3 Lähimerevedude selline hea tulemus põhineb suuresti laevandusoperaatorite poolt laevadesse tehtud suurtel investee-ringutel ning paljudel ühendvedude logistilistel süsteemidel, tõhususe tõstmisel ja logistiliste teenuste müümisel, lähimereve-dude riiklike kontaktpunktide töö kitsaskohtade eemaldamisel, lähimerevedude edendamise keskuste praktilisel töö ning töösu-tuse ja Euroopa institutsioonide vahelisel koostööl.

4.4 Kindlasti ei soovi keegi sellele eduloole kõikaid kodara-tesse visata ning mitte käsitleda merekiirteedena olemasolevaid, erasektori algatustel põhinevaid teenuseid ning kasutada kõne-alust nimetust üksnes subsideeritud teenuste puhul. Komitee

väljendab rahulolu, et komisjon täpsustas ELi kaubaveokava käsitlevale, 18. oktoobri 2007. aasta teatisele lisatud, sama kuupäeva kandvas töödokumendis „merekiirteede” määratlust, märkides eelkõige ära, et mõiste hõlmab ka juba olemasolevaid teenuseid⁽¹¹⁾.

5. Sadamate valik

5.1 Maanteetranspordi kiirteel ja meretranspordi kiirteel on põhimõtteline erinevus. Veoautoga teostatav maanteetransport ühendab kahte punkti nii otse kui võimalik. Meretranspordi puhul veetakse aga avaralt sisemaalt tulev või sinna tarnitav veos läbi ühe, üksteisega konkureerivatest sadamatest. Laevandusope-raatorid võtavad oma erinevatesse veograafikutesse teatud tehingu jaoks kõige konkurentsivõimelisemad ja tõhusamad sadamad.

5.2 Veoste koondumine piiratud arvu väljavalitud sadama-tesse avaldab aga negatiivset mõju teenuste tõhususele⁽¹²⁾ ning toob kahtlemata endaga kaasa ummikud neis sadamates ja nende ümbruses. See ei soodusta transpordi jätkusuutliku arengut.

5.3 Samuti tooks selles mahus osade sadamate arvamine merekiirteede hulka ning teiste sadamate antud nimistust välja jätmine endaga kaasa konkurentsimoontonutused sadamate vali-misel. Sadamate valik tuleb jätta sel määral vabaks, et ka teised sadamad võiksid tänu tõhususe pidevale tõstmisele areneda merekiirteede äärseteks sadamateks.

6. Koosmodaalsus

6.1 Lähimereveod võivad mängida juhtivat rolli koosmodaal-suse edasisel arendamisel eelkõige pikkadel vahemaadel. Nagu märgitud komitee kaubaveologistikat käsitlevas arvamuses, on komitee seisukohal, et arvestada tuleb kõigi transpordiliiki-dega⁽¹³⁾. Sadamatel on siinjuures mitut transpordiliiki hõlmava sõlmpunkti funktsioon. Kõnealuses seoses arendatakse välja erinevaid projekte⁽¹⁴⁾.

6.2 Parandada tuleb logistikaahela kitsaskohti. Komisjonis on juba alustatud kaubaveologistika kitsaskohtade uurimisega ning seejuures pööratakse tähelepanu nii haldusalastele kui ka infras-truktuuri ja operatsioonilistele kitsaskohtadele.

6.3 Nii lähimereveod kui ka logistikateenused vajavad kõrgelt kvalifitseeritud personali. Komitee kordab kaubaveologistikat käsitlevas arvamuses esitatud soovitusi, et enam tähelepanu tuleb pöörata värbamisele, väljaõppele ja koolitusele.

⁽¹¹⁾ Komisjoni teatis ELi kaubaveokava kohta, 18. oktoober 2006, komis-joni talituste töödokument merekiirteede kohta, 18. oktoober 2007.

⁽¹²⁾ TEN/258 „ELi ühine meresadamapoliitika”, ELT C 168, 20.7.2007. lk 57–62.

⁽¹³⁾ TEN/262 „Kaubaveologistika Euroopas”, ELT C 168, 20.7.2007. lk 63.

⁽¹⁴⁾ Projekt „Co-modalité navires rapides BGV-HSC et les Autoroutes de la mer à grande vitesse” (www.bgv.eu).

⁽⁸⁾ Vt allviide 1.

⁽⁹⁾ TEN/268 „Lähimerevedu (vahekokkuvõte)”, 25. aprill 2007, ELT C 168, 20.7.2007, lk 68.

⁽¹⁰⁾ Komisjoni teatis KOM(2006) 380 lõplik, 13.juuli 2006.

7. Investeeringud sadamatesse ja sisemaaühendustesse

7.1 Nüüdseks on üldteada ummikutega seotud probleemid paljudes Euroopa sadamates. See tõstab esile vajaduse anda suuremale arvule ühesuurustele sadamatele võimalus areneda edasi lähimerevedude sadamateks.

7.2 Olemasolevate õigusaktide ja keskkonnanõuete piirangud ja tõlgendused raskendavad ning aeglustavad mitmekordselt ja/või takistavad sadamate ja sisemaaühenduste arenemist ja laiendamist. Kõnealusel seoses nimetatakse Euroopa Meresadamate Organisatsiooni (ESPO) aastaaruandes 2006/2007 kahe- kuni 11-aastaseid perioode ⁽¹⁵⁾.

7.3 Nagu tööstusringkonnad on Euroopa uut sadamapoliitikat ja rohelist raamatut „Euroopa Liidu tulevase merenduspoliitika suunas” käsitletavatel konsultatsioonikohtumistel juba korduvalt esile tõstnud, tuleb kõnealusele probleemile tingimata rohkem tähelepanu pöörata ⁽¹⁶⁾. Komitee märgib siinkohal, et komisjon on nimetatud teemale pööranud piisavalt tähelepanu 18. oktoobril 2007 avaldatud Euroopa sadamapoliitikat käsitlevas teatises. ⁽¹⁷⁾

7.4 Seepärast on ka selge, et kõnealuse teema osas peavad merekiirteede toetusmeetmed olema suunatud ka infrastruktuurile ning eelkõige sadamate ja sisemaaühenduste laiendamisele. Kõnealune lähenemine ühtib täielikult komisjoni poolt transpordi valge raamatu ⁽¹⁸⁾ vahearuandes ja komisjoni kaubaveologistika teatises ⁽¹⁹⁾ esitatud „koosmodaalsuse” kontseptsiooniga.

7.5 Eeltoodu ei muuda midagi selle osas, et püsima peavad jääma ka olemasolevad teenuste, käituskulude ja edendamise toetusmeetmed.

8. Konkurentsimoonutused

8.1 Nagu toodud punkti 2.5 viimases taandes, märgib komisjon ise, et riiklikud toetused ei tohi moonutada konkurentsi olemasolevate teenustega. Seega tuleb väga hoolikalt uurida, võttes muuhulgas arvesse üldist huvi, kas subsideeritud merekiirteede mõjul võivad tekkida konkurentsimoonutused.

8.2 See ei ole aga lihtne. Lähimereveod teenindavad sisemaa neist sadamatest, kus nad randuvad. Kõnealune sisemaa võib katta vägagi suure maa-ala, mida võib teenindada ka läbi teiste sadamate, nagu mainitud punktis 5.1.

⁽¹⁵⁾ ESPO aastaaruanne 2006/2007 — ITMMA/Universiteit Antwerpen

⁽¹⁶⁾ Roheline raamat „Euroopa Liidu tulevase merenduspoliitika suunas”, KOM(2006) 275 lõplik, 7. juuni 2006.

⁽¹⁷⁾ Komisjoni teatis Euroopa sadamapoliitika kohta, 18. oktoober 2007.

⁽¹⁸⁾ „Liikumisvõimeline Euroopa — jätkusuutlik liikuvus meie mandril”, KOM(2006) 314 lõplik, 22. juuni 2006.

⁽¹⁹⁾ „Kaubaveologistika Euroopas — jätkusuutliku liikuvuse võti”, KOM(2006) 336 lõplik, 28. juuni 2006.

8.3 Asjaomase turu analüüsimisel ei saa seega keskenduda ühele spetsiifilisele sadamale, vaid tuleb vaadelda terviklikku veoseturgu, et takistada veose ümbersuunamist ühelt teenusepakkujalt teisele või ühest sadamast teise.

8.4 Nagu punkti 2.5 kolmandas taandes märgitud, peavad uue merekiirteede projekti esitajad tõestama, et projekt on teostatav ja usutav. Samuti tuleb silmas pidada, et välditaks konkurentsimoonutusi.

8.5 Seepärast on projektidele toetuse määramisel ülimalt oluline läbipaistvus. Samuti tuleb koheselt sekkuda, kui selgub, et veoseid suunatakse rannikulaevanduse operaatorite või sadamate vahel kunstlikult ümber.

8.6 Merekiirteede toetuse andmise eesmärk on transpordi ümbersuunamine maanteedelt veeteedele. Itaalias väljapakutud ECO-boonus ⁽²⁰⁾, mille puhul maanteeveoettevõtetele makstakse toetusi, kui nad seda ideed kasutavad, on hea näide hästi suunatud toetusest, mis ei vii konkurentsimoonutusteni.

9. Kvaliteedinormid

9.1 Nagu punktis 2.5 märgitud, kavatseb komisjon kasutada merekiirteede projektide ühe hindamiskriteeriumina kvaliteedinorme. Sõltuvalt vastavast teenusest võivad kõnealuste kriteeriumite hulka kuuluda: sagedus, tootmisprotsessiga sobiv tarnimine, usaldusväärsus, teenuste koosmodaalsus vastavalt komisjoni määratlusele, s.t ka transpordiliigi enda teenused, sisemaaühendused, tõhusad sadamad ja sõlmpunktid, e-logistika, optimaalsed haldusmenetlused jne.

9.2 Lähimereveo edendamise programmi vahetähtsuse võttes ⁽²¹⁾ kinnitab komisjon, et uuritakse kvaliteedimärgise kasutusele võtmise võimalust merekiirteedel. Nagu komitee logistikateemalises arvamuses rõhutas, ei tohi see sektorile kaasa tuua bürokraatia ja mittevajalike kulude suurenemist ⁽²²⁾.

10. Haldusprotseduurid

10.1 Nii eelpool nimetatud Euroopa tulevast merenduspoliitikat käsitlevas rohelises raamatus kui jätkusuutliku transpordi teemalises transpordipoliitika valge raamatu vahetähtsuse võttes viitab komisjon „ühisele mereruumile”, st piirideta Euroopa ühisele mereruumile, nii nagu komisjon seda hiljem on nime-tama hakanud. Ilmselgelt on eesmärk lähimereveonduse haldus-alaste protseduuride lihtsustamine, nii et see oleks kooskõlas maismaatranspordi vastavate protseduuridega.

⁽²⁰⁾ Aiuto di Stato N 496/2003 — Itaalia

⁽²¹⁾ Lähimereveo edendamise programmi vahetähtsuse võtte, KOM(2006) 380 lõplik, 13. juuli 2006.

⁽²²⁾ TEN/262 „Kaubaveologistika Euroopas”.

10.2 Komitee esitas oma seisukoha ühise mereruumi suhtes nii arvamuses, mis käsitleb eelnimetatud rohelist raamatut, kui ka arvamuses ühise meresadamapoliitika kohta ⁽²³⁾:

„Komitee arusaama järgi osutab „Euroopa ühise mereruumi” [niisiis ka punktis 10.1 toodud uus nimetus] kontseptsioon vaid virtuaalsele mereruumile, mille raames lihtsustatakse halduse ja tolliga seonduvaid formaalsusi ühendusesisestele meretransporditeenustele sarnaselt eeskirjadele, mis kehtivad siseturul maantee-, raudtee- ja siseveetranspordile. Kui seda komisjoni teatistes selgelt väljendatakse, toetab komitee kõnealust kontseptsiooni, juhul kui rahvusvahelistes vetes peetakse kinni UNCLOS-i ja IMO konventsioonide sätetest, sh „laevajuhtimise vabadus” ja „rahumeelse läbisõidu õigus” majandusvööndi sees.”

10.3 Merendusfoorum (MIF) ja riiklikud keskused on korduvalt on taotlenud tolliprotseduuride lihtsustamist, et edendada lähimerevedusid. Kõnealuses kontekstis avaldas komisjon juba 2002. aastal nõuandva dokumendi, mille eesmärk oli julgustada lihtsustatud tolliprotseduuride rakendamist lähimereveos ⁽²⁴⁾.

10.4 Nende suuniste rakendamine ei lahenda aga siiski kõiki probleeme. Võtmeprobleem seisneb selles, et saada tuleb liiniveo (autoriseeritud liin) staatus, mis on otseselt seotud nii asjaomase laeva kui ettevõttega (transpordifirma). Juhul kui kasutusele võetakse teine laev, siis tuleb see uuesti registreerida. Kui Euroopa Liidu sisese veosega laev randub oma teel sadamas, mis ei asu Euroopa Liidus, siis ei saa lihtsustatud protseduuri rakendada kogu liidusisese veose suhtes.

10.5 Lahendus oleks, kui kõnealune lihtsustatud protseduur lähtuks asjaomasest ettevõttest (laevandusoperaatorist) ja veosest. Sel juhul on võimalik Euroopa Liidu siseste kaupade/veoste korral rakendada igas olukorras lihtsustatud protseduuri, mis peaks olema põhimõtteliselt sama kui maateetranspordi puhul.

10.6 Uurida tuleks mitut transpordiliiki hõlmavat vastutust. Kõnealust teemat käsitletakse UNCITRALis (*United Nations Commission on International Trade Law*). Komitee soovib kiiret kokkuleppele jõudmist.

Brüssel, 16. jaanuar 2008

10.7 Komitee viitab sellele, et meretranspordi ohutusnõuded ei tohi seada kõnealust transpordiliiki halvemasse olukorda võrreldes maateetranspordiga.

11. Keskfond

11.1 Laevandus on ikka veel kõige keskkonnasõbralikum transpordiliik. Kui väävel (SOx) välja arvata, on laevanduse tulemus väljaheitegaaside õhku paiskamise osas tonn/kilomeetri või tonn/miili kohta parem kui teistel transpordiliikidel. Sellele vaatamata tuleb võtta meetmeid, et antud positsiooni pidevalt parandada. Kõnealuses kontekstis on Rahvusvahelises Mereorganisatsioonis (IMO) käimas protsess asjaomase konventsiooni MARPOL lisa VI üle vaatamiseks. Globaalse lahenduse leidmise eesmärgil tuleks seda protsessi täielikult toetada.

11.2 IMO-s toimuvate arutluste raames pühendatakse tähelepanu SECA ⁽²⁵⁾ võimalikule laiendamisele, kus rakendatakse madalamaid väljaheitegaaside piirmäärasid. Lähimerevedu on selles suhtes eriti haavatav, kuna lähimerevedu toimub *de facto* rannikualadel ja randutakse tihti. Seega tuleb eeltoodule pöörata erilist tähelepanu vältimaks seda, et last (lähimereveo edendamist) koos pesuveega välja ei visataks.

11.3 Ka süsinikdioksiidi (CO₂) väljaheite osas tonni või kilomeetri kohta võib öelda, et laevandus hoiab suhteliselt head kohta. Sõltumatute allikate ⁽²⁶⁾ hinnangul on laevanduse osa ülemaailmsel kasvuhoonnegaaside tootmisel 1,75 kuni 2 %. Ka kõnealuses seoses otsitakse meetmeid laevanduse keskkonnasõbralikkuse pidevaks tõstmiseks.

11.4 Komitee soovib uurimustööd ja arendamist nagu ka rahalist toetust seoses laevade heitegaaside koostise parandamisega, k.a kütuste parendamist.

11.5 Lisaks heitmetega seotud teemadele tuleb seoses hoogustuva lähimereveoga tähelepanu pöörata ka merekeskkonna saastamisele.

11.6 Merekiirteede peamine eesmärk on maateetranspordi ümbersuunamine veeteedele. Sellel on positiivne mõju nii keskkonnale kui otsesed tagajärjed ühiskonnale, mis puudutavad ummikuid, mürasaastet ja liiklusõnnetusi maanteedel. Kui on tarvis saavutada edasiminekuks seoses laevade heitgaasidega, tuleb sellega ka arvestada.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Dimitris DIMITRIADIS

⁽²³⁾ „ELi ühine meresadamapoliitika”, ELT C 168, 20.7.2007, lk 57-62 ja „Euroopa Liidu tulevase merenduspoliitika suunas”, ELT C 168, 20.7.2007, lk 50-56.

⁽²⁴⁾ Komisjoni talituste töödokument „Guide to Customs Procedures for Short Sea Shipping”, SEK(2002) 632, 29. mai 2002.

⁽²⁵⁾ *Sulphur Emission Control Areas*.

⁽²⁶⁾ *Stern Review on the economics of climate change*, UK, oktoober 2006.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 87/372/EMÜ sagedusalade kohta, mis reserveeritakse üleeuroopalise üldkasutatava digitaalse maismaa liikuva kõrgside kooskõlastatud kasutuselevõtmiseks ühenduses”

KOM(2007) 367 lõplik — 2007/0126 (COD)

(2008/C 151/08)

31. augustil 2007 otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 95 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 87/372/EMÜ sagedusalade kohta, mis reserveeritakse üleeuroopalise üldkasutatava digitaalse maismaa liikuva kõrgside kooskõlastatud kasutuselevõtmiseks ühenduses”

Komitee juhatus tegi 25. septembril 2007 käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsoonile.

Arvestades töö kiireloomulisust määras Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee täiskogu 441. istungi järgul 16.–17. jaanuaril 2008 (16. jaanuari istungil) pearaportööriks Bernardo HERNÁNDEZ Batalleri ja võttis ühehäälselt vastu järgmise arvamuse.

1. Järeldused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab komisjoni ettepanekut, sest sellega edendatakse uuendustegevust ja konkurentsivõimet, toetatakse konkurentsi telekommunikatsiooniturul ning suurendatakse tarbijate valikuvõimalusi.

kasutamine valdkondades, kus see on vajalik ELi poliitika rakendamiseks kommunikatsiooni, transpordi, ringhäälingu ning teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse alal.

2. Sissejuhatus

2.1 Vastavalt nõukogu 25. juuni 1987. aasta direktiivile 87/372/EMÜ, ⁽¹⁾ mida täiendati nõukogu 25. juuni 1987. aasta soovitusel ⁽²⁾ ja nõukogu 14. detsembri 1990. aasta resolutsiooniga, ⁽³⁾ reserveeriti sagedusribad 890–915 ja 935–960 MHz (sagedusala 900 MHz) üleeuroopalise üldkasutatava digitaalse liikuva kõrgsideteenuse jaoks, mida osutatakse kõikides liikmesriikides vastavalt ühtsele spetsifikatsioonile.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitas ettepanekut kõnealuse otsuse ⁽⁴⁾ kohta, sest komitee arvates tagaks see sageduste ratsionaalse, õiglase, tõhusa ja ökonoomse kasutamise kõigi raadiosideteenuste puhul.

2.2 Turu areng on kaasa toonud üldise toetuse sagedusala 900 MHz GSMile reserveerimise kaotamisele, sest see võimaldab kõnealustel sagedusaladel kasutusele võtta uusi ja erinevaid digitaaltehnoogiaid uuenduslike teenuste pakkumiseks.

2.4 Otsuse eesmärgid olid järgmised:

2.3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta otsusega nr 676/2002/EÜ ⁽⁵⁾ Euroopa Ühenduse raadiospektripoliitika reguleeriva raamistiku kohta kehtestati õigusraamistik, et tagada ühtlustatud juurdepääs raadiospektrile ja selle tõhus

— luua reguleeriv komitee, mida nimetatakse raadiospektrikomiteeks ning mis tegeleks tehnoloogiliste ja õiguslike arengutega raadioside valdkonnas ning võimaldaks sobivat konsulteerimist raadiospektri kasutajate kõigi asjaomaste ringkondadega. Komitee nõustab komisjoni volituste andmisel Euroopa Postside- ja Telekommunikatsioonidministratsioonide Konverentsile (CEPT) ning esitab regulatiivse arvamuse tehniliste rakendusmeetmete kohta, mis on suunatud tingimuste ühtlustamisele ja ühenduse poliitika rakendamisele;

— luua vajadusel õigusraamistik spektri ühtlustamiseks;

— tagada kooskõlastatud ja kaasajastatud teave raadiospektri kasutamise ja kättesaadavuse kohta ELis;

— tagada, et töötataks välja ELi ja Euroopa asjakohased seisukohad spektrit käsitlevate rahvusvaheliste läbirääkimiste jaoks, ⁽⁶⁾ millel käsitletakse küsimusi, mis kuuluvad ELi poliitika alla.

⁽¹⁾ Nõukogu 25. juuni 1987. aasta direktiiv 87/372/EMÜ sagedusalade kohta, mis reserveeritakse üleeuroopalise üldkasutatava digitaalse maismaa liikuva kõrgside kooskõlastatud kasutuselevõtmiseks ühenduses, EÜT L 196, 17.7.1987, lk 85.

⁽²⁾ Nõukogu 25. juuni 1987. aasta soovitus 87/371/EMÜ üleeuroopalise üldkasutatava digitaalse maismaa liikuva kõrgside kooskõlastatud kasutuselevõtmiseks ühenduses, EÜT L 196, 17.7.1987, lk 81.

⁽³⁾ Nõukogu 14. detsembri 1990. aasta resolutsioon, mis käsitleb üleeuroopalise üldkasutatava digitaalse maismaa liikuva kõrgside (GSM) kooskõlastatud kasutuselevõtmise viimast etappi ühenduses, EÜT C 329, 31.12.1990, lk 25.

⁽⁴⁾ EÜT L 108, 24.4.2002, lk 1.

⁽⁵⁾ EÜT C 123, 25.4.2001.

⁽⁶⁾ Riigid koordineerivad juba pikka aega raadiospektri kasutamist ÜRO eriorgani Rahvusvahelise Telekommunikatsiooniliidu (ITU) raames. ITU ülemaailmsel raadioside konverentsidel (WRC) kohtuvad iga kahe aasta tagant 186 riigi esindajad, et võtta meetmeid rahvusvaheliseks ühtlustamiseks. Euroopas koordineerivad 43 riiki (sh ELi liikmesriigid) raadiospektri kasutamist Euroopa Postside- ja Telekommunikatsioonidministratsioonide Konverentsi (CEPT) ja selle allkomitee Euroopa Raadiosidekomitee (ERC) raames.

2.5 Kõnealune otsus võimaldab komisjonil vastu võtta tehnilised rakendusmeetmed, et tagada raadiospektri kättesaadavuse ja tõhusa kasutamise jaoks ühtlustatud tingimused. Juhul kui ühtlustamist on tarvis õiguskindluse ja ELi poliitikameetmete tagamiseks, annab komisjon CEPTile volitused arendada Euroopa tasandil välja tehnilised kriteeriumid, mille alusel saaks raadiospektrikomitee välja töötada ja võtta meetmeid spektri ühtlustamiseks.

3. Direktiivi ettepanek

3.1 Selleks, et kaotada ELi liikmesriikides sagedusala 900 MHz reserveerimine GSMile, mis kehtestati nõukogu 25. juuni 1987. aasta direktiiviga 87/372/EMÜ sagedusala kohta, mis reserveeritakse üleeuroopalise üldkasutatava digitaalse maismaa liikuva kärkside kooskõlastatud kasutuselevõtmiseks ühenduses, tuleks kõnealune direktiiv kehtetuks tunnistada Euroopa Parlamendi ja nõukogu vastavasisulise direktiivi vastuvõtmise abil.

3.2 See on vajalik, et viia edukalt lõpuni algatus „i2010 — Euroopa infoühiskond majanduskasvu ja tööhõive eest” (?) ning suurendada sagedusala 900 MHz kasutamise konkurentsi muude tehnoloogiatega, võimaldades kasutajatele teenuste ja tehnoloogiate valikul võimalikult suurt vabadust.

3.3 Kooskõlas otsuse nr 676/2002/EÜ sätetega andis komisjon CEPTile volitused töötada välja leebemad tehnilised tingimused. Kõnealuste volituste raames töötati välja tingimused, mis lähtuvad põhimõttest, et sagedusala 900 MHz on GSMi ja UMTSi koostalitlus võimalik ning nende täielik ühilduvus tagatud. Tulevikus võib anda volitusi, et tõestada teiste tehnoloogiate ühilduvust GSMiga, selleks et saavutada kõnealuse sagedusala edasine avamine.

4. Üldised märkused

4.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab tõsiasja, et Euroopa Komisjon esitas oma ettepanekud direktiivi näol, ning peab seda õiguslikult sobivaks. Ettepanek moodustab osa ELi õigustiku ajakohastamisest ja lihtsustamisest ning seda on komitee oma arvamustes korduvalt tervitanud.

4.1.1 Euroopa Kohtu laialdases praktikas on määratletud, et siduvaid institutsioonilisi õigusakte saab muuta või tühistada vaid järgmise sama liiki õigusaktiga. Seega on täiesti õigustatud uue direktiivi vastuvõtmine, et tunnistada kehtetuks direktiiv 87/372/EMÜ.

4.2 Ka ettepaneku õiguslik taust näib selle vastuvõtmist mitmel põhjusel õigustavat.

4.3 Turu arengud telekommunikatsioonisektoris räägivad selle kasuks, et võetaks käibele uued digitaalsed tehnoloogiad, mille puhul on võimalik koostalitlus GSMi võrkudega sagedusala 900 MHz ning mille puhul kõne-, andme- ja multimeedia-teenuste laialdase kasutamise kaasnevad eelised madalama hinna osas maapiirkondades või hõredalt asustatud aladel.

4.4 Komitee tervitab tõsiasja, et kõnealuse tehnoloogiaga kaasnevad vaid tagasihoidlikud keskkonnamõjud, sest see nõuab vähem tugijaamu.

4.5 Kõnealused uued tehnoloogiad (nt UMTS) on loonud üleeuroopalise turu nendega seonduvatele teenustele.

4.6 Komisjoni hoolikas lähenemisviis väärib samuti tähelepanu: ettepaneku juurde kuuluvad ka muud sammud, nagu näiteks kavade tehniliste ühtlustamismeetmete ettevalmistamiseks, et tagada sagedusala 900 MHz edasine kasutamine GSMi teenuste jaoks, ning raadiospektrit käsitlevas otsuses sisalduvate komiteemenetluse sätete kasutamine, et kiiresti reageerida tehnoloogia arengule ja kehtestada ELi tasandil uued ühtlustavad õigusaktid.

4.7 Nii üldnimetatud direktiivi tühistamine kui ka tulevaste uute tingimuste kehtestamine raadiospektri kasutamiseks liikmesriikides on kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega, sest nende spetsiifiline eesmärk on tagada sagedusala 900 MHz rahuldav kasutamine. Samuti ei kahjusta need riiklikku otsustusõigust kõnealuse sagedusala kasutamisel teiste täiendavate teenuste jaoks ega ka liikmesriikide poolt antavaid spektri kasutamise õigusi.

4.8 Komisjoni välja pakutud või kavandatud meetmeid võib rakendada võrdselt kõigi sagedusspektris kasutatud tehnoloogiate ja teenuste puhul, mis võimaldab seda kasutada paindlikumalt ja tõhusamalt.

4.9 Raadiospektri haldamine peab lähtuma tehnoloogilise neutraalsuse üldpõhimõtetest koos teenuste neutraalsuse, paindlikkuse ja läbipaistvusega, et tagada meedias kultuuriline ja keeleline mitmekesisus, sõnavabadus ja paljusus ning arvestada kõigi liikmesriikide tehniliste, sotsiaalsete, kultuuriliste ja poliitiliste vajadustega.

4.10 Komitee leiab, et raadiospektri tõhus kasutamine on keske tähtsusega, tagamaks juurdepääsu arvukatele võimalikele teenusepakujatele, ning seega on tegemist Euroopa tööstuse majanduskasvu, tootlikkuse ja arengu võtmeteguriga vastavalt Lissaboni strateegiale ja samaaegselt suurenevad ka tarbijate valikuvõimalused.

4.11 Ettepanekuga võivad kaasned eelised Euroopa kodanikele, sh seoses takistuste kõrvaldamisega kaasaegsete mobiilside-tehnoloogiate arendamisel ning geograafilise digitaalse lõhe ületamisega; sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse edendamisega; teenuste kvaliteedi parandamisega, kusjuures neid oleks võimalik pakkuda ka soodsama hinna eest; vajalike tugijaamade arvu vähendamisega, kasutades enam madalamaid sagedusi, tuues seeläbi kasu keskkonnale ning tagades inimeste tervise kaitse elektromagnetkiirguse eest jne.

4.12 Komitee leiab siiski, et komisjoni välja pakutud ELi meetmeid tuleks täiendada erinevat liiki ja erineva ulatusega edasiste meetmete kehtestamisega.

(?) KOM(2005) 229 lõplik.

4.12.1 Esiteks tuleks õigusloomepoliitika perspektiivist lähtuvalt pärast ettepaneku vastuvõtmist eraldada vajalikud eelarvevahendid vastavalt komisjoni teatise „Lairibaühenduse lõhe ületamine” (KOM(2006) 129 lõplik) sätetele, et vajadusel aidata rajada vajalikku infrastruktuuri liikmesriikides, kus puudub piisav tugijaamade võrgustik. Seejuures tuleb siiski erilist tähelepanu pöörata keskkonnakaitsele, vältimaks selliste sammudega kaasnevat keskkonnamõju.

4.12.2 Teiseks tuleb ELi praegusi õigusakte riigihangete ja kontsessioonide valdkonnas kohandada, tagamaks, et liikmesriikide poolt raadiospektri kasutamiseks antud kontsessioonid vastaksid läbipaistvuse, mittediskrimineerimise ja avalikkuse huvide kaitsmise põhimõtetele.

4.12.3 Kolmandaks peavad üleeuroopalise raadiospektri õigusraamistikku täiendavad komiteemenetluse otsused sisal-

dama spetsiifilisi sätteid, et tagada e-juurdepääsu käsitlevate ELi kehtivate õigusaktide kohaldamine kõigis valdkondades. Täpsemalt öeldes tuleb sellistes otsustes täiel määral arvestada puuetega inimeste, eakate ning väheste või puudulike IT-alaste teadmistega kodanike õigusi, kui soovitakse saavutada edusamme digitaalvaldkonnas vastavalt komisjoni teatise KOM(2007) 696 lõplik sätetele.

4.12.4 Selle nimel võiks välja töötada algatused, mis tuleb määratleda sobival ajal, et julgustada telekommunikatsioonisektorit ja liikmesriikide ametiasutusi — eelkõige piirkondlikul ja kohalikul tasandil — tagama kõigile kodanikele üldise juurdepääsu igasugusele tehnoloogilisele arengule.

4.13 Tõenäoliselt töötatakse uued tehnilised tingimused välja ilma liigse finants- ja halduskoormuseta Euroopa, liikmesriikide ja piirkondade tasandil.

Brüssel, 16. jaanuar 2008

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Komisjoni teatis — Euroopa energiatarbijate õiguste harta”

KOM(2007) 386 lõplik

(2008/C 151/09)

5. juulil 2007 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis — Euroopa energiatarbijate õiguste harta”

25. septembril 2007 tegi Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee juhatus käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 441. istungjärgul 17.–18. jaanuaril 2008 (17. jaanuari istungil) pearaportööriks Edgardo Maria IOZIA ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 127, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 3.

1. Komitee märkuste ja soovituste kokkuvõte.

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee suhtub positiivselt komisjoni algatusse töötada välja Euroopa energiatarbijate õiguste harta.

1.2 Komitee peab hartat esimeseks sammuks tarbijate õiguste tugevdamisel ja tõhustamisel, mida pole võimalik tagada siis, kui nad jäetakse üksnes turujõudude otsustada, nagu komisjon täiesti õigustatult esile toob.

1.3 Komitee arvates tuleks võimaluse korral vältida mittesiduvate õigusaktide koostamist. Komitee on vastavalt Euroopa

Parlamendi resolutsioonile seisukohal, et siduvad õiguslikud vahendid on vajalikud kodanike õiguste tagamiseks ning et mittesiduvad õigusaktid ei võimalda eesmärgi täielikult saavutada. Reisijate õiguste küsimuses pidas komisjon vajalikuks võtta vastu 11. veebruari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 261/2004, seega jääb selgusetuks, miks energiatarbijate õigused peavad olema reguleeritud mittesiduva õigusaktiga.

1.4 Komitee soovib komisjonil teha viivitamatult algust uurimusega, lisaks direktiivi kohta tehtud ja praegu kinnitamisel

olevad muudatusettepanekutele, muuta harta Euroopa energiatarbijate õigusi reguleerivaks määruseks.

1.5 Komitee on arvamisel, et direktiiviga tagatud õigusi peab olema võimalik kohaldada kõigile lõpptarbijatele, eelkõige eraisikutele ning väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele. Elektri-direktiiv 2003/54 jätab liikmesriikidele valiku tagada väikeettevõtetele (kus on vähem kui 50 töötajat ja mille kogukäive ei ületa 10 miljonit eurot aastas) õiguse universaalteenusele, mis tähendab, et neil on õigus saada kindlaksmääratud kvaliteediga elektritarbeid mõistliku, hõlpsasti ja selgelt võrreldava ning läbipaistva hinnaga.

1.6 Komitee on seisukohal, et selline ebavõrdne kohtlemine pole mingil juhul õigustatud ning et õigus universaalteenusele peaks kehtima eelkõige väikese ja keskmise suurusega ettevõtete kohta terves Euroopa Liidus. Selle eesmärgi saavutamiseks ning arvesse võttes asjaolu, et kolmanda energiapaketi, mida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee praegu läbi vaatab, muudetakse elektridirektiivi 2003/54, soovib komitee tungivalt komisjonile muuta artiklit 2 vastavalt või laiendada Euroopa energiatarbijate õiguste hartat **mitte-kodutarbijatele**.

1.7 EMSK arvates tuleb „tarbija” all mõista lõpptarbijat, st energiatarnijate klienti. Terminoloogilised erinevused Euroopa energiapolitika teemalise teatise ja kõnealuses teatises nimetatud tarbijate õiguste harta ja praegu läbi vaadatava energiatarbijate õiguste harta ettepaneku vahel tekitab ebakindlust ja mõistmatust. Väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted on oma äritegevusest lähtuvalt huvitatud sellest, et neile tagatakse tootmistegevuse jaoks piisavalt energiat, asjaolu, mis väärib tähelepanu eelkõige lähenemispiirkondades ja ühtekuuluvuspiirkondades.

1.8 Universaalteenuse tagamine väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete jaoks, avalike teenuste osutamise kohustuste järgimine, nende majanduslikult ebasoodsamas olukorras olevate rühmade kaitsmine, keda ähvardab energiapuudus, majanduslik, sotsiaalne ja piirkondlik ühtekuuluvus, lepinguvabadus, õigus teabele, õigus kiirele võrku ühendamisele, õigus selgetele lepingutele, hindade mõistlikkus, võrreldavus eri tarnijate puhul ja hindade läbipaistvus, pideva varustatuse tagamine ning kasutatud energiaallikate tundmine kujutavad endast väga olulisi eeliseid ning komisjon on täiesti õigustatult täheldanud, et turg üksinda ei ole võimeline väljendama sellist teadlikkuse taset sotsiaalses, keskkonna- ja majandusvaldkonnas. EMSK toetab veendunult kõiki sellesuunalisi selgeid ja tõhusaid algatusi ning kutsub komisjoni üles rakendama kõiki kõige asjaomasemaid vahendeid.

1.9 Komitee soovib võtta arvesse seda, kui oluline on teha kolmanda energiapaketi raames täiendavad muudatused, mis on ära toodud elektridirektiivi A-lisas, lisaks kolmele varem ettenähtud muudatusele.

1.10 Komitee tegi ettepaneku alates 2001. aastast muuta „Elektri- ja gaasisektori Euroopa reguleerivate asutuste töörühm” (ERGEG) ametiks. Komitee tunneb heameelt, et komisjon on

selle ettepaneku kolmanda energiapaketi raames ellu viinud, ning loodab, et ameti tulevaste ülesannete hulka kuulub samuti tarbijate õiguste asjakohase rakendamise kontroll, eelkõige vähekindlustatud tarbijate kaitse. Komitee toetab tarbijate ühenduste, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete, energiatööstuse ja ametiühinguorganisatsioonide kaasamist, eesmärgiga väärtustada koostööd ja jagatud vastutust, võttes eeskuju transpordisektorist. Ümarlaud ELi tasandil, mille tulemusel saaks amet sekkumis- ja reguleerimisvolitused tarnijate ja lõpptarbijate vaheliste suhete valdkonnas, võib eesmärkide saavutamisele oluliselt kaasa aidata. Liikmesriikide reguleerivate asutuste ülesanne on turgude jälgimine oma pädevusvaldkonna raames.

1.11 Komitee väärtustab komisjoni teatise lisas esitatud ettepanekuid, mis tõhusalt rakendatuna tugevdaksid tarbijate õigusi. Komitee soovib eelkõige rõhutada, et tuleb tõhusalt tagada õigused avalikule ja universaalteenusele, määrates kindlaks viimase taseme tarnija, kes võib sekkuda juhul, kui tavatarnijal on elektrienergiaga varustamisel tekkinud tõsiseid raskusi.

1.12 Ühtsed reeglid ühtse turu jaoks lepingute valdkonnas: läbipaistvus, rakenduseeskirjad, vaidluste selge ja tasuta käsitlemine, kahjutasud peaksid olema ühtsed, selleks et tõhustada tarbijate piiriülest liikuvust ja avada Euroopa turg ka lõpptarbijate jaoks.

1.13 Mõistliku, läbipaistvate ja võrreldavate hinnad, Arusaadavad ja üksikasjalikud arved, kus on näidatud tarbijate jaoks kasulik teave elektrienergia tootmisel kasutatud energiaallikate kohta, CO₂ ja teiste kasvuhoonegaaside heitkoguste kohta, nõuanded energiasäästudeks, mis on kooskõlas ELi poliitikaga.

1.14 Vabadus tarnijat valida ning vahetada lühikese aja jooksul ja tasuta ning lepingute minimaalse kestuse piiramine kujutavad endast õigusi, mis seonduvad turu täieliku väljakujunemisega.

1.15 Teave. Teave peab olema usaldusväärne, täielik ja mõistetav nii juurdepääsutingimuste, tarbimise, tariifide, hindade kui hinnamuutuste küsimuses.

1.16 Kaebuste küsimuses oleks asjakohane valida vaidluste kohtuvälise lahendamise viis, rakendades komisjoni soovitusi 98/257 ja 2001/310.

1.17 Tuleks tõhustada õigust olla esindatud tarbijaihenduste poolt. Loodava ameti juures tegutsev avatud ümarlaudvõiks olla vahend, mis ühendaks kõik asjaomased sidusrühmad ning aitaks leida kõige asjakohasemaid lahendusi tarbijate õiguste tõhusaks tagamiseks.

1.18 Energiapuudus ei võimalda elada väärikalt. Oleks asjakohane ühtlustada vastutustundliku tarbija määratlus ja tema toetamiseks rakendatavad meetmed, vältides tarnimise katkestamist minimaalse teenuse tagamise ning tasuta energiavarustuse teel. Vastutuse põhimõte tuleks alati säilitada.

1.19 Ebaausate kaubandustavade vastu võitlemiseks tuleb ajakohastada 11. mai 2005. aasta direktiivi 2005/29/EÜ I lisa sätteid. Teised ebaausad tavad on võimalik kindlaks määrata õigusaktide abil, muutmata seejuures direktiivi.

1.20 Komitee teeb ettepaneku võtta arvesse lisaks komisjoni nimetatud üheksale küsimusele ka juba mitmes liikmesriigis energiaettevõtete ja tarbijajuhenduste allkirjastatud eri hartades käsitletud küsimusi nagu tarbijate õigus nende aja väärtustamisele, osalusõigus ja õigus olla esindatud, õigus kvaliteedile ja varustuskindlusele, õigus soodsamale tariifile, mis vastab paremini tarbija profiilile, õigus kahju hüvitamisele ja kiirele lepitusmenetlusele vaidlusküsimuste lahendamisel.

2. Sissejuhatus; komisjoni dokument

2.1 Komisjon teatas 10. jaanuari 2007. aasta teatistes ⁽¹⁾, ⁽²⁾ kavatsusest võtta vastu gaasi ja energia tarnimisetevõtete klientide õiguste harta, mille Euroopa Ülemkogu kevadisel tippkohtumisel 8.–9. märtsil heaks kiitis ning milles komisjon taotles paremat tarbijakaitset, eelkõige tänu energiatarbijate harta väljatöötamisele.

2.2 Tunnistades asjaolu, et ainuüksi turumehhanismidega ei ole võimalik tarbijate huvide kaitset täielikult tagada, rõhutas komisjon, et praegu kehtivates direktiivides nähakse ette avalike teenuste osutamise kohustus ja määratletakse tarbijate õigused; kavandatud on meetmed tarbijaõiguste rakendamise ja tõhusa jõustamise järelevalve teostamiseks liikmesriikide tasandil ning kõnealuste õiguste tugevdamiseks ja laiendamiseks.

2.3 Euroopa Liidu gaasi- ja elektrituru täielik liberaliseerimine 1. juulil 2007 on asjakohane võimalus käivitada kodanikele mõeldud ning tarbijaorganisatsioone kaasav teabekampaania, mille eesmärk oleks paremini tutvustada eeliseid, mis tulenevad tarnija valikuvõimalusest koos seniste õiguste säilitamisega.

2.4 **Energia on oluline iga eurooplase jaoks.** Tarbijakaitse parandamine ning tarbijate ja ettevõtete huvide tugevdamine on hästi toimiva siseturu põhitingimus.

2.5 **Kehtivates Euroopa õigusaktides juba nõutakse avalike teenuste osutamise kohustuste järgimist**, mis on energiasaaduse vältimatuks eeltingimuseks Säästva arengu põhimõtte prioriteetsus, keskkonnakaitse, tarbijakaitse ja ühiskonna vähekindlustatud rühmade kaitse, st kohustus pakkuda avalikke teenuseid on vajalik täiendus konkurentsile. „Kohustus osutada energiatarbijatele sihipäraseid universaalteenuseid ja avalikke teenuseid peab turgude avamisel jääma keskele kohale”.

⁽¹⁾ Euroopa energiapoliitika, KOM(2007) 1.

⁽²⁾ Gaasi ja elektri siseturu väljavaated, KOM(2006) 841.

2.6 **EL peaks võtma edasisi meetmeid energiapuuduse vastu võitlemisel.** Kütuse pidevalt tõusev hind rahvusvahelistel turgudel mõjutab energiahinda ning põhjustab üha suuremaid raskusi Euroopa ühiskonna vähekindlustatud rühmade jaoks. Liikmesriigid pole kõnealusele küsimusele piisavalt tähelepanu pööranud ning ainult viies liikmesriigis on mingit tüüpi sotsiaalsetest kaalutlustest lähtuv tariif. Tulevases hartas tuleks kindlaks määrata tõhusad vahendid selleks, et kaitsta vähekindlustatud tarbijaid.

2.7 **Olulised eesmärgid.** Korratakse komisjoni poolt eelnevalt esitatud nelja eesmärgi ⁽³⁾.

- aidata kaasa kavade koostamisele, millega aidatakse ELi kõige vähem kindlustatud kodanikel toime tulla energia hinnatõusuga;
- parandada minimaalse teabe kättesaadavust kodanikele, et aidata neil valida tarnijate ja energiaga varustamise viiside vahel;
- vähendada bürokraatiat tarnija vahetamisel;
- kaitsta tarbijaid ebaausate müügitavade eest.

2.8 Tulevane Euroopa energiatarbijate õiguste harta ei ole õigusakt, see peaks hõlmama järgmisi aspekte:

- a) ülevaade tarbijaõiguste järgimist ja energiatarnijate kohustuste täitmist tagavatest ühenduse kehtivatest õigusaktidest;
- b) võimalikud elemendid, mida liikmesriikide ametkonnad (valitsused ja reguleerivad asutused) peaksid nende õigusaktide rakendamisel ja kohaldamisel arvesse võtma;
- c) võimalikud elemendid, mis võiksid täiendada olemasolevaid õigusi ning kuuluvad liikmesriikide vastutusalasse;
- d) võimalikud elemendid, mis võiksid täiendada olemasolevaid õigusi ning mida on võimalik saavutada erasektori sidusrühmade, s.o tööstusharu ja tarbijate esindajate iseregulatsiooni teel.

2.9 Määratleti üheksa tähtsaimat teemat, millele harta põhineb:

- Võrguühendus
- Lepingud
- Hinnad, tariifid ja järelevalve
- Vabadus valida tarnijat
- Teave
- Kaebused
- Esindatus
- Sotsiaalmeetmed
- Ebaausad kaubandustavad

2.10 Vastavalt jagatud vastutuse põhimõttele on kõigil asjaomastel osalistel, s.o ELil, liikmesriikidel, energiatööstusel, mida esindavad kõik tööturu osapooled, ning tarbijajuhenduste esindajatel oma osa Euroopa kodanike jaoks eduka energiapoliitika kujundamisel

⁽³⁾ Euroopa energiapoliitika, KOM(2007) 1, lk 10.

2.11 Lisas on iga põhiteema puhul nimetatud praegu kehtivad õigusnormid ja algatused, mida võiks võtta nii komisjon kui liikmesriigid või asjaomaste osapoolte vaheliste lepete või iseregulatsiooni koodeksi põhjal.

3. Üldmärkused

3.1 Komiteel on kavas käsitleda järgmisi küsimusi: õigusraamistik, harta sihtgrupp, komisjoni ettepaneku tõhusus ja proportsionaalsus ning teiste võimalike vahendite kasulikkus, ameti ja liikmesriikide reguleerivate asutuste osatähtsus, täiendavad ettepanekud ja algatused, mis on üldist või spetsiifilist laadi.

Õigusraamistik

3.2 Eli põhiõiguste harta artiklis 38 on sätestatud: „Liidu poliitikaga tagatakse tarbijakaitse kõrge tase”. Selles artiklis korraldakse asutamislepingu artiklit 153, milles tehakse ELile ülesandeks tagada tarbijakaitse kõrge tase, tõhustada tarbijate õigust teabele ning tarbijate ühinemisõigust, mille eesmärk on nende huvide kaitse. Tarbijakaitse nõudmisi tuleb arvestada ELi teiste strateegiate või tegevuste määramisel ja rakendamisel.

3.2.1 Amsterdami lepingus sõnastatakse ümber asutamislepingute endine artikkel 129 A, mille tulemusel saadakse artikli 153 praegune sõnastus, mille kohaselt kuulub tarbijakaitse selgesti liidu pädevuste hulka ⁽⁴⁾.

3.2.2 Komitee hindab positiivselt komisjoni otsust tugevdada tarbijate õigusi ning koondada kõik ELi õiguses ⁽⁵⁾ praegu ettenähtud meetmed ja ettepanekud tulevikus eri tasanditel käivitavate algatuste kohta energiatarbija õiguste hartasse.

⁽⁴⁾ 4. oktoobri 1997. aasta Amsterdami lepingus sõnastatakse ümber varem kehtinud tekst, mis andis komisjonile tarbijakaitse valdkonnas üksnes võrgustike koordineerimise pädevuse võrreldes liikmesriikide pädevusega selles valdkonnas.

⁽⁵⁾ Elektridirektiivi ja gaasidirektiivi A lisa. Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiv 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes Elektridirektiivi artikli 3 lõiked 3, 5 ja 6. Gaasidirektiivi artikli 3 lõige 3.

5. aprilli 2006. aasta energiatõhususe direktiivi 2006/32/EÜ artikli 13 lõiked 1 ja 2. Komisjoni soovitus 98/257/EÜ tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise eest vastutavate asutuste suhtes kohaldatavate põhimõtete kohta.

Komisjoni soovitus 2001/310/EÜ tarbijavaidluste konsensuslikul lahendamisel osalevaid kohtuväliseid asutusi käsitlevate põhimõtete kohta.

19. mai 1998. aasta direktiiv 98/27/EÜ tarbijate huve kaitsvate ettekirjutuste kohta.

11. mai 2005. aasta direktiiv 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid.

3.2.2.1 Komitee rõhutab, et liikmesriikides kohaldatavad tarbijakaitse eri vormid ei võimalda praeguseni vaadelda kehtivate direktiivide sätteid kui universaalselt tunnustatud õigusi. Harta kui mittesiduv õigusakt, milles ühendatakse mõnede valdkondade kohustuslikkus iseregulatsiooni võimaluste ning liikmesriikide ja tarnijate moraalsete veendumustega, ähvardab luua segadust.

3.2.2.2 Euroopa Parlamendi 4. septembri 2007. aasta resolutsioon soovituslike õigusaktide (*soft law*) kasutamise institutsioonilise ja õigusliku mõju kohta (2007/2028(INI)) X põhjenduses on öeldud, et „et kui ühendusel on õigusloomepädevus, kuid tundub puuduvat poliitiline tahe kehtestada õigusakte, võidakse soovituslikku õigust kasutades tõeliselt pädevatest õigusloomeorganitest ringi hiilida ning eirata Euroopa Liidu lepingu artikli 6 demokraatia ja õigusriigi põhimõtteid nagu ka EÜ asutamislepingu artikli 5 subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtteid, ning selle tulemusena võib komisjon ületada oma võimupiire”.

3.2.2.3 Euroopa Parlamendi saadiku Manuel Medina Ortega esitatud resolutsiooni ⁽⁶⁾ esimeses punktis on EP seisukohal, et ELi raames tuleks kasutada ettevaatlikult mittesiduvaid õigusakte, sest nad on sageli kahemõttelised, ebatõhusad ning võivad omada negatiivset mõju ELi õigustikule ja institutsionaalsele tasakaalule, isegi juhul kui asutamislepingud neid ette näevad, ning punktis 8 täpsustatakse, et parlament palub komisjonil pöörata erilist tähelepanu mittesiduvate õigusaktide tagajärgedele tarbijate ning nende võimalike kaebuste jaoks enne sellise õigusakti esitamist, milles nähakse ette mittesiduvate õigusaktide rakendamine.

3.2.3 Komitee teeb ettepaneku teha vahet täitmisele pööratavate ja kohtus jõustatavate õiguste ning teiste kaitsevormide vahel, eristades tulevases hartas selgelt praegu kehtivad õigused ja teised algatuste ettepanekud, mida on võimalik võtta igal tasandil ning mida peetakse soovitatavaks kuid mis pole siduvad.

3.2.3.1 Komitee püstib küsimuse, kas praeguseni saadud kogemuste põhjal, mida komisjon ise peab ebarahuldavaks, ja komisjonile asutamislepingutes antud pädevuste põhjal ei tuleks kavandada pigem vähemate uute ja selgete eeskirjade väljatöötamist eesmärgiga tugevdada tarbijate, eelkõige kõige vähem kindlustatud tarbijate kaitset. Subsidiaarsuse põhimõte, mis on ära toodud asutamislepingu artiklis 5 ning millele on korduvalt viidatud ELi algatuste vastustamisel, peaks antud juhul täielikult maksvusele pääsma, selleks et võtta vastu tarbijaid toetavaid otsuseid, juhul kui puuduvad tõhusad seadused liikmesriigi tasandil.

Kes on tarbijad?

3.3 Komitee rõhutab asjaomase õigusraamistiku ebakindlust harta ja sellega seonduvate õiguste sihtgrupi määramisel ELi eri õigusnormides. Euroopa energiapoliitika teemalises teatises ⁽⁷⁾ kinnitatakse, et komisjon töötab välja energiatarbijate harta.

⁽⁶⁾ 14. septembri 2007. aasta resolutsioon P6_TA(2007)0366.

⁽⁷⁾ Teatise punkt 3.1.7.

3.3.1 26. juuni 2003. aasta direktiivi 2003/54/EÜ artikli 2 lõikes 7 määratletakse järgmised mõisted: „tarbija” — elektri hulgimüüjad ja lõpptarbijad, „lõpptarbijad” — tarbijad, kes ostavad elektrienergiat oma majapidamises tarbimiseks, „kodutarbijad” — kes ostavad elektrienergiat oma majapidamises tarbimiseks ning „mitte-kodutarbijad” — kes ostavad elektrienergiat muuks otstarbeks kui oma majapidamises tarbimine, sealhulgas tootjad ja hulgimüüjad;

3.3.2 11. mai 2005. aasta direktiivi 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul, nimetab komisjon harta sätete asjaomaseks õigusallikaks, milles käsitletakse tarbija õigust õiglastele ja läbipaistvatele suhetele oma tarnijaga. Direktiivi artikli 2 punktis a määratletakse termin „tarbija” järgmiselt: „füüsiline isik, kes käesoleva direktiiviga hõlmatud kaubandustavade raames tegutseb eesmärkidel, mis ei ole seotud tema kaubandus-, majandus-, käsitöö- ega kutsetegevusega”.

3.3.3 Komitee on arvamisel, et direktiiviga tagatud õigusi peab olema võimalik kohaldada kõigile lõpptarbijatele, eelkõige kodumajapidamistele ja väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele. Elektridirektiiv 2003/54/EÜ jätab liikmesriikidele valiku tagada väikeettevõtetele (kus on vähem kui 50 töötajat ja mille kogukäive ei ületa 10 miljonit eurot aastas) õiguse universaaltreenusele, mis tähendab, et neil on õigus saada kindlaksmääratud kvaliteediga elektritarneid mõistliku, hõlpsasti ja selgelt võrreldava ning läbipaistva hinnaga.

3.3.4 Komitee on seisukohal, et selline ebavõrdne kohtlemine pole mingil juhul õigustatud ning et õigus universaaltreenusele peaks kehtima eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete jaoks terves Euroopa Liidus. Selle eesmärgi saavutamiseks ning võttes arvesse asjaolu, et kolmanda energiapaketi, mida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee praegu läbi vaatab, muudetakse elektridirektiivi 2003/54, soovib komitee komisjonile muuta artiklit 2 vastavalt või laiendada Euroopa energiatarbijate õiguste hartat mitte-kodutarbijatele.

3.3.5 Komitee arvates tuleb „tarbijate” all mõista lõpptarbijaid, st energiatarbijate kliente. Terminoloogilised erinevused Euroopa energiapolitika teemalise teatise ja teatise nimetatud energiatarbijate õiguste harta ning praegu läbi vaadatava energiatarbijate õiguste harta ettepaneku vahel tekitab ebakindlust ja mõistmatust. Väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted on oma äritegevusest lähtuvalt huvitatud sellest, et neile tagatakse tootmistegevuse jaoks piisavalt energiat, asjaolu, mis väärrib tähelepanu eelkõige lähenemispiirkondades ja ühtekuuluvuspiirkondades.

Komisjoni ettepaneku tõhusus ja proportsionaalsus

3.4 Komitee on seisukohal, et ettepanek koostada energiatarbijate õiguste harta on tähtis, arvestades mõju, mis hartal võib olla avalikkusele, andes kohe pärast siseturu edukat avamist

põhjust arutelu algatamiseks ning tõstes energiaturu klientide teadlikkust. Kõnealusel vahendil näib olevat ka puuduseid, sest erinevalt transpordisektorist, kus reisijate õiguste harta sisaldab asjaomaseid viiteid õigustele ning makstavatele kahjutasudele, pole harta komisjoni ettepanekus siduv, välja arvatud varasemate direktiivides sisalduvad sätted. Tegemist on pigem sünteesiga ning mitte tugevdavate meetmetega. Ootused, mida väljendati Euroopa Komisjoni volinike Andris Piebalgsi ja Meglena Kuneva ettekannetes kõnealuse harta tutvustamisel, võivad olla petlikud.

3.4.1 Eli tarbijad ootavad meilt ühist Euroopa lahendust ülesannetele energeetika ja kliimamuutuste valdkonnas, teatas Euroopa Komisjoni energeetikavolinik Andris Piebalgs. Lisaks säästva, kindla ja konkurentsivõimelise energiavarustuse tagamisele ootavad tarbijad, et EL kaitseb tarbijate õigusi, siis kui elektrienuriaturud avanekvad, pakkudes tarbijatele suuremaid valikuvõimalusi. Siis muutub energiatarbija harta oluliseks.

3.4.2 Kõnealuste turgude täielik liberaliseerimine tähendab Euroopa tarbijate jaoks samal ajal nii väljakutset kui võimalust, teatas Euroopa Komisjoni tarbijakaitsevolinik Meglena Kuneva. Ta väitis, et vaid siis, kui meil on õnnestunud luua läbipaistev ja tõhus turg, kus tarbijate õigused on täielikult tagatud ja teadlikud tarbijad kasutavad oma teadmisi selleks, saada kasu olemasolevatest pakkumistest, võime kinnitada, et oleme saavutnud oma eesmärgi.

3.4.3 Komitee on kooskõlas Euroopa Parlamendi resolutsiooniga seisukohal, et siduvad õiguslikud vahendid on vajalikud kodanike õiguste tagamiseks ning et mittesiduvad õigusaktid ei võimalda eesmärgi täielikult saavutada. Reisijate õiguste küsimuses pidas komisjon vajalikuks rakendada 11. veebruari 2004. aasta määrust (EÜ) nr 261/2004, seega jääb selgusetuks, mis põhjusel energiatarbijate õigusi peavad seevastu reguleerima mittesiduv õigusakt. Harta otsustati vastu võtta sellepärast, et praegu tagatud õigusi ei järgita praktikas ning et siseriiklikusse õigusse ülevõetud õigusaktid, mõned positiivsed eeskujud välja arvatud, on ebapiisavad. Komisjonil on pädevused ja vastustus sekkuda, ent ta eelistab mittesiduvat õigusakti, kuigi ollakse teadlik asjaolust, et turg iseenesest ei ole võimeline andma asjaomaseid ja piisavaid vastuseid.

3.4.4 Komisjoni aruandes ⁽⁸⁾ reisijate õigusi käsitleva määruse rakendamise kohta väidetakse järgmist: „Enam kui kahe aasta jooksul on määruse kohaldamisel tehtud edusamme, kuid seda on vaja oluliselt parandada, kui soovitakse nende eeskirjade ühtsemat kohaldamist lennuettevõtjate poolt ja ühtsemat jõustamist liikmesriikide poolt. Varasemaga võrreldes on lennukitest maha jäetud reisijatel nüüd konkreetsed õigused, kuid sageli on nad lennuettevõtjatega võrreldes halvemad olukorras”. Vaatamata siduvate kohustuste olemasolule ei järgi lennukompaniid direktiivi sätteid. Miks peaksid seda tegema gaasi ja elektrit tarnivad ettevõtted mittesiduva harta alusel?

⁽⁸⁾ KOM(2007) 168 lõplik, 4. aprill 2007.

3.4.5 Nii majanduselu kõnealuses kui ka teistes sektorites varem saadud kogemuste põhjal peab komitee vajalikuks soovitada õigusmeetmete vastuvõtmist, millega tarbijate õigused tagatakse täielikult. Ettepaneku proportsionaalsus põhineb ettepaneku ja saavutatavate eesmärkide vahelisel suhtel ning vajadusel õigusaktide järele. Vaatamata oma pädevusele koostada siduvaid õigusakte, eelistab komisjon antud juhul rakendada erinevat lähene-misviisi. Komitee on seisukohal, et vahendi valik on väljakuuluta-tud eesmärkide saavutamiseks ebaasjakohane. Harta võib olla vaid esimene samm, kuid ELi seadusandjate ülesanne peaks olema õiguste tõhus tugevdamine.

3.4.6 Universaalse teenuse tagamine väikeste ja keskmise suuru-sega ettevõtete jaoks, avalike teenuste osutamise kohustuste järgimine, nende majanduslikult ebasoodsamas olukorras olevate rühmade kaitsmine, keda ähvardab energiapuudus, majanduslik, sotsiaalne ja piirkondlik ühtekuuluvus, lepinguvabadus, õigus teabele, õigus kiirele võrku ühendamisele, õigus selgetele lepin-gutele, hindade mõistlikkus, võrreldavus eri tarnijate puhul ja hindade läbipaistvus, pideva varustatuse tagamine ning kasu-tatud energiaallikate tundmine kujutavad endast väga olulisi eeliseid ning komisjon on täiesti õigustatult täheldanud, et turg üksinda ei ole võimeline väljendama sellist teadlikkuse taset sotsiaalses, keskkonna- ja majandusvaldkonnas. Komitee toetab veendunult kõiki samalaadseid selgeid ja tõhusaid algatusi ning teeb komisjonile ülesandeks rakendada kõiki kõige asja-omasemaid vahendeid.

Ameti ja liikmesriikide reguleerivate asutuste osatähtsus

3.5 Komitee toetab määruse ettepanekut, mis sisaldub kolmandas energiapaketi ning millega luuakse energeetikasek-torit reguleerivate asutuste koostöömehhanism. ⁽⁹⁾ 17. oktoobri 2001. aasta arvamuses teise energiapaketi ⁽¹⁰⁾ kohta kutsus komitee komisjoni üles analüüsima võimalust muuta tulevikus regulaato-rite nõukogu (EREG) selle toimimise kogemuse põhjal Euroopa ametiks või mingiks sarnaseks ELi organiks, mis on pädev elektri ja maagaasi rahvusvahelise transpordi küsimustes. Komitee nendib rahuloluga, et ta tegi juba nii varases järgus ette-paneku kõnealuse ameti loomise kohta.

3.5.1 Komisjoni teatistes ⁽¹¹⁾ gaasi ja elektri siseturu väljavaa-dete kohta räägiti nende direktiivide tõhustamisest, milles käsit-letakse liikmesriikide reguleerivaid asutusi. Punktis 2.2.1 arwab komisjon, „et reguleerivad asutused vajavad suurt otsustusõigust järgmistes valdkondades: [...] vii) tarbijakaitse, sealhulgas lõpp-tarbijahinna kontroll”. Kahjuks ei mainita kolmanda energiapa-ketiga seonduvates dokumentides tõhustamist. Mõnesid regulee-rivate asutuste pädevusi on tugevdatud uue energiadirektiivi uues peatükis VII b ning reguleerival asutusel palutakse tagada kõrge tasemel avalike teenuste ja universaalse teenuse energeetikaval-dkonnas (ja gaasivaldkonnas), et kaitsta vähekindlustatud tarbijaid, järgides lisas A loetletud tarbijate kaitse meetmete tõhusust, kuid

nimetatud ülesanded olid juba antud peaaegu kõigile reguleeri-vatele asutustele.

3.5.2 Komisjon teeb samuti ettepaneku viia sisse muudatused uue energiadirektiivi lisasse A, kuhu on kavandatud lisada kolm lõiku, millest esimeses käsitletakse juurdepääsu õigust isiklikele tarbimisandmetele, teises õigust teada igakuiseid tarbimisand-meid ja tarbimisega seonduvaid kulusid, kolmandas õigust vahe-tada tarnijat igal ajal. Komitee toetab kõnealust ettepanekut ent kuna komisjonil oli võimalus töötada välja olulisemaid algatusi, püstitab komitee küsimuse, miks komisjon pole kasutanud peamist vahendit, milleks on direktiivi läbivaatamine eesmärgiga tugevdada, vastavalt komisjoni enda soovile, tarbijate õigusi?

3.5.2.1 Komisjoni ettepanek muuta artiklit 3, millele ta soovib lisada uue punkti 10, mille eesmärk on rakendada komitoloogia menetlust mõnede õigusakti osade korral, mis võiks olla asjakohaseks vahendiks tarbijate õiguste tugevdamisel, seega kuuluvad komitee otsused nende pädevusvaldkondades vahetule rakendamisele. Komitee soovib ELi institutsioonidel kiita heaks nimetatud punkt komisjoni ettepanekus.

3.5.2.2 Euroopa energiatarbijate õiguste harta kohta käiva teatise lisas määratletakse lisaks praegu kehtivatele õigustele (mida on raske täitmisele pöörata) ka mõned võimalikud uued õigused. Nende ettepanekute lisamine lisasse A võimaldaks muuta neid siduvaks ning valmistada ette pinnast selleks, et vastu võtta erimäärus lõpptarbijate õiguste kaitseks.

3.5.3 Komitee on seisukohal, et Euroopa ameti tulevaste ülesannete hulka peaks kuuluma ka tarbijate õiguste kaitse. Komitee toetab tarbijaühenduste, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete, energiatööstuse ettevõtjate ja ametiühinguorganisat-sioonide kaasamist eesmärgiga väärtustada koostööd ja jagatud vastutust, võttes eeskju transpordisektorist. ELi tasandi kooskõ-lastamise tulemusel saaks amet sekkumis- ja reguleerimisvõli-tused tarnijate ja lõpptarbijate vaheliste suhete valdkonnas.

3.5.3.1 Institutsioonilises struktuuris peaks ametil olema oma pädevusvaldkonna raames siduv pädevus. Ametisse kuuluks liikmesriikide reguleerivate asutuste esindajad, tema juures tegut-seks tehnilised komiteed, mille töös osaleks kõik reguleerivad asutused. Komitee soovib, et tarbijakaitse oleks samuti kaasatud ameti pädevusvaldkonda ning et amet võiks saada kasu ümar-lauaga ⁽¹²⁾ konsulteerimisest. See võimaldaks palju tõhusamat sekkumist, selleks et saavutada komisjoni koostatud õiguste hartas püstitatud eesmärgid. Alates 2001. aastast on komitee rõhutanud vajadust selle järele, et kõnealused asutused töötaksid läbipaistvamalt ja demokraatlikumalt, kaasates maagaasi- ja elek-trituru asjaomased osalejad (tarbijad, töötajad ja ettevõtted).

3.5.3.2 Liikmesriikide reguleerivad asutused võiksid teisest küljest aktiivselt kaasa aidata üldise tarbijakaitse strateegia välja-töötamisele ja neil oleks rohkem mõjujõudu uute sätete jõusta-misel.

⁽⁹⁾ KOM(2007) 530 lõplik, 19. september 2007.

⁽¹⁰⁾ EÜT C 36/10, 8. veebruar 2002 (raportöör: Hernandez Battaller).

⁽¹¹⁾ KOM(2006) 841 lõplik, 10. jaanuar 2007.

⁽¹²⁾ Eespool nimetatud komitee arvamuse punkt 6.7.4.

4. Erimärkused

4.1 Oma arvamuses 2001. aasta energiadirektiivi ⁽¹³⁾ kohta tervitas komitee asjaolu, et komisjon kaalus avaliku teenuse eesmärkide lisamist kui ühte põhitingimust, millega peaks kaasnema selliste sätete vastuvõtmine, mis tagaks tarbijakaitse kõrge taseme ning mis sisaldaks ettekirjutusi vähekindlustatud tarbijate kaitseks, näiteks sotsiaalmeetmed, mis tagaks teatud rühmadele õiglase hinnaga elektrienergia. Kahjuks puudub selles valdkonnas positiivne kogemus.

4.2 „Piiriülesed elektrivood on alates Euroopa turu avamisest aasta-aastalt pisut suurenenud. Siiski keskmiselt vaid 10 % ühenduses tarbitud elektrienergiast ületab liikmesriikide piire.” ⁽¹⁴⁾.

4.3 „Itaalias 2003. aastal ja UCTEs ⁽¹⁵⁾ 2006. aastal toimunud elektrikatkestused näitasid, kui kalliks võib iga üleeuroopalises põhivõrgus aset leidv intsidend maksma minna. Seetõttu on oluline, et kaubanduse elavnemisega kaasneks võrgu paremini koordineeritud toimimine ja uue infrastruktuuri loomine, sealhulgas olemasolevate liinide uuendamine, uute liinide rajamine ja vajaduse korral muudesse võrgukomponentidesse investeerimine. Euroopa turg on üha enam piirkonnapõhine. See arenes algul loomulikult teel võrkude tegeliku olukorda jälgides. Piirkondade kindlaksmääramine ülekoormuse juhtimise muudetud suunistes ning elektrienergia piirkondlikke algatuste edasiarendamine ERGEGi poolt on piirkondlikule lähenemisele andnud ametliku staatuse.” ⁽¹⁶⁾.

4.4 Lõpptarbijad on eriti huvitatud sellest, et neile on tagatud elektrienergiaga varustatus. Piirkondade kasvav osatähtsus energiavaldkonnas peaks kandma vilja turustamise ja tihedamate sidemete arendamise jaoks, eelkõige piiriüleste piirkondade vahel, mis peaks põhjustama elektriga kauplemise ja elektrivõude olulist kasvu ning vähendama ülekoormuse ohtu.

4.5 Lõpptarbijaid kaitsvates meetmetes peaks sisalduma õigus saada korrapäraselt teavet kasutatud elektrienergia hulga, selle geograafilise päritolu ja allika, kilovatttunni kohta põhjustatud kasvuhoonetegaaside heitkoguste, ELi koostöölepingute ja ELi väliste koostöölepingute kohta. On teada näiteks, et riigid kes on otsustanud mitte kasutada tuumaenergiat, ostavad tuumaelektrijaamas toodetud energiat. Sellest tuleks teavitada tarbijaid, kes võib olla otsustavad tarnijat vahetada, kui nad tarbija pakutava energialiikide kombinatsiooniga ei nõustu. Praegu puudub tarbijatel teave kõnealuste valikute küsimuses.

4.6 **Võrguühendus.** Universaalteenuse tagamine, varustamise järjepidevus, kindlad võrku ühendamise tähtsused. Need on praegu kehtivad õigused, mida alati ei järgita. Tuleks ette näha viimase taseme tarnija, kes tagaks teenuse juhul, kui tavatarnija pole võimeline teenust osutama.

4.7 **Leping.** Läbipaistvus, rakendussätted, kohustused, kahjusadused, õiglus, eksitavate või ebaõiglaste tingimuste puudumine,

vaidluste selge ja tasuta käsitlemine — need kõik on õigused, mida iga liikmesriik teoreetiliselt tunnustab ning mis iga liikmesriik peaks olema kaasanud riiklikesse õigusaktidesse, millega võetakse üle Euroopa direktiivid. Tegelikult on väga erinev. Komisjon tegi kolmanda energiapaketi lisasse A muudatused, milles suurendatakse ettevõtete kohustusi, kuid on oht, et need muudatused on sisutühjad, sest nendega ei kaasne tõhusat sanktsioonide süsteemi ei ELi tasandil ega liikmesriigi tasandil, välja arvatud mõned üksikud erandid. Eriti selles küsimuses on vajalikud kogu ELis kehtivad ühtsed reeglid, mis on kehtestatud määрусega nagu reisijate õiguste valdkonnas.

4.8 **Hinnad, tariifid ja järelevalve.** Läbipaistvus, mõistlikkus, võrreldavus, tasumisviiside mitmekesisus, arukate elektriarvestite levik, selged ja mõistetavad arved, mis vastavad tegelikule energiatarbimisele. Komitee arvates on väga oluline, et arvetel on selgelt näidatud energia tootmishinna üksikasjad (kütuse ostukulud, turustamine, säilitamine, amortisatsioon, isiklikud ja üldised maksud ja aktsiisimaksud), allikad (fossiilsed, hüdroelektrilised, taastuvad, tuumaenergia põhinevad, kombineeritud tsükliga), süsinikdioksiidi heitkogused, energiasäästus, võrdlus varasema tarbimisega ja teiste sarnaste tarbimisnäitajatega tarbijate keskmise tarbimisega. See teabevahend võimaldab tarbijail analüüsida oma käitumist energiasäästlikkuse seisukohast. Arve on tarnija vahend tarbija teavitamiseks (vastavalt komisjoni äsjasele ettepanekule peaks arve olema igakuine) ning arve kaudu on võimalik vahendada mitmeid positiivseid sõnumeid, mis väärtustavad ELi poliitikat.

4.9 **Vabadus valida tarnijat.** Võimalus vahetada tarnijat tasuta igal ajal aastas, ilma et see mõjutaks isiklikke õigusi. Tuleks tagada see, et tarnijavahetust oleks võimalik läbi viia kindlaks määratud tähtaja jooksul. Mõnikord nähakse lepingutes ette minimaalne kestus. Komitee on seisukohal, et sellisel juhul peaks olema ette nähtud lepingute minimaalse kestuse ülemmäär, et mitte kahjustada tarnija valiku õigust, muutes kohustuslikuks lepingu liiga pika minimaalse kestuse ja nõudes märkimisväärsed trahve.

4.10 **Teave.** Teave peab olema usaldusväärne, täielik ja mõistetav nii juurdepääsutingimuste, tarbimise, tariifide, hindade kui hinnamuutuste küsimuses. Tarbijaid tuleb teavitada nende õigustest, mis seonduvad avaliku teenuse kuludega ja avaliku teenuse tagamise üksikasjadega, sealhulgas eelkõige elektri ja gaasiga varustamise järjepidevus ja kvaliteet, hüvitis kõnealuste õiguste mittejärgimise korral, vaidluste lahendamine tasuta või väga väikese tasu eest, tagades kõigile asjaosalistele samad õigused. Kõik tarnijad peaksid koostama iga aasta või uue tarnija lisandumisel nimekirja kõigi teatavas piirkonnas tegutsevate tarnijate kohta. Tarnijad peaksid samuti teavitama oma tarbijaid nendest rahandus-, maksundus- ja õiguslikest meetmetest, mille eesmärk on toetada energiatõhususe parandamise algatusi ning pakkuda praktilisi nõuandeid elektri ja gaasi säästliku kasutamise kohta.

⁽¹³⁾ Eespool nimetatud komitee arvamuse punktid 6.4.2, 6.4.3.

⁽¹⁴⁾ Komisjoni teatis 15.5.2007, KOM(2007) 250 lõplik, Aruanne piiriülese elektrikaubanduse määрус (EÜ) nr 1228/2003 kohaldamisel saadud kogemuste kohta.

⁽¹⁵⁾ Union for the Co-ordination of Transmission of Electricity (UCTE). Elektrienergia Edastuse Koordineerimise Liit.

⁽¹⁶⁾ KOM(2007) 250 lõplik, 15. mai 2007.

4.11 **Kaebused.** 1998. aastal tegi komisjoni volinik Emma Bonino palju tarbijate õiguste edendamiseks ja komisjon koostas soovitus⁽¹⁷⁾ tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise eest vastutavate asutuste kohta, millele 2001. aastal lisati teine soovitus⁽¹⁸⁾ et selle rakendusala laiendada. Energiatarbijate õiguste raames tuleks kaebuste korral eelkõige püüda leida kohtuvälise lahendus, tagades tarbijatele madala hinna ja lühikesega tähtajaga tõhusa kaitse ning vastutava asutuse erapooletuse, menetluse tõhususe, avalikkuse ja läbipaistvuse. Energiatarnete valdkonnas on kaebuste ulatus selline, et nende kohtuliku lahendamise seadnud ajakulu ja muud kulud oleksid täiesti ebaproportsionaalsed.

4.12 **Esindatus.** Õigust olla esindatud tarbijajühenduste poolt, mis on tunnustatud ka Euroopa õigusaktides, tegelikkuses tõhusalt ei rakendata. ELi õigusraamistiku puudumine ühishagide kohta ka teenuste ja piiriüleste majanduslike tegevuste valdkonnas, piirab veelgi õigust taotleda kohtu kaudu ettekirjutusi. Euroopa ameti loomine võiks olla õige hetk kõnealuse õiguse elluviimiseks ja kõigi sidusrühmade jaoks sellise pideva ümarlaua loomiseks, praegu transpordisektoris rakendatava masinadirektiivi eeskujul, mille tegevusest võtavad osa nii tööturu osapoolte kui ka tarbijate esindajad, kellele on tehtud ülesandeks abistada ELi organeid ettepanekute analüüsimisel. Liikmesriikides tuleks sarnaselt sellele sisse seada pidev ümarlaud, mida nõustavad riiklikud reguleerivad asutused.

4.13 **Sotsiaalmeetmed.** Komitee on igati teadlik energiapuuduse probleemidest ning on seisukohal, et tuleks vältida tarnimise katkestamist arвете maksmata jätmise korral. Äsjases arvamuses⁽¹⁹⁾ tõdes komitee, et „Euroopa energiapolitika peab olema vastuvõetav kõikidele sotsiaalsetele kihtidele ning kõigil peaks olema võrdsed võimalused saada energiaettevõtete pakutavaid teenuseid“. Komitee ei toeta energia tasuta tarnimist, sest see ei julgusta häid energiasäästmise tavasid. Komitee on seisukohal, et kõnealust probleemi peaks käsitlema üldise maksustamise raames. Avaliku teenuse lepingutes tuleks ette näha teatud teatava hulga elektri ja gaasi tarnimine omahinna eest, selleks et vastata nende kõige vähem kindlustatud tarbijate vajadustele, kellele tuleb energiat tarnida piisavas koguses ja sellise hinnaga, mida nad on võimelised maksuma. Vastutuse põhimõtte tuleks alati säilitada. Igal juhul on oluline, et vähekindlustatud tarbijate määratlus ja nende kaitseks võetavad meetmed oleksid ühtsed kogu ELis, et vältida diskrimineerimist ja konkurentsimoonutusi.

4.14 **Ebaausad kaubandustavad.** Tarbija on kaitstud ebaausate kaubandustavade vastu, sealhulgas eksitav teave, milles jäetakse välja oluline ja teadliku otsuse langetamiseks vajalik teave ning mille abil luuakse takistusi ja rakendatakse põhjendamata koormist tarnija vahetamisel, eesmärgiga tarbijat mõjutada. Komitee on seisukohal, et tarbijate õigusi tuleb tugevdada ebaausate kaubandustavade vastu võitlemisel. 11. märtsi 2005. aasta direktiivi 2005/29/EÜ artikli 3 lõikes 5 viidatakse kõnealuse direktiivi I lisale, kus on loetletud tavad, mida igal juhul peetakse ebaausateks, kuid lisatakse samas, et seda loetelu on võimalik muuta üksnes direktiivi läbivaatamisel. Võttes arvesse asjaolu, et selle loetelu ajakohastamiseks ette nähtud tähtajad näivad olevat liiga pikad, võiks määrus, milles peaks olema sätestatud energia- tarbijate kaitse meetmed, olla asjakohane vahend energiatarbijate erioiguste tutvustamiseks ebaausate kaubandustavade vastu võitlemisel.

5. Heade tavade vastastikune tutvustamine

5.1 Komitee soovib komisjonil vaatluse alla võtta mõned tarbijate õiguste hartad, mis on liikmesriikides allkirjastatud energiatarbijate ja –tarnijate organisatsioonide poolt ja milles tarbijatel on suuremad õigused kui Euroopa energiatarbijate õiguste hartas. Itaalias näiteks kirjutasid alla tarbijaorganisatsioon ADOC ja juba aastaid sotsiaalvastutuse valdkonnas tegutsev elektrienergia hulgimüüja La220 s.p.a palju ulatuslikumale tarbijaõiguste hartale, kui seda on komisjoni esitatud harta. Näiteks on seal sätestatud tarbijate õigus nende aja väärtustamisele, osalusõigus ja õigus olla esindatud, õigus kvaliteedile ja varustuskindlusele, õigus soodsamale tariifile, õigus kahju hüvitamisele ja kiirele lepitusmenetlusele vaidlusküsimuste lahendamisel. Iga kuue kuu tagant toimuvate kontrollidega tagatakse harta rakendamine, mis on ettevõtte jaoks siduv, sest ta on lisatud ettevõtte ja selle klientide vahel sõlmitud lepingusse.

5.2 Mitme liikmesriigi reguleerivad asutused on sekkunud vaidluste lahendamisse, luues kohustuste, kontrolli ja karistuste süsteemi, mille eesmärk on tagada energia turustamise teenuse järjepidevus.⁽²⁰⁾ Pingemuutuste, lühi- või pikaajaliste elektrikatkestuste korral on kahtlematult tegemist tarnelepingus sätestatud kohustuste mittejärgimisega ning sellisel juhul peab tarnija, kes ei suuda tõendada, et ta ei ole vastutav elektrikatkestuse eest, hüvitama tekitatud kahju⁽²¹⁾.

Brüssel, 17. jaanuar 2008

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁷⁾ 98/257/EÜ, 30. märts 1998.

⁽¹⁸⁾ 2001/310/EÜ, 14. aprill 2001.

⁽¹⁹⁾ EMSK 1243/2007 Energiatõhususe tegevuskava: potentsiaali realiseerimine, raportöör: Edgardo Iozza (avaldamata).

⁽²⁰⁾ Itaalia elektrienergia- ja gaasiameti otsus 202/99.

⁽²¹⁾ Ajakiri Summa 188, aprill 2003, advokaat Giulio Disegni, lk 22.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv meremeeste väljaõppe miinimumtaseme kohta” (uuesti sõnastatud)

KOM(2007) 610 lõplik — 2007/0219 (COD)

(2008/C 151/10)

14. novembril 2007 otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 80 lõikele 2 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv meremeeste väljaõppe miinimumtaseme kohta” (uuesti sõnastatud)

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 441. istungjärgul 16.–17. jaanuaril 2008 (16. jaanuari istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamus. Poolt hääletas 132, vastu hääletas 1 ja erapooletuks jäi 1.

Brüssel, 16. jaanuar 2008

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv reisilaevade ohutuseeskirjade ja -nõuete kohta” (uuesti sõnastatud)

KOM(2007) 737 lõplik — 2007/0257 (COD)

(2008/C 151/11)

18. detsembril 2007. aastal otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 80 lõikele 2 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv reisilaevade ohutuseeskirjade ja -nõuete kohta” (uuesti sõnastatud)

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 441. istungjärgul 16.–17. jaanuaril 2008 (16. jaanuari istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamus. Poolt hääletas 131 ja erapooletuks jäi 2.

Brüssel, 16. jaanuar 2008

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Valge raamat spordi kohta”

KOM(2007) 391 lõplik

(2008/C 151/12)

11. juulil 2007 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Valge raamat spordi kohta”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsiooni arvamus võeti vastu 19. detsembril 2007. Raportöör oli Erika KOLLER.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 441. istungjärgul 16.–17. jaanuaril 2008 (16. jaanuari 2008 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 125, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 2.

11. juulil 2007 võttis Euroopa Komisjon vastu valge raamatu spordi kohta, milles esitatakse esimene põhjalik analüüs Euroopa spordi olukorra kohta, arutletakse selle probleemide üle ja pakutakse välja tegevuskava.

line kasvatus peab olema kättesaadav kõigile, sealhulgas puuetega lastele ja noortele. Lisaks sellele tuleb tähelepanu pöörata koolis kehalise kasvatuses läbiviimise tingimustele ja eriti pärast tundi kasutada olevate duši- ja pesemisvõimaluste seisukorrale, mis on sageli eemaletõukav ja ei meelita noori spordiga tegelema.

1. Soovitused ja ettepanekud

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib, et liikmesriigid määratleksid valges raamatus ja selles esitatud tegevuskavas kirjeldatud tegevuste hulgast ELi prioriteedid. Seda tuleks teha kooskõlas Lissaboni lepinguga, mis loodetavasti jõustub 2009. aastal, arvestades, et lepingu artiklis 149 keskendutakse peamiselt spordi rollile hariduse ja noorte osas.

1.2 Euroopa tulevik sõltub Euroopa elanike tervisest ja tootlikkusest. Komitee väljendab sügavat muret, et kogu rahvastikku puudutavad ülekaalust ja väheliikuvast eluviisist tulenevad haigused on muutunud ka noorte probleemiks.

1.3 Komitee soovib, et uute tervist parandava spordi programmide kavandamisel tuleks arvesse võtta nii ELi kui ka valdkondadevahelist mõõdet. ELi tasandil võib eri valdkondade ühisel lähenemisviisil olla positiivne mõju riiklikul tasandil rakendatavatele valitsusstruktuuride kyllustatud meetmetele.

1.4 Komitee juhib tähelepanu sellele, et rakendusmeetmed peavad olema vajalikud ja kooskõlas subsidiaarsuspõhimõttega. Komitee kutsub komisjoni üles võtma olulist rolli vajaliku töö kooskõlastamisel ja stimuleerimisel selles valdkonnas.

1.5 Kohustuslik kehaline kasvatus nii alg-, põhi- kui ka keskkoolis tuleks viia vähemalt kolme tunnini nädalas. Komitee soovib, et ka kõrg- ja kutsehariduses pakutaks sportimisvõimalusi ning kehalise kasvatuses tunnid muudetaks õppeprogrammi kohustuslikuks osaks. Alg-, põhi- ja keskkoolis ning kõrg- ja kutsehariduse osana individuaalselt või rühmale pakutav keha-

1.6 Kõigi tasandite sotsiaalpartnereid tuleks julgustada edendama tervislikku eluviisi. Tööandjatele tuleks luua stiimuleid, et nad võtaksid meetmeid töötajate tervise parandamiseks, sh algataks ka liikumisprogrammid.

1.7 Komitee soovib luua teemakohase töörühma, mis uuriks liikmesriikide kogemusi ning analüüsiks valikuvõimalusi ja puuetega inimeste kaasamise viise.

1.8 Komitee leiab, et kasulik oleks käivitada teabekampaaniad uute võimaluste kohta rahastamise taotlemisel, sest siiani on programmidega pakutud spordile ainult piiratud võimalusi. Komitee arvates võiksid teadlikkuse tõstmise algatused olla osa üldisest integreeritud strateegiast. Teavitamismeetmed ei peaks olema suunatud mitte ainult noortele, vaid peaksid arvestama sellega, et spordist on kasu kõigile vanuserühmadele, sealhulgas puuetega inimestele.

1.9 Komitee soovib struktuurifondide raames luua eraldi eelarvepunkt, millest rahastatakse sobivaid spordi-, vaba aja veetmise, kogukonna- ja multifunktsionaalseid rajatisi. Komitee viitab siiski sellele, et kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused lasevad sageli pigem ehitada suuri spordistaadione, selle asemel et teha jõupingutusi spordiväljakute ja muude elanikkonna sporditegevuseks vajalike rajatiste loomiseks. Seetõttu tuleks struktuurifondide vahenditega edendada eelkõige selliste rajatiste ehitamist.

1.10 Komitee tervitab ettepanekut käivitada taas Euroopa spordifoorum, sest foorum võib olla kõigi peamiste sidusrühmade jaoks väärtuslik dialoogiplatform ning selle raames saab välja töötada konkreetseid meetmeid sportimise edendamiseks.

1.11 Komitee osaleks väga hea meelega spordifoorumil vaatlejana, et nii kodanikuühiskonna seisukohti otseselt esindada.

1.12 Komitee soovib, et spordi rahastamise töörühma tegevus hõlmaks ka spordiga seotud riikliku maksustamise ja sotsiaalkindluseeskirjade läbivaatamist ning heade tavade kogumist.

1.13 Komitee leiab, et suurte riiklike ja rahvusvaheliste spordiürituste toimumiskohtade ümbruses tuleb võidelda kuritegevuse vastu, eelkõige naiste ja laste kaitsmiseks.

1.14 Komitee arvates peaks nendes spordiorganisatsioonides, kes saavad otse või kaudselt ELi vahendeid, kes osalevad profimeeskondade ja -sportlastega võistlustel ning kelle aastaelarve on rohkem kui viis miljonit eurot, juhtidel ja/või juhatuse liikmetel poliitilistele ja riiklikele ametitele kehtivate sätete eeskujul olema kohustus esitada igal aastal aruanne oma sissetulekute ja saadud vara kohta.

1.15 Sotsiaaldialoogi tuleks kaasata spordiklubid, mittetulundusorganisatsioonid ning professionaalsed sportlased ning see peaks hõlmama järgmisi tegevusvaldkondi: spordiõpetajad ja juhendajad, sporditeadlased, spordiarstid, füsioterapeudid, massöörid jt. Lisaks tuleks kaasata ka selliste elukutsete esindajad, kes teenivad spordis märkimisväärsed summasid, nagu treenerid, mänedžerid, korraldajad, agentuurid, promootorid, turustajad jt. Liikmesriike tuleks kutsuda üles tagama, et sotsiaaldialoog toimuks ka riiklikul tasandil igas spordivaldkonnas.

2. Valge raamatu taust

2.1 Sport on seotud mitmete ühiskonna aspektidega: hariduse, kultuuri, majanduse ja vaba konkurentsi, inimeste ja kaupade vaba liikumise, inimõiguste ja tervishoiuga. Lisaks spordi majanduslikule tähtsusele on loomulikult palju teisigi põhjuseid, miks sport ühiskonnale väga oluline on.

2.2 Viimastel aastakümnetel on spordiklubides toimunud märkimisväärsed muutused. Spordiklubid on olemuselt järjest vähem riiklikud ja amatöörlikud (vabatahtlikkuse alusel) ning paljud tegutsevad nüüd ettevõtetenä, alludes seega ühisturu eeskirjadele.

2.3 ELil ei ole spordi küsimustes veel otsest õiguslikku pädevust. ELi õiguslik mõju spordile tuleneb teisestest Euroopa

õigusaktidest (nt kohtupraktika) või ka nende esmaste õigusaktide otsekohaldamisest, mida muu hulgas ka spordile kohaldatakse.

2.4 Enne valge raamatu avaldamist puudus ELi tasandil spordistrateegia, küll aga on sport alati kuulunud mitmesse Euroopa poliitikavaldkonda. Seda mainiti 1997. aastal Amsterdami lepingus, seejärel 1999. aastal Helsingi aruandes spordi kohta, milles Euroopa Komisjon esitas meetmed spordi sotsiaalse ja haridusliku rolli tugevdamiseks. Kõigis neis dokumentides rõhutatakse spordi sotsiaalset, ühiskondlikku ja hariduslikku väärtust.

2.5 2000. aastal käsitleti sporti ka Nice'i deklaratsioonis ja 2004. aasta valitsustevahelisel konverentsil otsustati lisada spordi valdkond ELi lepingusse.

2.6 Euroopa Parlament on samuti vastu võtnud kaks spordi-teemalist aruannet ⁽¹⁾. Lisaks on **Independent European Sport Review** ⁽²⁾ avaldanud komisjonist sõltumatult olulise dokument Euroopa spordi kohta. Dokumendi esimeses osas käsitletakse Euroopa sporti üldiselt, teises osas analüüsitakse sporti Euroopa jalgpalli näitel.

2.7 **Lissaboni lepingus**, mis loodetavasti võetakse vastu 2009. aastal, on eraldi lõik pühendatud ainult spordile. Seega on spordi valdkond lõpuks jõudnud ELi vastutusalasse.

2.8 Enne valge raamatu koostamist toimus pikk konsulteerimisprotsess liikmesriikide valitsusorganite, valitsusväliste organisatsioonide ja organiseeritud kodanikuühiskonnaga, olümpiakomiteede ja otsustajatega ning samuti ministrite kohtumistel ja mitteametlikel koosolekutel. Samal ajal toimus mitu kuud kestnud veebipõhine konsultatsioon, milles koguti 777 vastust. ELi eri peadirektoraadid korraldasid mitmeid koosolekuid, et jõuda kokkuleppele iga poliitikavaldkonna spordiga seotud aspektides. Valges raamatus esitatakse ulatuslikud algatused nii amatöör- kui võistlusspordialade jaoks, tunnistades seejuures, et sport jääb riiklikusse vastutusalasse.

2.9 Konsultatsioonitulemuste analüüsi põhjal kuuluvad spordi kesksed küsimused peamiselt kolme valdkonda. Need on järgmised:

— spordi ühiskondlik roll;

— spordi majanduslik mõõde;

— spordi korraldus.

⁽¹⁾ Pál Schmitt, „Spordi roll hariduses”; Ivo Belet, „Professionaalse jalgpalli tulevik Euroopas”.

⁽²⁾ José Luis Arnaut, Independent European Sport Review: laiaulatuslik aruanne, mis on koostatud Ühendkuningriigi ELi eesistumise ajal koostöös mitme liikmesriigiga ning milles analüüsitakse Euroopa spordi erisusi, reaalseid võimalusi poliitikaalgatusteks ning praktilisi lahendusi.

2.10 Lisaks neile valdkondadele on välja toodud veel kuus probleemi, mis on kõik täiesti erinevad:

- ELi õigusraamistiku puudumisest tulenev ebakindlus;
- spordijuhtimise, eriti professionaalsete spordialade juhtimisega seotud küsimused: sportlaste esindajate ebaseaduslik tegevus, nt alaealiste sportlaste ebapiisav kaitse, ning dopingu kasutamine, rassism ja vägivald spordis;
- üldised spordi rahastamise ja tüüpiliste rahastamisvahenditega seotud probleemid ning konkreetsemalt kohalikul tasandil spordi rahastamise viisid;
- poliitiliste otsuste tegemiseks vajalike andmete puudumine spordi valdkonnas;
- üha rohkemate inimeste ülekaalulisus, rasvumine, südame-veresoonkonna haigused ja artriit, mis tulenevad füüsilise tegevuse puudumisest;
- spordi ebapiisav integratsioon haridusse.

2.11 Nende analüüside põhjal on komisjon tunnistanud, et Euroopa Liit peab spordi eriomadusi rohkem arvesse võtma ning nimetatud probleemidega tegelema. On selge, et ELi olemasolevad ja kavandatavad programmid ja meetmed peavad spordile rohkem tähelepanu pöörama ning tuleb otsustada, kuidas saab ELi rahalisi vahendeid kasutada spordiga seotud projektide toetamiseks. Samuti leitakse, et ELi tasandil on vaja tihedamat dialoogi ja poliitilist koostööd spordi alal.

3. Valge raamatu eesmärk ja sisu

3.1 Valges raamatus on öeldud: „Algatuse üldine eesmärk on anda strateegiline suund spordi rollile Euroopas, ergutada arutelu konkreetsete probleemide üle, suurendada spordi nähtavust ELi poliitikalukujundamisel ning tõsta üldsuse teadlikkust kõnealuse sektori vajadustest ja iseärasustest. Algatuse eesmärk on selgitada selliseid olulisi küsimusi nagu ELi õiguse kohaldamine spordi suhtes. Samuti püütakse visandada edasist spordiga seotud tegevust ELi tasandil” (3).

3.2 Valges raamatus esitatakse 53 konkreetset meedet ning arutatakse spordi positiivse rolli üle paljudes ühiskonna valdkondades. Kavandatud meetmed, mida nimetatakse Pierre de Coubertin'i tegevuskavaks, on esitatud valge raamatu lisas. Tegevuskaval on kaks peamist eesmärki:

- integreerida sport ELi poliitikavaldkondadesse, et seda saaks sagedamini kasutada ELi poliitikavahendina;

- luua kindlam õiguslik alus spordi paremaks korraldamiseks Euroopas.

4. Märkused

4.1 Komitee järgnevad üksikasjalikud märkused on esitatud vastavalt valge raamatu struktuurile.

4.2 Komitee nõustub täielikult analüüsiga spordi tähtsa ja positiivse **rolli** kohta ühiskonnas.

4.3 Komitee avaldab heameelt, et komisjon teeb tervist parandavast füüsilisest tegevusest oma spordialaste meetmete nurgakivi, ning seetõttu kiidab heaks füüsilise tegevuse suunised ning idee luua tervist parandava füüsilise tegevuse (*Health-Enhancing Physical Activity* — HEPA) võrgu. On teaduslikult tõestatud, et väheliikuv ja passiivne elustiil suurendab rasvumise ja mitmete krooniliste haiguste esinemissagedust. Nende haiguste ravimise ja kaotatud tööaja kulu on suur koorem majandusele ja elar-vele. Odavam on kulutada raha ennetustööle füüsilise tegevuse edendamise kaudu. Arendades välja vastavalt vanuserühmale ja soole sobivad sportimisvõimalused ning edendades sportimisvõimalusi pensionieas, on võimalik õnnetsi tõhusalt ära hoida ja seega vähendada riski hooldusvajaduse järele. Selleni jõudmiseks peab muutuma ka ühiskonna suhtumine.

4.4 Komitee nõustub, et **valdkondadevaheline koostöö** on oluline ning et ELi olemasolevates programmides (teadus- ja arendustegevus, tervishoid, noored, kodakondsus ja elukestev õpe) tuleks edaspidi arvestada ka spordiga.

4.5 Komitee väljendab heameelt, et valges raamatus räägitakse **dopinguvastaste meetmete** kooskõlastamise vajadusest, ning leiab, et liikmesriigid peaksid oma dopinguvastase tegevuse kooskõlastama olemasolevate rahvusvaheliste organisatsioonide tegevusega, iseäranis et vältida võimalikku dubleerimist ja sel viisil kasutada ressursse tõhusamalt. Hetkel ei ole dopinguvastased meetmed piisavad ning need ei hoiu noori dopingu kasutamisest eemal. Seetõttu kutsub komitee üles koostama uurimuse õigusliku olukorra kohta liikmesriikides ja viima läbi õiguslike puudujääkide ja lünkade võrdleva analüüsi.

4.6 Komitee märgib, et registrite loomine dopingu kasutamise vältimiseks tõstatas küsimuse ELi õigusaktidega sätestatud isikuandmete kaitse kohta.

4.7 Komiteel on hea meel, et valges raamatus kaalutakse spordi ja füüsilise tegevuse toetamise võimalust ELi olemasolevate haridus- ja koolitusprogrammide raames (Comenius, Leonardo, Erasmus, Grundtvig, Euroopa kutsekvalifikatsioonide raamistik (EQF) ja Euroopa ainepunktide kogumise ja ülekande süsteem (ECVET)).

(3) Tsitaat pärineb valge raamatu sissejuhatausest.

4.8 Komitee avaldab heameelt uurimuse üle noorsportlaste ettevalmistuse kohta. Komitee soovib korraldada ka uurimuse, milles vaadeldaks spordiklubide vastutust andekate noorsportlaste ees, et pakkuda neile karjääri lõppedes kutseõpet ja toetada neid tööturule sisenemisel.

4.9 Komitee rõhutab, et andekate noorsportlaste treeningsüsteemid peaksid olema avatud kõigile ning võimaldama tööjõu vaba liikumist. Küll aga tuleb hoolikalt analüüsida kohalikes klubides treeninud sportlaste küsimust, sest klubidel on oluline roll noorte talentide leidmisel ja treenimisel, nad investeerivad sellesse märkimisväärsed summasid ja täidavad sel viisil ühiskondlikult kasulikke ülesandeid. Klubisid tuleb julgustada seda tegevust jätkama.

4.10 Arvestades, et suur osa Euroopa sporditegevusest toimub mittetulunduslike spordiorganisatsioonide ja **vabatahtliku tegevuse** raames ning rohujuure tasandil, märgib komitee rahuloluga, et valges raamatus pühendatakse neile suurt tähelepanu.

4.11 Samas toob komitee välja, et spordivaldkonna tavade mitmekesisuse tõttu on mittetulundusorganisatsioonide olukord eri liikmesriikides rahastamise, majandustegevuse ning keskvalitsemise või kohaliku omavalitsuse toetuse osas erinev. Komitee loodab, et kavandatud uurimus analüüsib neid erinevusi.

4.12 Komiteel on hea meel, et valges raamatus tunnistatakse seda, et ELi meetmed ja programmid võivad aidata spordi potentsiaali paremini kasutada **sotsiaalse kaasamise** vahendina, et edendada sotsiaalselt tõrjutud ja ebasoodsas olukorras olevate ühiskonnarühmade ning ühiskonna kui terviku tihedat koostööd.

4.13 Valges raamatus arutatakse ka **puuetega inimestele** suunatud sporditegevust. Komiteel on hea meel märkida, et valges raamatus käsitletakse ligipääsetavuse tagamist spordirajatistele ning töötajate ja vabatahtlike koolitamist puuetega inimeste abistamiseks.

4.14 Komitee märgib rahuloluga, et komisjon mainib **naiste** laiemat osalust spordis ja nende aktiivsemat rolli, samuti meeste ja naiste võrdõiguslikkuse edendamist. Naiste sportimine võib positiivselt mõjutada perede ja laste sportimist, tuues seega märkimisväärselt ulatuslikumat ühiskondlikku kasu.

4.15 Komitee tervitab ideed teha koostööd olemasolevate riiklike ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, et **ennetada vägi-valda** spordisündmustel, ning leiab, et äärmiselt oluline on vältida dubleerimist ja sel viisil kasutada ressursse tõhusamalt.

4.16 Komitee märgib, et ELi liikmesriikide koostöö vägivalla vältimiseks spordiüritustel toimub praegu politseikoostöö tööühmas siseasjade koostöö raames.

4.17 Komiteel on hea meel, et valges raamatus tunnistatakse spordi **majanduslikku mõju** ja töökohtade loomise potentsiaali. Komitee on aga pettunud, et komisjon ei kaalu võimalust teha praegused ELi rahalised vahendid tulevikus kättesaadavaks spordi-, vaba aja veetmise, kogukonna- ja multifunktsionaalsetele rajatistele, mis vastavad sätestatud kriteeriumidele.

4.18 Komitee arvates oleks otsustusprotsessi jaoks vaja luua ELi tasandil standarditud spordistatistika süsteem.

4.19 Komitee toob välja ka selle, et spordistruktuurid ja statistikasüsteemid on liikmesriikides erinevad ning suurt osa spordi majanduslikku kasu väljendatakse näitajatega, mida ei ole lihtne mõõta (nt haiguspuhkusel oldud aja ja ravimikulude vähenemine ning sotsiaalse ühtekuuluvuse suurenemine).

4.20 Komitee leiab, et **Eurobaromeetri** uuringud on kasulikud, ning tervitab kavandatud uurimust spordisektori ja Lissaboni protsessi seoste kohta ning kogemuste vahetamist suurte spordiürituste alal.

4.21 Arvestades **Euroopa spordistruktuuride** eelnimetatud mitmekesisust, tervitab komitee komisjoni ideed teha uurimust spordi rahastamise kohta liikmesriikides ning sellega seotud maksuvabastuste ja -soodustuste kohta.

4.22 Komitee arvates on **spordi iseärasuste** ja Euroopa õigusaktide suhe äärmiselt oluline küsimus ning seetõttu tuleb seda spordiorganisatsioonidele kindlasti selgitada.

4.23 Komitee arvates peab jätkama tööd sobivama lahenduse suunas. Pikas perspektiivis ei taga **kohtupraktika** kohaldamine spordisektori sidusrühmadele piisavat õiguskindlust.

4.24 Vajadus kooskõlastada spordiorganisatsioonide eeskirjad ja huvid Euroopa õigusaktidega on seotud mitmete teiste küsimustega: kavandatud mõjuhinnang sportlaste esindajate kohta, kavandatud dialoog klubide litsentseerimissüsteemide kohta ning spordiürituste meediaõiguste ühine müük. Komitee toetab neid ettepanekuid.

4.25 Komitee nõustub, et **alaealised sportlasi** tuleb kaitsta, ning tervitab valges raamatus esitatud sellealaseid meetmeid: noorte töökaitset käsitleva direktiivi täitmise kontrollimine, laste töö teemalise uuringu tellimine ja liikmesriikide teavitamine olemasolevatest õigusaktidest.

4.26 Komitee avaldab täielikku toetust kõigile jõupingutustele võidelda **kuritegevusega spordisektoris (korruptsioon, rahapesu)** ning töötada välja sellealaseid strateegiaid.

4.27 Komitee nõustub, et ELi professionaalsetele spordiklubidele on vaja **tugevat litsentseerimissüsteemi**, mis tagaks nende tegevuse läbipaistvuse.

4.28 Komitee leiab, et kindlasti tuleks jagada **meediatulu** solidaarsusmehhanismide kaudu ning selle abil toetada amatöörspordi.

4.29 Komitee avaldab heameelt, et mitmete arvamuses nimetatud meetmete osas toimuvad **edasised dialoogid ja kokkulepped** nii komisjoni, liikmesriikide ja valitsusväliste organisatsioonide kui ka Euroopa institutsioonide vahel.

4.30 Komitee avaldab suurt toetust sotsiaaldialoogi komiteede ⁽⁴⁾ loomisele Euroopa tasandil, mille kaudu tugevdada Euroopa ühtse tööturu toimimist spordisektoris. Sotsiaaldialoog Euroopa tasandil peaks kaasama mitte ainult tööandjad (klubid) ja töötajad (sportlased, treenerid ja abipersonal), vaid ka spordivarustuse tootjad ja eri spordialadel tegutsevad rahvusvahelised organisatsioonid.

4.31 Sportlaste pensionifondid, reklaami- ja näitamisõigused, töötervishoid, koduklubis treenivad sportlased, töölepingud ja abi uute karjäärivõimaluste leidmisel pärast sportlaskarjääri lõppu on teemad, mida võiks Euroopa sotsiaaldialoogi raames arutada.

Brüssel, 16. jaanuar 2008

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁴⁾ ELi asutamislepingu artiklite 138 ja 139 alusel.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Õpetajahariduse kvaliteedi parandamine”

KOM(2007) 392 lõplik

(2008/C 151/13)

3. augustil 2007 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Õpetajahariduse kvaliteedi parandamine”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsiooni arvamus võeti vastu 19. detsembril 2007. Raportöör oli Mário SOARES.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 441. istungjärgul 16.–17. jaanuaril 2008 (16. jaanuari 2008 istungil) vastu ühehäälselt järgmise arvamuse.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Haridust on alati peetud mitte ainult isiksuse arengu ja eneseteostamise esmatähtsaks aspektiks, vaid ka meie ühiskonna arengu teguriks. Globaliseerunud ja äärmiselt konkurentsitihedas maailmas on haridus nii ühiskonna kui üksikisikute tuleviku jaoks veel suurema ja kesksema tähtsusega, arvestades tänapäeval nõutavate teadmiste ja pädevuste mitmetahulisust.

1.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates on hariduse keskne eesmärk harida jätkuvalt kodanikke, kes on vabad, kriitilise mõtlemisega, iseseisvad, võimelised andma oma panuse ühiskonda, kus nad elavad, ja kelle pädevuste tase võimaldab neil tulla toime uute probleemidega, andes endale samal ajal aru, et nad on osa kultuuripärandist, et nad jagavad samu väärtusi ja et maailm, milles nad elavad, ei kuulu vaid neile — see tuleb säilitada tulevaste põlvkondade jaoks. Haridus peab samuti aitama inimestel end vabaks lasta.

1.3 Selles valguses on õpetajatel kõnealuse eesmärgi saavutamisel võtmeroll, sest nende ülesanne ei ole vaid teadmiste edasiandmine, vaid nad peavad ka tegelema laste ja noortega ühiskonnas, kus perestruktuur on muutunud ja toimib uue korraldusviisi alusel.

1.4 Komitee kiidab heaks nõukogule ja Euroopa Parlamendile esitatud Euroopa Komisjoni teatise õpetajate õpingute kvaliteedi ja täiendusõppe parandamise vahendite kohta ning ühineb üldises plaanis vastuvõetud lähenemisega.

1.5 Siiski on komitee seisukohal, et hoolimata Euroopa Komisjoni pädevuste piiratusest kõnealuses valdkonnas võiks teatistes minna natuke kaugemale ja käsitleda ka küsimusi, mis väärivad oma olulisuse tõttu tänapäeval erilist tähelepanu.

1.6 Täpsemalt sellised teemad nagu: milliseid uusi strateegiaid võiks ja tuleks arendada õpetamiseks globaalsete muutuste kesk-
konnas? Kuidas käsitleda perestruktuuride muutumisest —

struktuuride korralduse uued vormid jne — tulenevaid uusi probleeme? Kuidas muuta õpetajate erialane enesetäiendamine elukestva õppe osaks? Kuidas muuta õpetaja elukutse noorte jaoks külgetõmbavamaks, muuhulgas eelkõige tasustamise ja sotsiaalteenuste kontekstis?

1.7 Nagu Euroopa Komisjon oma teatises märgib, on ka EMSK kindlalt veendunud, et üha keerulisemas ja nõudlikumas ühiskonnas tuleks õpetaja elukutses näha kõrgekvaliteedilise ja meie aja nõudmistele kohandatud hariduse edendamise peamist aspekti. Seetõttu on kõnealuse eesmärgi saavutamisel üliolulised küsimused õpetajate ülikooliharidus ja täiendusõpe ning vajadus pakkuda neile sobivaid palga- ja karjääritingimusi.

2. Komisjoni teatise kokkuvõte

2.1 Teatises leitakse, et hariduse kvaliteedi ja noorte õppetulemuste parandamise võtmeteguriks on õpetajate õpingute ja hariduse kvaliteet. Teatises on loetletud hulk meetmeid, mida võiks kõnealuses valdkonnas kasutusele võtta, ning pakutud viise, kuidas Euroopa Komisjon võiks kõnealust tegevust toetada.

2.2 Euroopa Komisjoni arvates on kõigi nende ettepanekute ühine eesmärk tagada, et õpetajate esmane haridus ja täiendusõpe oleks koordineeritud, sidus ja nõuetekohaselt rahastatud; tagada, et kõigil õpetajatel oleks asjakohased pädevused ja hoiakud ning tõhusaks tegutsemiseks vajalikud vahendid; soodustada õpetajate professionaalsemaks muutumist ning edendada õpetajaskonna pedagoogilises praktikas eneseanalüüsi ja teadustegevuse kultuuri. Samuti tuleks edendada õpetaja elukutse staatust ja tunnustamist.

2.3 See aitaks parandada hariduse kvaliteeti üldiselt ja võimaldaks liikmesriikidel viia riiklikul tasandil ellu Lissaboni sotsiaalse ühtekuuluvuse, konkurentsi ja majanduskasvu eesmärgid.

3. Üldised märkused

3.1 Õpetaja elukutse ei ole aegade jooksul muutunud ainult meetodite poolest, vaid seoses ühiskonna arengu ja koolile esitavate uute ootustega ka oma funktsionaalse sisu osas. „Teadmisi edasi andvast” õpetajast, kellelt oodatakse kahtluse alla mitte seatavat teadmist, on saanud õpetaja/koolitaja või õppe lihtsustaja, kes on võimeline struktureerima teadmisi, mida noored on omandanud teiste teadmiskallikate kaudu, mis on mõnikord kaasaegsemadki kui õpetajate enda omad.

3.1.1 Probleeme tekitavad eelkõige teadmised, mis on ammutatud Internetist ja teiste uute teabevahetuse ja teabetehnoloogiate kaudu, mis on tänapäeval enamiku noorte käsutuses — millele neil on juurdepääs, aga mida nad kasutavad ilma piisava järelemõtlemiseta. Selliseid teabevahendeid tuleks käsitleda kas õpetajate esmase hariduse või täiendusõppe raames, et õpetajad oleksid võimelised need teadmised noorte õpingutesse integreerima.

3.2 Kool ise on demokratiseerunud ja muutunud heterogeensemaks, mis on mitmekülgsema, nõudlikuma ja keerulisema ühiskonna viil. Selle arengu tulemusel on tänapäeva koolis muutunud olulisteks mõisteteks demokraatia, võrdõiguslikkus ja mitmekesisus, mis kujutavad endast eeldusi integreeritud kooli loomisele, mis kaasab ka erivajadustega lapsi ja noori. Selles kontekstis leiab õpetaja end uue vastutuse eest — osata anda individuaalsemaid ja rohkem kohandatud vastuseid

3.3 Sisserände, sotsiaalse diskrimineerimise, vaesuse, noorte vägivalla (eelkõige linnades) ning ebakindlate töösuhete ja pikaajalise töötuse nähtused on vallutanud koolid ja muutnud õpetaja töö keerulisemaks ja raskemaks, aga samuti ebastabiilsemaks ja ebakindlamaks. Tihti ei ole õpetajal aimugi, kuidas nende uute nähtustega toime tulla, ja nad ei saa ka selleks vajalikku tuge.

3.4 Samas nõuavad pereelu korraldamise uued vormid — seoses naiste kasvava tööelus osalemisega, ühe vanemaga perekondade osakaalu kasvuga või muude ühiselu korraldamise vormidega — õpetajalt uusi võimeid, eelkõige konkreetsetes perekondades valitud vanemliku vastutusega tegelemiseks.

3.5 Õpetajate esmane haridus ei ole või ei ole alati sellise arenguga kaasa käinud. Ühest küljest oli haridus kaua aega liiga akadeemiline, teisest küljest on nüüd tihti tegemist liigselt pedagoogikale ja didaktikale suunatud koolitustega, mis on toonud kaasa distsiplinaarteadmiste olulise nõrgenemise õpetajate esmases hariduses. Vaja on leida tasakaal õpetajahariduse kõnealuste kahe aspekti vahel.

3.6 Tegelikult peaks õpetajate esmane haridus olema kombineeritud tasakaalustatult teaduslikust ja pedagoogilisest teadmist ning just nende tasakaalus hoidmine on õpetaja kutse eripära alus. Õpingud peavad sisaldama ka psühhosotsioloogiat ja isegi antropoloogiat, et omandada vajalikke teadmisi ja tehnikaid multikultuurilises keskkonnas õpetamiseks ning keeruliste ja konfliktsete olukordade lahendamiseks kultuurilisi erinevusi väärtustaval viisil. Koolituse käigus peavad tulevased õpetajad

omandama viisi kuulata noori nii, et nad suudaksid kaasata parimate lahenduste väljatöötamisse ka noored ise. Kõnealuses kontekstis on ülimalt oluline, et austataks õigusi, mis lastel ja noortel on vastavalt ÜRO lapse õiguste konventsiooni artiklile 23. Selle kohaselt on kõigil lastel ja noortel õigus haridusele ja kutseharidusele, vabale ajale, heale kohtlemisele ning õigus mõjutada oma elu.

3.7 Kuigi on õige — nagu väidab Euroopa Komisjon ning kinnitab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee –, et ükski esmane õpe ei saa pakkuda kõiki õpetaja kogu tööelu jaoks vajalikke teadmisi ja pädevusi, siis on samuti tõsi, et mida pikem ja kvalifitseeritum on esmane haridus, seda enam on õpetaja aldis väärtustama täiendusõpet. Õpetajahariduse poliitikas ei väärtustata nimetatud aspekti piisavalt.

3.8 Lisaks peaks õpetajate esmane haridus sisaldama enamat kui lihtsalt õpetust, milliseid teadmisi edasi anda ja kuidas seda teha. Juurutada tuleks ettekujutust, et õpetaja on enda praktikale mõtlev professionaal, kes on võimeline hindama konteksti, kus ta töötab, määrama kindlaks nõutud strateegiad ja hindama nende tulemusi. Koolituse käigus tuleb omandada ka ideed, et haridus võib olla ja peab olema üheks sotsiaalse ühtekuuluvuse, sotsiaalse ja majandusliku arengu ning aktiivsete, kaasatud, kultuurilisi ja keskkondlikke erinevusi austavate kodanike ehk paremat maailma ehitavate kodanike kasvatamise vahendiks. Tegelikult on õpetajad tõelised sotsiaalse ühtekuuluvuse ühendusliidid.

3.9 Täiendusõpe peab vastama mitte ainult õpetaja kui oma teadmiste piiratud tunnistava ning toimuvaid sotsiaalseid ja tehnoloogilisi arenguid endale teadvustava professionaali individuaalsetele vajadustele, vaid ka kooli kollektiivsetele vajadustele — kooli kui kogukonna, mis on veel suurema teisi osapooli ja osalisi sisaldava kogukonna osa.

3.10 Paljudes riikides on täiendusõpe uus nähtus ja seda tuleks toetada kui õpetajakutse arendamise peamist aspekti. Täiendusõpe on üks õpetajate funktsionaalsetest kohutustest ja seda peetakse õpetajatöö hädavajalikuks osaks. Nii tuleb selle elluviimiseks eraldada vajalik aeg, ruum ja vahendid.

3.11 Õpetajate kutseoskuste ja tehnoloogiate alane enesetäiendamine peab käima käsikäes tehnoloogia arenguga. Luua tuleb partnerlussuhteid ettevõtetega, et õpetajad saaksid uusi tehnoloogiaarenguid tundma õppida ja ennast nendega kursis hoida.

3.12 Üks täiendusõppe poliitika kõige tõsisematest vigadest on arvata, et õpet võiks vastava õppeaine järgi standardiseerida. Kuigi on tõsi, et nimetatud aspekti ei tohi hooletusse jätta, siis on samuti tõsi, et täiendusõpe peab vastama kooli asukohaks oleva kogukonna vajadustele ja kooli enda õppekavale. Ainult nii on võimalik lahendada iga riigi või piirkonna sotsiaalseid ja majanduslikke probleeme ning võtta arvesse ühiskonnaelu uusi muresid.

3.13 Tööelu alustamise ja edutamise tingimused, kutsealal tegutsemise eritoetused, elukutse sotsiaalse tähtsusega kooskõlas olev tasu ja kutsealal tegutsemise tunnustamine ühiskonnas on mõned tegurid, mis aitavad — lisaks õpetajaharidusele — muuta atraktiivsemaks tegutsemist õpetaja kutsealal, mida tuntakse raske ja energiamahukana, ning parandada täiendusõpet, muutes seda nõudlikumaks ja tõstes selle kvaliteeti.

4. Konkreetsed märkused

4.1 Euroopa Komisjoni teatistes rõhutatakse asjaolu, et õpetajaharidus on tihedalt seotud teiste poliitikavaldkondadega nagu Euroopa noortepakt ⁽¹⁾, innovatsiooni, teadusuuringute ja ettevõtluspoliitika ⁽²⁾ ning mitmekeelsuse ⁽³⁾ ja kutsealase kvalifikatsiooni tunnustamisega seotud poliitika ⁽⁴⁾.

4.2 Komitee tunnistab üldiselt, et kõnealused poliitika võivad kõnealuse temaga seotud olla, aga arvab, et rõhutada tuleks teisi aspekte, mida kogu õpetajate esmase õppe ja täienduskoolituse jooksul kindlasti arvesse võtta tuleks:

4.2.1 aastatuhande eesmärgid, mille elluviimise on kohustusiks võtnud kõik ÜRO liikmesriigid ja mille saavutamiseks on vaja kõrgelt kvalifitseeritud õpetajaid, kelle haridus peab seega moodustama osa ühisest strateegiast;

4.2.2 Lissaboni eesmärgid, millega rõhutatakse teadmiste ja seega hariduse olulisust, tuginedes põhimõttele, et inimesed on Euroopa põhikapital. Noorte teadlikkuse tõstmine säästva arengu ja turu sotsiaalmajanduse valdkonnas on ülesanne, mis tuleneb Lissaboni strateegiast ja mis peaks moodustama osa noorte haridusest;

4.2.3 sooline mõõde — mitte ainult sellepärast, et enamik õpetajatest on naissoost, vaid ka sellepärast, et tegemist on Euroopa sotsiaalmajanduslikku arengut ja sotsiaalset ühtekuuluvust soodustava poliitika keskseima küsimusega;

4.2.4 noorte üldine igakülgne haridus: füüsiline, intellektuaalne, loominguline, uuendusmeelne, aktiivne ja sotsiaalselt kasu toov. Laste ja noorte üldisele kasvatusel mõtlemine nõuab kognitiivset võimet, didaktilist ja pedagoogilist ettevalmistust ning meeskonnatööoskust, mis on võimalik vaid nõudliku esmase hariduse ja sobiva täiendusõppe kaudu.

⁽¹⁾ Vt nt EMSK 26. jaanuari 2005. aasta arvamust „Euroopa noorte probleemide lahendamine — Euroopa noortepakti rakendamine ja aktiivse kodanikutunde kujundamine” (ELT C 28, 3.2.2006), raportöör Jillian van Turnhout.

⁽²⁾ Vt nt EMSK 12. juuli 2007. aasta arvamust „Investeerimine teadmisesse ja innovatsiooni” (omalgatuslik aramus, ELT C 256, 27.10.2007), raportöör Gerd Wolf, või 11. juuli 2007. aasta arvamust „Tööalane konkurentsivõime ja ettevõtlikkus”, (ettevalmistav aramus, ELT C 256, 27.10.2007), raportöör Luis Miguel Pariza Castaños.

⁽³⁾ Vt nt EMSK 26. oktoobri 2006. aasta arvamust „Uus mitmekeelsuse raamstrategia” (ELT C 324, 30.12.2006), raportöör An Le Nouail Marlière.

⁽⁴⁾ Vt nt EMSK 30. mai 2007. aasta arvamust „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu soovitus Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku loomise kohta elukestva õppes” (ELT C 175, 27.7.2007), raportöör José Isaiás Rodríguez García-Caro.

4.3 Teatistes maallitakse pilt õpetajast Euroopa Liidus, tuues esile kolm peamist aspekti — sugu, vanus ja tasu, aga ei uurita seoseid, mis nende kolme aspekti vahel võivad esineda.

4.3.1 Kuigi on tõsi, et kõigis haridussektorites on naised alati ülekaalus, siis on samuti tõsi, et nende arv on vastupidiselt proportsionaalne iga sektori sotsiaalse tähtsusega ja/või palgaga. Sellest tulenevalt väheneb algharidusest kuni kõrghariduseni naissoost õpetajate arv.

4.3.2 Õpetaja elukutse sotsiaalne kuvand on tänapäeval vähe atraktiivne ja konkurentsiga sama haridust nõudvate atraktiivsemate elukutsetega, olles seega rahvastiku nooremale kihtidele vähe atraktiivne. Võib nentida, et õpetaja elukutse on muutunud palju nõudlikumaks nii esmase õppe taseme poolest kui sotsiaalse vastutuse osas, aga töötingimuste, karjäärivõimaluste ja töö tasustamise tase on jäänud samaks.

4.3.2.1 Nimetatud konkurentsi tagajärgede pärast kannatavad eriti täppisteaduste ning teabevahetuse ja teabe valdkonnad — nendel aladel valitseb suurt õpetajate puudus.

4.3.3 Komitee juhib muuhulgas tähelepanu asjaolule, et mõned teatistes avaldatud väited ei põhine piisavalt sügaval analüüsil, mis tekitab ohu, et mõned keerulisemad tahud jäävad märkamata. Õpetajate palkade võrdlemisel riikide keskmiste palkadega tuleks arvesse võtta palkade osakaalu SKPst, palkade ja karjääri kestvuse vahelist seost ning võrrelda teiste sama nõudlike ja sama haridust nõudvate elukutsetega.

4.3.4 Euroopas on õpetajaskond ilmselgelt vananenud ja arvestades 54–60-aastaste õpetajate väga suurt hulka, on põhjendatud hirm, et see ei noorene. Euroopas tuleks läbi viia perspektiivuuring vanuse püramiidi tulevaste tagajärgede kohta.

4.3.5 Seega on vaja õpetaja elukutse muuta kiiresti noorte jaoks atraktiivsemaks, mis eeldab muidugi suuremaid investee-ringuid, aga samuti — mis on veelgi olulisem — sotsiaalsete ja kultuuriliste muutuste ettenägemist õpetaja rolli taasväärtustamiseks ühiskonnas.

4.4 Euroopa Komisjoni teatistes tuuakse välja veel mõned hariduspoliitika valdkonna parameetrid, mis võiksid anda panuse õpetajate kõrghariduse ja täiendusõppe parandamisse, eelkõige elukestvaks õppeks vajalikud pädevused, arutelu õppe-meetodite ja teadustegevuse üle, kutsekvalifikatsioonid, õpetajate koolitamine kõrghariduses ja õpetamine ühiskonnas.

4.4.1 Komitee kiidab esitatud mõtted heaks, aga on seisukohal, et neid ei tohiks käsitleda väljaspool struktureeritud raamistikku või väljaspool konteksti, milles need on esitatud. Ideed on loomulikult väga olulised, aga nõuavad ühiskonnalt teistsugust nägemust õpetajast tänapäevases kiiresti kasvavate teadmiste, tehniliste võimaluste ja teadmiste juurdepääsu võimalustega maailmas.

5. Komitee soovitused

Sellest lähtuvalt ja arvestades, et komitee kiidab üldjoontes Euroopa Komisjoni teatise heaks, on komitee seisukohal, et õpetajahariduse kvaliteedi parandamise probleemidele lähene-misel tuleb minna kaugemale õpetajate esmasest haridusest ja täiendusõppest. Sellega seoses annab komitee mõned soovitused.

5.1 Õpetaja elukutset tuleb ühiskonna silmis taasväärtustada, sest see on Lissaboni strateegia eesmärkide saavutamise seisuko-hast erilise tähtsusega — Euroopa Liidu kõige hinnalisema kapi-tali — inimressursi — koolitamise ülesanne lasub õpetajatel.

5.2 Kõnealuse ameti tunnustamine nõuab palgataseme, mees-konnatöö, täiendusõppe ning tööelu alustamise ja karjääri eden-damise tingimuste, töötingimuste ja eritoetuste taasväärtustamist sektorites ja keskkondades, kus neid vajatakse, et meelitada õpetajaametit pidama entusiastlikke ja pädevaid noori.

5.2.1 Taasväärtustamine peaks olema seotud kavaga, kus täpsustatakse õpetajatelt oodatavad akadeemilised pädevused, sotsioloogilised teadmised Euroopa erinevatest elanike rühma-dest ning pedagoogilised meetodid.

5.3 Kuigi haridus ei kuulu otseselt Euroopa Liidu pädevus-valdkonda, võivad avatud koordineerimise tugevdamine, teabe kogumine ja jagamine, heade tavade kogemuse vahetamine ning õpetaja kutset väärtustavate konkreetsete programmide käivitamine olla liikmesriikide jaoks kasulikud vahendid aktiivse poliitika rakendamiseks.

5.4 Kasvatamine on väga vastutusrikas ülesanne. Seega tuleb arendada strateegiaid, mille abil saaksid tööd alustavad noored õpetajad rahustavat tuge kogenematelt õpetajatelt, kes ei tohiks muide õpetajatöö füüsilist ja psühholoogilist raskust arvestades kuni pensionieani samu ülesandeid täita.

5.5 Uued multidistsiplinaarsed pedagoogilised meeskonnad, mida koordineerivad või ei koordineeri õpetajad, on tänapäeval õppekavade peamine vahend arvestamiseks uut sotsiaalset olukorda (perestruktuur ja -korraldus, tööaeg ja -korraldus, pikaajaline töötus, sisseränne ja eelkõige vastuvõtva riigi keele ja kultuuri mittetundmise probleem) või püsivaid eriolukordi (puude tõttu eriõpet vajavad lapsed ja noored, võitlus seksuaalse diskrimineerimise vastu ja arvestamine sooliste erinevustega). Selleks, et õpetajad tuleksid tulevikus integreeritud koolis kõne-aluste probleemidega toime, peavad nende koolituskavad sisal-dama muuhulgas spetsiifilisi teadmisi erivajadustega laste õpeta-misest. Õpetajatele peaks pakkuma pikaajalise täiendusõppe raames, näiteks magistri- või doktoriõpingute vormis, võimaluse spetsialiseeruda kõnelusele valdkonnale.

5.6 Teine haridusasutustes leviv sotsiaalne olukord on noorte vägivald, mida tuleks selle peamiselt linnades esineva nähtuse

täielikuks mõistmiseks käsitleda mitut valdkonda hõlmava lähe-nemise käigus.

5.7 Lisaks on väga oluline investeerida abistavasse personali, et tagada nende koolile pandud kasvatusülesannete täitmine, mis jäävad tavapärasest õppetööst kõrvale.

5.8 Õpetajate esmane haridus peab arvestama kõigi nende lähteandmetega ja olema sellest lähtudes kõrge kvaliteediga nii teadusliku kui pedagoogilise ja didaktilise taseme poolest ning pakkuma samuti uusi pädevusi nagu valmidus meeskonnatöös, suhestumine teiste sotsiaalsete osapooltega — eelkõige perekon-dadega — ning võime ergutada õppimistahet. Haridus peaks sisaldama rühma animeerimise ja dünaamika meetodeid, mis aitaksid ennetada ja rahustada ühiskonnas tekkivaid varjatud konflikte.

5.9 Komitee soovib samuti, et õpetaja ametit vaadeldaks ühiskonnas kui elukutset, mis nõuab pikendatud esmast hari-dust, kõrgendatud nõudmiste taset ning paremat kooli ja ühis-konna — sh tööelu — vaheliste suhete tundmist.

5.10 Täiendusõpet tuleks käsitleda õpetaja karjääri edenda-mise lahutamatu osana. Seega peaksid liikmesriigid looma programmid, mis paneksid paika õpetajate ja koolide vajadustele vastava süsteemi.

5.11 Et täiendusõpe oleks oma eesmärkide täitmisel edukas ja tõhus, peavad õpetajad osalema selles alates kontseptsiooni väljatöötamise ja kavandamise etapist kuni elluviimiseni ning see peaks keskenduma peamiselt koolidele ja iga kooli õppekava erieesmärkidele.

5.12 Sotsiaalmajanduslikke osapooli ja eelkõige õpetajas-konda esindavaid ametiühinguid tuleb käsitleda hinnaliste part-neritena õpetajate esmase hariduse ja täiendusõppe süsteemide eesmärkide määratlemisel ja hindamisel.

5.13 Täiendusõppe osa võiks olla „vanemate ja õpetajate osalus”, mille kaudu kaasatakse ka vanemad kooli õppekavasse, et nad teadvustaksid oma laste õpingutesse sekkuvate tegurite keerukust ja saaksid nii osaleda aktiivselt oma laste harimises väljaspool perekonnaringi.

5.14 Täiendusõpe peaks pakkuma ka kutsetevahelise arutelu foorumi võimalust, mistõttu oleks soovitatav, et koolituses osaleks ka muid haridusprotsessis osalejaid ja et see arvestaks võimalusega kaasata eri koole globaalsemasse protsessi.

5.15 Euroopa programmid peaksid edendama kogemuste ja teabe vahetust erinevate riikide, aga sarnases olukorras koolide vahel. Kogemustevahetus sisserändajaid vastuvõtva riigi koolide ja päritoluriigi koolide vahel oleks näiteks hea idee, et paremini mõista selle rahvastiku rühma laste ja noorte raskusi ning luua strateegiaid, mis võimaldavad tõsisemaid raskusi ületada.

5.16 Lisaks tuleks Lissaboni strateegia raames eelkõige õppepuhkuste abil soodustada õpetajate liikuvust liikmesriikides, et edendada kogemustevahetust ja uuendustegevust elukestva õppe parandamiseks.

5.17 Kindlaks tuleb määrata ka hariduse sobivad ja kõigis liikmesriikides tunnustatud näitajad, et hinnata saavutusi ja viia haridussüsteeme edasi ühise eesmärgi suunas — parandada kvalifikatsiooni ja sotsiaalset ühtekuuluvust.

Brüssel, 16. jaanuar 2008

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Noorte hariduses, tööhõives ja ühiskonnas osalemise edendamine””

KOM(2007) 498 lõplik

(2008/C 151/14)

5. septembril 2007 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Noorte hariduses, tööhõives ja ühiskonnas osalemise edendamine”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsiooni arvamus võeti vastu 19. detsembril 2007. Raportöör oli Pavel TRANTINA.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 441. istungjärgul 16.–17. jaanuaril 2008 (17. jaanuari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 137, erapooletuks jäi 3.

1. Kokkuvõtte soovitustest

noortepakti ja liikmesriikide Lissaboni strateegia riiklikke reformikavu.

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee nõustub vajadusega koostada kõiki valdkondi hõlmav Euroopa noortestrategie ning on valmis oma vahenditega protsessi panustama, nt otsekontakt rohujuuretasandi organisatsioonidega ning ELi institutsioonide teadlikkuse tõstmine rohujuuretasandi probleemidest.

1.4 Komitee kutsub üles pöörama suuremat tähelepanu noorte olukorrale maapiirkondades ja vaestes linnapiirkondades. Komitee kutsub liikmesriike üles vastama laste vaesuse kaotamise väljakutsele ja palub võtta lisameetmeid, et parandada puuetega noorte osalemist ühiskonnas võrdsetel alustel.

1.2 Komitee usub, et eduka ja jätkusuutliku, kõiki valdkondi hõlmava laste- ja noortestrategie koostamist peaks toetama komisjonisisesel alalise struktuuri (eri peadirektoraatide töö kooskõlastamine) või institutsioonidevahelise rühmaga ning see peaks põhinema selgete eesmärkide ja tähtaegade järelvalve mehhanismide loomisel.

1.5 Komitee soovib komisjonil jätkata tööd noorte vabatahtliku tegevuse tunnustamiseks, kaasates tööandjate ja töötajate organisatsioone, formaalse hariduse süsteemide esindajaid ja vastavaid valitsusväliseid organisatsioone.

1.3 Komitee arvates peaks esimene samm ELi tööhõive suurendamisel — enne kui keskenduda täielikult eakate tööhõivele — olema noortele ulatusliku tööhõive tagamine, kuna sellel oleks hoopis pikaajalisem mõju nii sotsiaalsest aspektist (sõltumatus, ühiskond, sündimus, perekond jne) kui ka majanduslikust aspektist, kuna see mõjutab majanduskasvu, sotsiaalkindlustuse summasid, tarbimist, säästmist, investeringuid (ehitust jne). Komitee kutsub liikmesriike ja Euroopa institutsioone üles võtma vajalikke samme noorte tööpuuduse vähendamiseks Euroopas, eelkõige rakendades kiiremini ja tõhusamalt Euroopa

1.6 Komitee kordab oma põhiaspekte seoses noorte vabatahtliku tegevusega, peamiselt et:

— komisjon peaks välja kuulutama vabatahtlike aasta ja avaldama valge raamatu vabatahtliku tegevuse ja kodanikuaktiivsuse kohta Euroopas;

— komisjon ja liikmesriigid peaksid tõstma teadlikkust noorsootöö panusest noorte arengusse ning oskustest, väärtustest ja hoiakutest, mis saadakse tänu aktiivsele osalemisele noorteorganisatsioonides ja noorsootöö tegevustes;

1.7 Komitee soovib vältida ebakindlate ja ilma väljaade-teta meetmete võtmist noorte tööhõivesse integreerimiseks: juhutöö ning üha ebakindlamad tööajad ja lepingud ei tohiks enam kõne alla tulla, kuna need on oma tagajärgi näidanud üha suurema hulga eri sotsiaalsetest tingimustest pärit noorte puhul. Ühe lahendusena välja pakutud juhutöö, mis kujutaks vaheetappi alushariduse omandamise ja aktiivsesse tööellu sisenemise vahel, aeglustab noorte tööalast edasiliikumist ja püsiva vastutuse võtmist nii sotsiaalses kui perekondlikus plaanis. Seda tõsiasja kinnitavad paraku nii Euroopa Elu- ja Töötingimuste Parandamise Fondi (*Eurofound*), ILO kui ka Euroopa Tööhõive Seirekeskuse uurimustest saadud tulemused.

1.8 Komitee toetab struktureeritud dialoogi arendamist otsustajate ja noorte vahel. Seesugune dialoog peaks andma panuse komisjoni teatise välja pakutud kõiki valdkondi hõlmava Euroopa noortestrategie arengusse. Komitee tervitab komisjoni ettepanekut koostada iga kolme aasta järel ELi aruanne noorte kohta ning soovib tagada noorte kodanikuühiskonna organisatsioonide, eelkõige riiklike noortenõukogude osalemine nimetatud aruannete koostamisel.

1.9 Komitee toetab tugeva partnerluse arendamist Euroopa Liidu ja noorte vahel deklaratsiooni vormis, mille allkirjastavad Euroopa institutsioonid ja Euroopa noortefoorum, kes on institutsioonidele noori esindav partner.

2. Sissejuhatus

2.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on tegelenud noorteküsimusega juba rohkem kui kümme aastat. Kõige hiljutisemad arvamused on jätkuvalt asjakohased ning neid võib siinkohal esile tõsta, vähemalt osaliselt ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ EMSK 26. oktoobri 2005. aasta arvamus „Euroopa Komisjoni teatis nõukogule Euroopa noorsoopoliitika küsimuses: Euroopa noorte probleemide lahendamine — Euroopa noortepakti rakendamine ja aktiivse kodanikutunde kujundamine”, raportöör: Jillian van Turnhout, ELT C28, 3.2.2006.

EMSK 13. detsembri 2006. aasta arvamus „Vabatahtlik tegevus, selle roll ja mõju Euroopa ühiskonnas”, raportöör: Erika Koller, ELT C 325, 30.12.2006.

EMSK 6. juuli 2006. aasta arvamus „Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Ühenduse Lissaboni kava elluviimine: ettevõtliku meelelaadi edendamine hariduse ja õppimise kaudu”, raportöör: Ingrid Jerneck, ELT C 309, 16.12.2006.

EMSK 12. juuli 2007. aasta arvamus „Prioriteetsete kategooriate tööhõive (Lissaboni strateegia)”, raportöör: Wolfgang Greif, ELT C 256, 27.10.2007.

EMSK 14. septembri 2006. aasta arvamus „Euroopa kodakondsuse nähtavaks ja tõhusaks muutmine”, raportöör: Bruno Vever, ELT C 318, 23.12.2006.

EMSK 10. märtsi 2005. aasta arvamus „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, mis rajab programmi „Aktiivsed noored” perioodiks 2007–2013”, raportöör: José Isaias Rodríguez García-Caro, ELT C234, 22.9.2005.

EMSK 30. mai 2005. aasta arvamus Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa Liidu strateegia liikmesriikide toetamiseks alkoholist põhjustatud kahju vähendamisel”, raportöörid: Jillian van Turnhout ja Thomas Janson, ELT C 175, 27.7.2007.

EMSK arvamus Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Paindlikkuse ja turvalisuse ühiste põhimõtete poole: rohkem paremaid töökohti paindlikkuse ja turvalisuse kaudu” KOM(2007)359 lõplik, raportöörid: Thomas Janson ja Christian Ardhe — SOC/283, veel vastu võtmata.

2.2 5. septembril 2007 võttis Euroopa Komisjon vastu teatise noorte hariduses, tööhõives ja ühiskonnas osalemise edendamise kohta. Teatise valmistasid ühiselt ette hariduse ja kultuuri ning tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraat. Koostamisel osalesid ka teised peadirektoraadid. Teatise käsitletakse teemasid, nagu noorte haridus, tööhõive, tervis ja kodakondsus, ning püütakse neid vaadelda sektoriülelt. Teatisega kaasneb kaks komisjoni talituste töödokumenti — üks vabatahtliku tegevuse, teine noorte tööhõive kohta.

2.3 Teatise käsitletakse 2007. aasta aprillis Euroopa poliitika nõustajate büroo (BEPA) avaldatud aruande „*Investing in youth: an empowerment strategy*” huvipakkuvaid tulemusi.

2.4 Komitee tervitab üldjoontes Euroopa Komisjoni lähenemisviisi nii teatise koostamise protsessi kui sisu osas. Komitee märgib rahuloluga, et teatise koostamisse oli kaasatud mitu peadirektoraati.

2.5 Siiski valmistab komiteele muret, kuidas viiakse ellu kõnealuse kõiki valdkondi hõlmava strateegia loomise plaanid. Komisjon ei anna soovitusi selle kohta, kuidas kõnealust eesmärki saavutada. Nõukogu esialgse reaktsiooni kohaselt ei ole ühelgi liikmesriigil seni sellesuunalisi plaane.

3. Rohkem ja paremaid haridusvõimalusi kõikidele noortele

3.1 Kõnealuses peatükis käsitletakse peamiselt vaid formaalset haridust, kuid elukestva õppe protsessi edukus sõltub ka mitteformaalsest haridusest, mis koolisüsteemi täiendades annab vajalikud oskused ja pädevused. Seetõttu tuleks ka seda haridust arvesse võtta.

3.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee nõustub üldiselt ettepanekutega hariduse kvaliteedi parandamiseks, kuna need on kooskõlas praeguste strateegiate ja dokumentidega.

3.3 Komitee nõustub ka sellega, et lisaks noortepassile tuleks Europassi raames välja töötada noortele suunatud elemendid, sest noortepassi puhul keskendutakse vaid tegevustele programmi „Euroopa Noored” raames. Kuid noorte tegevuste ulatus, mida tuleks tunnustada, on siiski palju laiem.

3.4 Komitee soovib komisjonil jätkata tööd noorte vabatahtliku tegevuse tunnustamiseks, kaasates tööandjate ja töötajate organisatsioone, formaalse hariduse süsteemide esindajaid ja vastavaid valitsusväliseid organisatsioone.

3.5 Koolist väljalangenud noortel peaks olema võimalus osaleda mitteformaalse hariduse koolitusprogrammides, mis valmistas neid ette täiskasvanueluks ja edukaks osalemiseks tööturul kas töötajate või ettevõtjatena.

4. Noored ja tööhõive: väljakutse Euroopale

4.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee rõhutab, et noorte töötus Euroopas on oht Euroopa tulevikule, ning kutsub liikmesriike ja Euroopa institutsioone üles astuma vajalikke samme olukorra parandamiseks. Sellised meetmed peaksid põhinema Euroopa noortepakti kiiremal ja tõhusamal rakendamisel, milles paljudel liikmesriikidel on suuri puudujääke. Praegu on Euroopa noortepakt pigem deklaratsioon kui reaalne töökava.

4.2 Ühes varasemas arvamuses ⁽²⁾ nõudis komitee, et kaalutaks järgmiste sihtide lisamist liikmesriikide Lissaboni strateegia riiklikesse reformikavadesse:

- seada igale liikmesriigile eesmärk vähendada töötute noorte arvu vähemalt 50 % perioodil 2006–2010 (hetkel on ELis alla 25-aastaste hulgas töötuid 17,4 %), suuremas osas riikides on noorte töötus suurem kui kogutöötus ja enamikus ELi liikmesriikides on see vähemalt kaks korda kõrgem kui majanduses tervikuna;
- vähendada maksimaalne töö või väljaõppekoha otsimise periood kuult neljale, mille möödumisel pakutakse noortele uue alguse võimalust;
- arendada sotsiaalkaitssüsteeme, mis võimaldavad noortel teha otsuseid oma tuleviku kohta;
- vähendada perioodil 2006–2010 kooli poolelijätmist 50 % võrra ja edendada töökogemuse omandamist ettevõtetes.

4.3 Komitee võttis hiljuti vastu ettevalmistava arvamuse teemal „Flexicurity” ⁽³⁾. See võiks olla hea alus tulevasele tööle kõnealuses valdkonnas. Muu hulgas märgitakse selles, et „samuti peavad paljude liikmesriikide noored silmitsi seisma ebakindla tööturuga, mida iseloomustavad suur töötus, tähtajalised töölepingud, ebapiisav sotsiaalkindlustus ja noorte kvalifikatsioonist madalam töö”.

4.4 Sotsiaalne ebakindlus, mida siiani on peetud tüüpiliseks ja iseloomulikuks jooneks inimestele teatud eluetapis — nooruses –, näib paljude noorte puhul nii Euroopas kui ka kogu maailmas kestvate üha pikemat aega. ILO viimased aruanded näitavad, et noortel puudub töökohal kindlustunne ning neid kimbutavad materiaalsed raskused. Samuti peaksid vanemad põlvkonnad esitama endale küsimuse, millise tuleviku nad noortele jätavad.

4.5 Komitee on juba kutsunud üles edendama noorte ettevõtlusvaimu, andes neile rahalist ja tehnilist toetust ja minimeerides ettevõtte ülevõtmise, üleandmise ja loomisega seonduvat bürokratiat. Seetõttu on komitee huvitatud väljapakutud katseprojektist noorte ettevõtjate liikuvuse edendamiseks.

⁽²⁾ EMSK 26. oktoobri 2005. aasta aramus „Euroopa Komisjoni teatis nõukogule Euroopa noorsoopoliitika küsimuses: Euroopa noorte probleemide lahendamine — Euroopa noortepakti rakendamine ja aktiivse kodanikutunde kujundamine”, raportöör: Jillian van Turnhout, ELT C 28, 3.2.2006.

⁽³⁾ EMSK aramus „Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele” Paindlikkuse ja turvalisuse ühiste põhimõtete poole: rohkem paremaid töökohti paindlikkuse ja turvalisuse kaudu 2007 — KOM(2007)359 lõplik, raportöörid: Thomas Janson ja Christian Ardhe — SOC/283, veel vastu võtmata.

4.6 Komisjoni algatuse osas praktikate kohta nõustub komitee, et vaja oleks sisse luua praktikate Euroopa kvaliteediraamistik ning võimaldada ettevõtetel lähtuda selle põhimõtetest ja sõlmida noortega selgeid lepinguid. Tulevase töö jaoks õppimise ja ette valmistamise asemel kasutatakse praegu paljudel juhtudel praktilisel oleval noori ära odava tööjõuna.

4.7 Kooskõlas komisjoni ettepanekuga, milles julgustatakse liikmesriike kasutama riiklikke meetmeid ja ELi фонде, et toetada noorte üleminekut haridussüsteemist tööturule, kutsub komitee liikmesriike üles vähendama halduskoormat, mis on seotud rahastamise taotlemisega ELi fondidest, kuna see vähendab võimalusi, et vabatahtlikkusel põhinevad noorte valitsusvälised organisatsioonid seda liiki rahastamiseni jõuavad. Valitsusväliste organisatsioonide projektide eelrahastamine aitaks parandada nende projektide võimalusi.

5. Kõikide täieliku potentsiaali ärakasutamine

5.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kutsub üles pöörama suuremat tähelepanu noorte olukorrale maapiirkondades ja vaestes linnapiirkondades. Paljudes maapiirkondades ja vaestes linnapiirkondades ei ole noortel juurdepääsu kvaliteetsele haridusele, koolitusele, liikuvusele, tervishoiuteenustele, vabaaja veetmise võimalustele, töövõimalustele ega ka võimalust osaleda kodanikuühiskonnas.

5.2 Komitee kutsub liikmesriike vastama väljakutsele kaotada laste ja noorte hulgas vaesus, millel on lastele tõsine mõju väga mitmesuguste probleemide näol, mis hõlmavad näiteks tervist, haridust ja isegi lapse tulevase võimalusi vaesusest väljamurdmiseks.

5.3 Teatises ei käsitleta olulist seost päevaste lapsehoidmisteenuste ulatuse ja taseme ning hiljem koolis edasijõudmise ja edukuse vahel tööelus. Komitee soovib kooskõlas Lissaboni strateegia eesmärkidega rõhutada päevaste lapsehoidmisteenuste tähtsust kooliks ja iseseisvaks eluks ettevalmistamisel, sest need on suurepärane vahend sotsiaalse integratsiooni edendamiseks ja mahajäämuse kompenseerimiseks.

5.4 Komitee palub võtta lisameetmed, et soodustada erivajadustega laste ja noorte, kes on raskendatud olukorras või kellel on puue, võrdsetel alustel osalemist ühiskonnas: võrdne osalemine noorteprogrammis; võrdne juurdepääs teabele noortepoliitika ja noorte projektide kohta ning teadlikkust tõstvatele meetmetele.

5.5 Komitee nõustub üldiselt Euroopa Komisjoni analüüsiga soolise võrdõiglikkuse küsimuses. Siiski avaldab komitee kahetsust, et teatises ei tehta uusi ettepanekuid sooliste stereotüüpidega võitlemiseks.

5.6 Komitee on juba palunud komisjonil võtta meetmeid, mis oleks suunatud laste ja noorte tervisele ning eelkõige tasakaalustatud eluviisidele:

- komitee kutsus üles noorte kollektiivsele kaasamisele Euroopa Liidu toitumise, kehalise tegevuse ja tervishoiu platvormi;
- komiteele teeb muret alkoholi kuritarvitamine, eriti juhusliku suure alkoholitarbimise ehk joomingute sagenemine noorte täiskasvanute ja laste seas paljudes liikmesriikides viimase kümne aasta jooksul;
- samuti juhib komitee tähelepanu alkoholist ja karastusjookidest toodetavatele segujookidele, millega meelitatakse noori regulaarselt alkoholi tarbima. komitee kutsus üles tõhustama võitlust laste ja noorte vastu suunatud eri kujul vägivalga vastu ning parandama teavet ja koolitust vägivalga ennetamise ning sellega toimetuleku kohta.

5.7 Komitee hiljutistes põlvkondadevahelist solidaarsust käsitlevates arvamustes ⁽⁴⁾ rõhutatakse, et solidaarsus noorte suhtes tuleb siduda valdkondadevahelisse horisontaalsesse poliitikasse, ent sealjuures tuleb lähtuda koostööst ja solidaarsusest kodanikuühiskonna teiste vanuserühmadega (nt lapsed, täiskasvanud, eakad).

5.8 Seepärast tervitab komitee uue tervishoiustrateegia vastuvõtmist komisjonis.

6. Aktiivsed noored kodanikud

6.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on noorte aktiivset osalemist toetanud oma arvamuste kaudu ning pakkudes oma koostööd 2007. aasta Euroopa noortenädala korraldamiseks.

6.2 Ühes varasemas arvamuses rõhutas komitee noorte aktiivse osalemise ja iseseisvuse olulisust ühiskonnas laiemalt ning soovitas järgmist:

- noored tuleks asetada raamistiku keskpunkti ja julgustada neid aktiivselt osalema poliitika arendamisel ja anda neile võimalus eneseväljenduseks, kasutades kõiki nende käsutuses olevaid vahendeid;
- liikmesriigid ja institutsioonid peavad tagama vajalikud vahendid, toetuse ja mehhanismid, et aidata noortel osaleda kõigi tasandite otsustusprotsessis ja tegevustes, mis mõjutavad nende elu. Vaid tõeline mõjuvõim toob kaasa tõelise vastutustunde;
- komisjon ja liikmesriigid peaksid koostöös noorte ja noorteorganisatsioonidega töötama välja oma poliitikastrateegiad ja rakendama neid ning jätkama noorte kaasamist kõigisse etappidesse;

⁽⁴⁾ EMSK 16. detsembri 2004. aasta omaalgatuslik arvamus „Põlvkondadevahelised suhted“, raportöör: Jean-Michel Bloch-Lainé (ELT C 157, 28.6.2005)
EMSK arvamus „Põlvkondadevaheline solidaarsus“, raportöör: Luca Jahier (CESE 1711/2007 — SOC/277). Vastu võetud täiskogu istungjärgul 12.–13. detsembril 2007.

- noorte, noorteorganisatsioonide ja sotsiaalpartneritega tuleb konsulteerida kõnealuse algatuse meetmete väljatöötamisel Lissaboni strateegiast tulenevate riiklike reformikavade raames ja nende meetmete rakendamise jälgimisel.

6.3 Komitee arvates võiks teatise see osa, milles käsitletakse noorte vabatahtlikku tegevust (punkt 5.2), olla jõulisem ja vähem üldine. Komitee avaldab kahetsust, et ühtegi komitee ettevalmistavates arvamustes ⁽⁵⁾ toodud soovitus ei ole teatistes arvesse võetud.

6.4 Seetõttu kordab komitee oma peamisi seisukohti kõnealuse teema kohta:

- vastu tuleks võtta Euroopa harta, kus määratakse kindlaks vabatahtlike organisatsioonide roll, sh nende õigused ja kohustused;
- komisjon peaks välja kuulutama vabatahtlike aasta ja avaldama valge raamatu vabatahtliku tegevuse ja kodanikuaktiivsuse kohta Euroopas;
- liikmesriigid peaksid välja töötama õigusliku raamistiku, millega tagatakse õigus harrastada vabatahtlikku tegevust, olenemata asjaomase isiku õiguslikust või sotsiaalsest staatusest ja kehtestatakse näiteks sätted kindlustuse ja kulude hüvitamise kohta;
- komisjon ja liikmesriigid peaksid tõstma teadlikkust noorsootöö panusest noorte arengusse ning oskustest, väärtustest ja hoiakutest, mis saadakse tänu aktiivsele osalemisele noorteorganisatsioonides ja noorsootöö tegevustes;
- EL peaks erilist rõhku panema vabatahtliku tegevuse käigus omandatud pädevuste tunnustamisele.

6.5 Komitee toetab tugeva partnerluse arendamist Euroopa Liidu ja noorte vahel deklaratsiooni vormis, mille Euroopa institutsioonid ja Euroopa noortefoorum, kes on noori esindav institutsioonide partner, allkirjastavad eeldatavasti selle aasta lõpus. Komitee märgib rahuloluga, et Euroopa noortefoorum on vägagi huvitatud sobivate viiside ja vahendite arutamisest partneritega, tagamaks et eelkõige väiksemate võimalustega noorte arvamusi kuulda ja võetaks arvesse osana kõnealusest protsessist ⁽⁶⁾

6.6 Lisaks toetab komitee struktureeritud dialoogi arendamist otsustajate ja noorte vahel. Seesugune dialoog peaks andma panuse komisjoni teatistes välja pakutud Euroopa kõiki valdkondi hõlmava noortestrategie arengusse. Seepärast soovib komitee korralda kohtumine dialoogiks, kus osaleksid komisjoni kõik asjaomased peadirektoraadid, nõukogu ja Euroopa Parlamendi ning noorteorganisatsioonide esindajad, et koostada ühine kava

⁽⁵⁾ EMSK 13. detsembri 2006. aasta arvamus „Vabatahtlik tegevus, selle roll ja mõju Euroopa ühiskonnas“, raportöör: Erika Koller, kaasraportöör Soscha zu Eulenburg (ELT C 325, 30.12.2006).

⁽⁶⁾ Euroopa noortefoorumi reaktsioon Euroopa Komisjoni teatisele, 7.4.2007.

selle kohta, kuidas käsitleda noorte temaatikat sektoriülesel viisil. Komitee on seisukohal, et seesugune ühine kava oleks konkreetne samm, vastamaks noorte ja noorte kodanikuühiskonna üleskutsetele, mis tehti 2007. aasta märtsis Roomas toimunud noorte tippkohtumisel.

6.7 Struktureeritud dialoogis noortega tuleks ära kasutada olemasolevad vahendid, nimelt ELi eesistujariikide korraldatud noorteüritused ja Euroopa noortenädalad. Siiski tuleks neid üritusi kasutada aruteluks kõiki valdkondi hõlmava Euroopa noortestrategie edusammude üle ning nende kirjalikud tule-

mused peaksid olema edusammudega seotud. Ei ole vaja kirjutada uusi deklaratsioone — jalgratast ei ole tarvis üha uuesti leiutada.

6.8 Komitee tervitab komisjoni ettepanekut koostada iga kolme aasta tagant ELi aruanne noorte kohta. Seesugune aruanne tuleks siduda kõiki valdkondi hõlmava noortestrategie ja selle eesmärkidega ning määratleda konkreetset näitajat edu või ebaedu hindamiseks. Tagatud peaks olema noorte kodanikuühiskonna, eriti riiklike noortenõukogude kaasamine nimetatud aruande koostamisse.

Brüssel, 17. jaanuar 2008

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Dimitris DIMITRIADIS

LISA

Euroopa Majandus ja Sotsiaalkomitee

Arutelu käigus lükati tagasi järgmised muudatusettepanekud, mis kogusid hääletamisel vähemalt veerandi antud häälest (kodukorra artikli 54 lõige 3).

Punkt 6.3

Muuta järgmiselt:

„Komitee arvates võiks teatise see osa, milles käsitletakse noorte vabatahtlikku tegevust (punkt 5.2), olla jõulisem ja vähem üldine. Komitee kordab, et tuleb teha vahet reguleeritud vabatahtlikul tegevusel ja omaalgatuslikul vabatahtlikul tegevusel ning et neist esimest on võimalik ka tasustada. ⁽¹⁾ Komitee avaldab kahetsust, et ühtegi komitee ettevalmistavates arvamustes toodud soovitus ei ole teatistes arvesse võetud.”

Hääletustulemus

Poolt: 17 Vastu: 30 Erapooletuid: 15

⁽¹⁾ EMSK 13. detsembri 2006. aasta arvamus Vabatahtlik tegevus, selle roll ja mõju Euroopa ühiskonnas, raportöör: Erika Koller, kaasraportöör Soscha zu Eulenburg (ELT C 325, 30.12.2006).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu määrus, millega laiendatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 ja määruse (EÜ) nr [...] kohaldamisala kolmandate riikide kodanikele, keda need sätted veel ei hõlma üksnes nende kodakondsuse tõttu”

KOM(2007) 439 lõplik — 2007/152 (CNS)

(2008/C 151/15)

5. oktoobril 2007 otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: nõukogu määrus, millega laiendatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 ja määruse (EÜ) nr [...] kohaldamisala kolmandate riikide kodanikele, keda need sätted veel ei hõlma üksnes nende kodakondsuse tõttu”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektiooni arvamus võeti vastu 19. detsembril 2007. Raportöör oli José Isaiás RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 441. istungjärgul 16.–17. jaanuaril 2008 (16. jaanuari 2008 istungil) ühehäälselt vastu järgmise arvamuse.

1. Järeldused

1.1 Komitee toetab määruse ettepanekut, millega laiendatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 ja määruse (EÜ) nr [...] kohaldamisala kolmandate riikide kodanikele, keda need sätted veel ei hõlma üksnes nende kodakondsuse tõttu, sest see on samm edasi ELi kodanike ja ELis seaduslikult elavate kolmandate riikide kodanike võrdsel kohtlemisel.

1.2 Seepärast loodab ja soovib komitee, et võetakse arvesse järgmised märkused, millega võetakse kokku käesolevas arvamuses esitatud seisukohad:

1.2.1 mingil juhul ei tohi määrus 859/2003 ning seega ka määrus 1408/71 ja selle rakendusmäärus kehtima jääda;

1.2.2 tekst, millega asendatakse määrus 859/2003, ei tohi sisaldada lisa erisätetega, mis lubavad erandeid määruse 883/2004 kohaldamisele;

1.2.3 selliste sätete kaalumisel tuleb alati taotleda arvamust Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteelt kui Euroopa Liidu organiseeritud kodanikuühiskonna esindajalt.

2. Sissejuhatus

2.1 1991. aasta aprillis väljendas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee omaalgatuslikus arvamuses kolmandatest riikidest pärit võõrtöötajate staatuse kohta⁽¹⁾ toetust ELi kodanike ja kolmandate riikide kodanike võrdsele kohtlemisele sotsiaalvaldkonnas.

2.2 1999. aasta oktoobris väljendas Tampere ülemkogu seisukohta, et seaduslikult ELi liikmesriikides elavaid kolmandate riikide kodanikke tuleb kohelda õiglaselt, andes neile ELi kodanikega võrreldavad õigused ja kohustused. Nimetatud õiguste seas

on loomulikult vaba liikumise õigus koos tagajärgedega, mis selline liikumine endaga sotsiaal- ja tööhõivevaldkonnas kaasa toob.

2.3 Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklis 63 sätestatakse, et nõukogu võtab alates Amsterdamile lepingu jõustumisest „meetmed, mis määravad kindlaks õigused ja tingimused, mille korral kolmandate riikide kodanikud, kes elavad seaduslikult ühes liikmesriigis, võivad elada teistes liikmesriikides”⁽²⁾. Nimetatud meetmed puudutavad kõnealuste inimeste elamisõigust ja liikumisvabadust.

2.4 2003. aasta mais avaldati määrus (EÜ) nr 859/2003⁽³⁾, millega laiendatakse määruse nr 1408/71 ja määruse nr 574/72 sätteid kolmandate riikide kodanikele, keda need sätted juba ei hõlma üksnes nende kodakondsuse alusel⁽⁴⁾. Sellega täideti Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikliga 63 antud volitused ja laiendati sotsiaalkindlustuse määruste sätteid kolmandate riikide kodanikele, nende perekonnaliikmetele ja ELi kodanike surma korral nende ülalpidamisel olnud isikutele, kes olles kolmandate riikide kodanikud elavad Euroopa Liidus seaduslikult.

2.5 2004. aastal määrati sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamise määruse 883/2004 vastuvõtmisega kindlaks määruse 1408/71 kehtetuks tunnistamise tähtpäev, mis seati päevale, kui võetakse vastu ja avaldatakse määruse 883/2004 rakendusmäärus. Kui käesoleva arvamuse aluseks oleva määruse ettepanekut vastu ei võetaks, siis jääks ELis seaduslikult elavate kolmandate riikide kodanike suhtes kehtima määruse 1408/71 sätted, nad ei saaks kasu lihtsustustest ja parandustest, mis viidi sisse määrusega 883/2004 ning lisaks kehtiks paradoksaalselt kaks sotsiaalkindlustuse määrust, millest ühte kohaldatakse vaid kolmandate riikide kodanikele.

⁽²⁾ Euroopa Ühenduse asutamislepingu konsolideeritud versioon.

⁽³⁾ ELT C 124, 20.5.2003.

⁽⁴⁾ Määruse 883/2004 sätetega on juba hõlmatud kodakondsuseta isikud ja pagulased ning ELi kodanike pereliikmed ja nende ülalpidamisel olnud isikud.

⁽¹⁾ EÜT C 339, 31.12.1991. Raportöör: hr Amato.

3. Ettepaneku kokkuvõte

3.1 Määruse ettepanek koosneb kolmest artiklist ning sisaldab eelneva määruse eeskujul tõenäoliselt ka ühte lisa, mida esitatud ettepanekus ei ole välja toodud. Artiklite tekstis korraldatakse peaaegu sõna-sõnalt asendatava määruse teksti.

3.2 Artiklis 1 määratakse kindlaks määruse kohaldamisala, mis on loomulikult kolmandate riikide kodanikud, nende pere- liikmed ning nende surma korral nende ülalpidamisel olnud isikud, kes elavad seaduslikult ühes liikmesriigis ja kellele ei kohaldata määrust 883/2004.

3.3 Artiklis 2 kirjeldatakse samu eritingimusi, mida nimetatakse ka kehtivas määruses 859/2003 ja mis viitavad õigustele enne 1. juunit 2003, mil praegune määrus jõustus.

3.4 Artiklis 3 kehtestatakse määruse jõustumiskuupäev ja määruse 859/2003 kehtetuks tunnistamine alates sellest kuupäevast.

4. Märkused

4.1 Komitee tervitab määruse ettepanekut ja väljendab taas tingimusteta toetust ELi liikmesriikide kodanike ja kolmandate riikide kodanike võrdse kohtlemise laiendamisele sotsiaalvaldkonnas. Komitee on veendunud, et võrdne kohtlemine lihtsustab kolmandatest riikidest pärit rändajate suuremat integratsiooni ELi liikmesriikides.

4.2 Komitee väljendab heameelt, et nõukogu taotles komitee arvamust, kui ta menetles määruse ettepanekut, millega laiendatakse määruse 883/2004 ja selle rakendusmääruse kohaldamisala kolmandate riikide kodanikele, keda need sätted veel ei hõlma üksnes nende kodakondsuse tõttu. Seepärast ei mõista komitee, miks määruse 859/2003 menetlemisel sellist taotlust ei esitatud ning miks Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ei saanud sellise olulise teema kohta oma seisukohta avaldada.

4.3 Lisaks küsimustele, mille kohta komitee arvamuse koostamine on kohustuslik, arvab komitee, et tema arvamust tuleks alati arvestada, kui arutatakse sotsiaalvaldkonna küsimusi, eelkõige siis, kui need küsimused puudutavad sotsiaalteenuseid käsitlevate sätete kohaldamisala sotsiaalkindlustuse valdkonnas.

4.4 Määruse 859/2003 ühes põhjenduses sedastatakse, et Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Ühenduse asutamislepingule lisatud Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukohta käsitleva protokolli artikli 3 kohaselt teatasid Iirimaa ning Ühendkuningriik oma soovist osaleda käesoleva määruse vastuvõtmisel ja kohaldamisel.

4.5 Määruse ettepanekus, millega asendatakse määrus 859/2003, ei ole sellist olukorda üheski põhjenduses mainitud, mistõttu komitee eeldab, et neilt kahelt riigilt ei ole vastavasisulist teatist saabunud. Seepärast loodab komitee, et uue määruse võtavad vastu ka nimetatud kaks riiki, et vältida käesoleva arvamuse punktis 2.5 kirjeldatud, st et määrus 1408/71 jääb kehtima vaid ühes või kahes liikmesriigis ja seda kohaldatakse vaid kolmandate riikide kodanikele.

4.6 Praeguse määruse 859/2003 juurde kuulub lisa, milles sätestatakse kahes liikmesriigis määruse kohaldamise eritingimused teatud konkreetsete teenuste osas. Komitee esitatud ettepaneku tekstis nimetatud lisa ei ole. Võib-olla seepärast, et ükski liikmesriik ei ole soovinud lisada määrusesse ühtegi välistavat tingimust või et nad ei ole selles osas oma seisukohta veel väljendanud.

4.7 Ükskõik, miks nimetatud lisa puudub, kutsub komitee (kooskõlas enam kui 15 aastat tagasi esitatud seisukohaga, mida väljendati omaalgatuslikus arvamuses kolmandatest riikidest pärit võõrtöötajate staatuse kohta ⁽⁹⁾) taas üles ELi liikmesriikide kodanike ja kolmandate riikide kodanike võrdsele kohtlemisele sotsiaalvaldkonnas ning soovib seepärast, et uude määrusesse ei kaasataks ühtegi lisa.

Brüssel, 16. jaanuar 2008

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁹⁾ EÜT C 339, 31.12.1991. Raportöör: hr Amato.